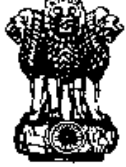

কৃষক মাগদৰ্শক

অসমৰ বাবে

सत्यमेव जयते

ভাৰত চৰকাৰ

কৃষি মন্ত্ৰালয়

কৃষি আৰু সহকাৰী বিভাগ

উত্তৰ পূব ক্ষেত্ৰৰ কৃষি যন্ত্ৰ প্ৰশিক্ষণ আৰু প্ৰবিক্ষণ সংস্থান
বিশ্বনাথ চাৰিআলি শোণিতপুৰ অসম পিন-৭৮৪১৭৬

Visit us at: www.nerfmtti.dacnet.nic.in

ফন নং: ০৩৭১৫-২২২০৯৪

ফেক্স নং: ০৩৭১৫-২৩০৩৫৮

ই.মেল: fmti-ner@nic.in

১. পৰিচয়-

১.১ অৰুণাচল প্ৰদেশ -

ক) সাধাৰণ খৱৰ-১৯৮৭ চনৰ ২০ ফেব্ৰুৱাৰীত অৰুণাচল প্ৰদেশে পূৰ্ণ ৰাজ্যৰ মৰ্যদা পায় । অৰুণাচল প্ৰদেশে ভাৰতবৰ্ষৰ উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলত অবস্থিত । ইয়াৰ মাটি কালি ৮৩,৭৪৩ বৰ্গ কি: মি: আৰু দীঘল আন্তৰাষ্ট্ৰীয় সীমা স্পৰ্শ কৰি আছে যেনে - পশ্চিমে ভূটান (১৬০ কি: মি:), উত্তৰ আৰু উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ ফালে চীন দেশ (১,০৮০ কি: মি:) আৰু পূবে ম্যানমাৰ (৮৮০ কি: মি:) অৱস্থিত । অৰুণাচল প্ৰদেশ ২৬°৩০' উত্তৰৰ পৰা ২৬°৩০' উত্তৰ অক্ষাংশ আৰু ৯১°৩০' পূব ৰ পৰা ৯৭°৩০' পূব দ্ৰাঘিমাংশ ত অৱস্থিত । ইয়াৰ মুখ্য নদী সমূহ হৈছে ছিয়াঙ, কামেঙ, সোৱনশিৰী, কামলা,শিয়োম, দিবাঙ, লোহিত, নোৱা, দিহিং, কামলাং আৰু চিৰাপ । ২০০১ চনৰ লোকপিয়ল অনুসৰি অৰুণাচলৰ জন সংখ্যা ১০,৯৭,৯৬৮ জন । ৰাজ্য খনৰ জনবসতি প্ৰতি বৰ্গ কি: মি: ১৩ জন আৰু লিঙ্গ অনুপাত হৈছে ১০০০ জন পুৰুষৰ বিপৰীতে ৮৯৩ গৰাকী মহিলা যিহেতু ৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ৰ ৯৩৩ জনতকৈ কম । মুঠ শিক্ষিতৰ হাৰ ১৯৯১ চনৰ ৮১.৫৯% ৰ পৰা ৮৮.২৮% লৈ বৃদ্ধি হৈছে। অৰুণাচলৰ প্ৰদেশৰ ভৌগোলিক বৈচিত্ৰতা, অনুৰূপ জলবায়ু আৰু বনৰীয়া উদ্ভিদৰ কাৰণে ইয়াক পৃথিৱীৰ বৈচিত্ৰ ঠাই সমূহৰ ভিতৰৰ এখন বুলি বিবেচনা কৰা হয় । ঠাই সমূহ প্ৰধানকৈ পৰ্বতময় আৰু উত্তৰ ফালৰ সীমান্তৰ শাৰী শাৰী পৰ্বত মালা যোগ চিনৰ নিচিনা কৈ কটা-কটি কৰি ক্ৰমে উত্তৰ - দক্ষিণ কৈ পাৰ হৈ গৈছে ।

খ) Agro and Sub agro- climatic zones-

অৰুণাচল প্ৰদেশ ভাৰতবৰ্ষ পূব- হিমালয় অঞ্চলৰ অন্তৰ্ভুক্ত । অৰুণাচল প্ৰদেশৰ ৪ টা উপ কৃষি -জলবায়ু সম্বন্ধীয় অঞ্চল আৰু ৮টা বিশেষ কৃষি- জলবায়ু সম্বন্ধীয় অঞ্চল আৰু ৫টা নদী উপত্যকা যেনে- কামেং, সোৱনশিৰী, চিয়াং, লোহিত আৰু চিৰাপ আছে।

গ) কৃষি আৰ্হি -

ৰাজ্য খনৰ মাটি আৰু জলবায়ু সম্বন্ধীয় অৱস্থায় বিভিন্ন জাতৰ ফল- মূল আৰু শাক - পাছলি উৎপন্ন কৰাত সহায় কৰে । উপত্যকা আৰু পাদ দেশত গ্ৰীষ্মকালীন ফল-মূল যেনে- আনাৰস, কমলা আৰু কল উৎপন্ন কৰে আনহাতে ঠাণ্ডা আৰু উচ্চ শিখৰত অঞ্চল সমূহত আপেল, বগৰী আদি জাতীয় ফল-মূল উৎপন্ন কৰে । সমজল, পাদদেশ, উপত্যকা আৰু

সু-উচ্চ পাহাৰ আদি সকলো অঞ্চলত শাক - পাছলি উৎপন্ন কৰে । জীবন্ত শক্তিৰ উৎসৰ দ্বাৰাই প্ৰায়খিনি কৃষি কাৰ্য সম্পন্ন কৰে ।

যোম খেতিত কেৱল মাত্ৰ হস্ত চালিত সৰঞ্জাম যেনে- কোৰ, খোৰণি, কাচি, দা , বেকি দা আদি ব্যৱহাৰ কৰে । কৃষি ভূমি কোৰ বা বেলচাৰ সহায় মাটি চহাই প্ৰস্তুত কৰে আৰু হস্তচালিত বিন্ধনা ৰে ব্যৱহাৰ কৰি গুটি সিঁচা হয় । অৰুণাচল প্ৰদেশৰ মুঠ ৮৩,৭৪৩ বৰ্গ কি:মি: ৰ ভিতৰত মাত্ৰ ১১০ লাখ হেক্টৰ ভূমি হে যোম খেতিত খেতিৰ কাৰণে আৰু ৯০ লাখ হেক্টৰ মাটি স্থায়ী খেতিৰ কাৰণে ব্যৱহাৰ কৰা হয় । অৰুণাচলৰ ভৌগোলিক অবস্থা আৰু জলবায়ু ধান, জোৱাৰ, ঘেহু, মাহজাতীয় শস্য, কুহিয়াৰ আৰু আলুৰ বাবে উপকাৰ জনক ।

যিহেতু প্ৰায় সমূহ কৃষি কাৰ্য অৰুণাচল প্ৰদেশত মানৱ শক্তিক জন্তু শক্তি ব্যৱহাৰ কৰি কৰা হয় সেয়েহে ইয়াত কিছুমান বাবেবৰণীয়া হস্তচালিত সৰঞ্জাম যেনে- উন্নত কাচি, বিন্ধনা, নিৰানি কৰা সজুলী ব্যৱহাৰ কৰি যান্ত্ৰিকী কৰণ কৰাপ সুযোগ আছে । বীজ সীচাৰ ক্ষেত্ৰখন জন্তু চালিত বা পাৱাৰ টিলাৰ চালিত সজুলী ব্যৱহাৰ কৰি যান্ত্ৰিকী কৰণ কৰা উচিত ।

১.২ অসম

ক) সাধাৰণ খবৰ-উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ দোৱাৰ মুখ অসম এখন ভাৰতবৰ্ষৰ পূৰণা ৰাজ্য ইয়াক প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্য ৰাজ্য হিচাপে জনা যায় কাৰণ সেউজীয়া পাহাৰ আৰু সুন্দৰ নদীৰে ভৰি আছে । অসম পূৰ্বীয় হিমালয়ৰ পাদদেশত অবস্থিত আৰু ইয়াৰ উত্তৰ পশ্চিম দিশত ভূটান; উত্তৰ, উত্তৰ - পূব আৰু দক্ষিণ পূব দিশত অৰুণাচল, নাগালেণ্ড, মণিপুৰ; দক্ষিণ দিশত মিজোৰাম আৰু মেঘালয় আৰু পশ্চিম বাংলাদেশ আৰু ত্ৰিপুৰাই আগুৰি আছে । অসম ৮৯°৪২' পূবৰ পৰা ১৬°পূব অক্ষাংশ আৰু ২৮°৮' উত্তৰ ৰ পৰা ২৮°২' উত্তৰ দ্ৰাঘিমাংশ লৈকে

অসম উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ কেন্দ্ৰত অবস্থিত । ইয়াৰ মাটি কালি ৭৮,৪৩৮ বৰ্গ কি:মি: (২০ পাহাৰীয়া অঞ্চল) । ইয়াৰ মুঠ জন সংখ্যা ২,৬৬,৩৮৪০৯ জন ইয়াতে পুৰুষৰ সংখ্যা ১,৩৭,৮৭,৭৯৯ জন আৰু মহিলাৰ সংখ্যা ১,২৮,৫০,৬০৮ গৰাকী । নূন্যতম তাপ মাত্ৰা ৫ ডিগ্ৰীৰ পৰা ৮ ডিগ্ৰীৰ ভিতৰত ।

খ) কৃষি আৰু কৃষি সম্বন্ধীয় জলবায়ু অঞ্চল:

ভাৰতৰ পূব হিমাল অঞ্চলত অসমখন অবস্থিত আৰু ইয়াৰ ৫ টা কৃষি জলবায়ু অঞ্চল আছে । ধান,চাহ,কল,কমলা, আলু, নেমু, নাৰিকল,তামুল আৰু অন্য শাক-পাচলি এই ৰাজ্যৰ ৫টা কৃষি জলবায়ু অঞ্চল উৎপন্ন কৰে। ইয়াৰওপৰি,ফলমূল যেনে আম, মধুৰিআম,লিচু,আনাৰস আৰু কঠাল মধ্য ভাগত আৰু উজনি বন্ধপুত্ৰ উপত্যকা অঞ্চলত আনহাতে নামনি বন্ধপুত্ৰ আৰু বৰাক উপত্যকা অঞ্চলত তামোল প্ৰচুৰ পৰিমাণে উৎপন্ন কৰা হয় । ৰাজ্যখন সমতল আৰু নদী উপত্যকাৰে গঠিত ইয়াক ৩ টা মূখ্য অঞ্চলত ভগাব পাৰি ।

১)উত্তৰে বন্ধপুত্ৰ উপত্যকা

২) দক্ষিণে বৰাক উপত্যকা

৩) কাছাৰ পাহাৰ সমূহ, ইয়াকো ২টা অঞ্চলত ভাগ কৰা হৈছে ।

(গ)কৃষি আৰ্হি: অসমৰ ৭৮,৪৩৮ বৰ্গ কি.মি. ভূমিৰ ভিতৰত মাত্ৰ ৩৯,৮৮,৬০০ হেক্টৰ ভূমি খেতিৰে আৱৰি আছে । ইয়াৰ ২টা নিৰ্দিষ্ট ঋতু খাৰিক (জুলাইৰ পৰা অক্টোবৰ) আৰু ৰবি (অক্টোবৰ পৰা মাৰ্চ) আছে । এই অঞ্চলটো বিশেষ ভাবে ধান ফল মূল যেনে - আম, কঠাল, মধুৰিআম, কল, লিচু, নেমুটেঙা,অমিতা, মটৰ,বগৰি শাক-পাচলি,আলু আৰু বিলাহী বাবে উপযোগী । চাহ অসমৰ মূখ্য খেতি আৰু ই আহৰনৰ অৰিহনা যোগাই ।

(ঘ) কৃষি যান্ত্ৰিকীকৰন স্থল : ৰাজ্যখনত কৃষি শক্তি প্ৰতি হেক্টৰ ভূমিৰ কাৰণে ০.৭৫ অশ্বশক্তি মজুদ আছে । ইয়াত প্ৰায়খিনি কৃষি কাৰ্য্য জীৱ শক্তিৰ দ্বাৰাই কৰা হয় । স্থিৰ শক্তিৰ উৎস যেনে -জলসিঞ্চন পাৰ্শ্ব আৰু বিদ্যুৎ মটৰ সাধাৰণতে ব্যৱহাৰ কৰা হয় আৰু গতিশক্তিৰ উৎসৰ ব্যৱহাৰ তেনেই নগন্য । বৰ্তমান মানব শক্তি ০.৩৭ কি.ও প্ৰতি হেক্টৰ, জন্তু শক্তি ০.৫২৫ কি.ও প্ৰতি হেক্টৰ আৰু যান্ত্ৰিক শক্তি ০.২০ কি.ও প্ৰতি হেক্টৰৰ কাৰণে আছে । যিহেতু অসমত বেছিভাগ কৃষি কাৰ্য্য জন্তু শক্তিৰ দ্বাৰাই কৰা হয়, সেয়েহে কিছুমান বাচক বনিয়া যান্ত্ৰিকীকৰণ কৰাৰ স্থল আছে যত বৰ্তমানো সৰু সৰু হস্ত চালিত সৰ্জুলী ব্যৱহাৰ কৰি থকা হৈছে যিবিলাক ব্যৱহাৰ কৰি কৃষক ভাগৰুৱা হয় । বীজ সিঁটা আৰু পথাৰ প্ৰস্তুতিৰ কাৰণে প্ৰয়োজনীয় সৰ্জুলী সমূহ উন্নত কৰি যান্ত্ৰিকীকৰণ কৰিব পাৰি । পথাৰ প্ৰস্তুতিৰ বাবে অসমত কেৱল কাৰ্ণিভেটৰ হে ব্যৱহাৰ কৰা হয়,যত অন্য উন্নত ট্ৰেক্টৰ চালিত

সৰ্জুলী যেনে- এম. বি. প্লাউ, ডিস্ক প্লাউ, ৰটাভেটৰ আদি আৰু শস্য চপাবৰ বাবে উন্নত কাৰ্চি আৰু গুৰুধানৰ দানা চপাবৰ বাবে মেইজ চেলাৰ ব্যৱহাৰ কৰাৰ স্থল আছে ।

ৰাজ্যখনত জলসিঞ্চন সম্পৰ্কাৰিত অঞ্চলৰ বাবে জন্তুচালিত এম. বি. প্লাউ, ডিস্ক হেৰো, বাখাৰ ৱেড, পাডলাৰ, শ্বি টাইন কাৰ্ণিভেটৰ, বীজ সিঁচীৰ কাৰণে জন্তুচালিত চীড কাম ফাৰ্টিলাইজাৰ ড্ৰীল আৰু ট্ৰেক্টৰ চালিত পতেটো প্লান্টাৰ আৰু ডিগাৰ কাম ইলিভেটৰ, জিৰ টিল ড্ৰিল, ভেজিটেবুল প্লান্টাৰ, দৰব চটিয়াৰৰ কাৰণে এৰো ব্লাষ্ট পেপাৰ, শস্য চপাবৰ কাৰণে পতেটো হাবভেট্টাৰ, স্বয়ং-চালিত ভেৰ্টিকেল কলভেয়ৰ ৰিপাৰ, মৰণা মৰাৰ কাৰণে মাৰ্ণিট ক্ৰপ থ্ৰেচাৰ আদি ব্যৱহাৰ কৰি যান্ত্ৰিকীকৰণৰ হাত আগবঢ়াব পাৰি ।

১.৩ মনিপুৰ:-

ক) সাধাৰন বৰ্ণনা:-১৯৭২ চনত ভাৰত চৰকাৰে মনিপুৰক এখন পূৰ্ণ ৰাজ্যৰ মৰ্যাদা দিয়ে । এই ৰাজ্য উত্তৰে ২৩°৮৩'ৰ পৰা ২৫°৬৮' অক্ষাংশ আৰু দক্ষিণে ৯৩°০৩' ৰ পৰা ৯৪°৭৮' দ্ৰাঘিমাংশলৈকে বৃত্তিত । মনিপুৰৰ মুঠ ভৌগলিক অঞ্চল ২২,৩২৭ বৰ্গ কি.মি. । সৰ্বমুঠ মাটি কালিৰ ৯/১০ অংশ পাহাৰীয়া আৰু ১/১০ অংশ উপত্যকা । মনিপুৰৰ মুঠ জনসংখ্যা ২৩,৮৮,৬৩৪ জন । ইয়াৰে ৫৮.৯অংশ ই উপত্যকা অঞ্চলত আৰু বাকী ৪১.১অংশই পাহাৰীয়া অঞ্চলত বাস কৰে । বাৰ্ষিক বৰষুণৰ পৰিমাণ plateau আৰু sub plateau অঞ্চলত ১,৮৮১ মি.মি । এই ৰাজ্য খন ভাৰতৰ উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ এখন সীমামুৰিয়া ৰাজ্য আৰু উত্তৰে নাগালেণ্ড, পশ্চিমে অসম আৰু দক্ষিণে মিজোৰামে আৱৰি আছে । তদুপৰি পূব দিশে ৩৯৮ কি.মি. আন্তৰাষ্ট্ৰীয় সীমা ম্যানমাৰৰ সৈতে লাগি আছে । ইয়াৰ মুখ্য খাদ্য শস্য বিলাক হৈছে ধান, ঘেহু, গোমধান আৰু মাহজাতীয় শস্য ।

খ) কৃষি আৰু উপ-কৃষি জলবায়ু অঞ্চল :

ভাৰতৰ পূৰ্ব হিমালয়ান অঞ্চলত মনিপুৰ অৱস্থিত । এই অঞ্চলৰ প্ৰায়খিনি ঠাইত ভিষন ভূ-খণ্ড আছে যৰ কৃষি পদ্ধতি সমভূমি অঞ্চলতকৈ সুকীয়া আৰু এই কৃষি ভূমিত কৰি খেতি কৰাৰ বহুত স্থল আছে ।

গ) কৃষি যান্ত্রিকীকৰনৰ স্থল:-

ৰাজ্যখনত মুঠ কৃষি শক্তি প্রতি হেক্টৰ কৃষি ভূমিৰ কাৰনে ১.০৪৪ মজুত আছে । প্ৰায় থিনি কৃষি কাৰ্য্য জীৱন্ত শক্তিৰ দ্বাৰাই সম্পন্ন কৰা হয় । স্থিৰ কৃষি শক্তি যেনে জলসিঞ্চন পাম্প, বিদ্যুৎ মটৰ সাধাৰণতে জলসিঞ্চন প্ৰসাৰিত অঞ্চল সমূহত ব্যবহাৰ কৰা হয় আৰু যান্ত্ৰিক গতি কৃষি শক্তিৰ উৎসৰ ব্যবহাৰ নগন্য । মুঠ শক্তিৰ ২৭% হৈছে মানৱ শক্তি, ৭১% জন্তু শক্তি, ১.৯% যান্ত্ৰিক শক্তি কৃষি কাৰ্য্যত ব্যবহাৰ কৰা হয় । যিহেতু মনিপুৰত প্ৰায় থিনি কৃষি কাৰ্য্য মানৱ আৰু জন্তু শক্তিৰ দ্বাৰাই কৰা হয়, ইয়াত কিছুমান বাছকবনিয়া যান্ত্ৰিকীকৰনৰ কৰাৰ স্থল আছে কিয়নো এনে ঠাইত কিছুমান সৰু সৰু কৃষি সজুলী ব্যবহাৰ কৰে আৰু ফলস্বৰূপে এই বোৰৰ ব্যবহাৰে সোনকালে ভাগৰুৱা কৰে । বীজ সিচিবলৈ ভূমি প্ৰস্তুতিৰ কাৰনে জন্তু চালিত সজুলী সমূহ উন্নত কৰিব পাৰি । উন্নত জন্তু চালিত আৰু মানৱ চালিত সজুলী যেনে - এম বি পুউ, ৰিজাৰ, ব্লেড হেৰ, পাডলাৰ, লেভেলাৰ, উন্নত কাঁচি, জিৰটিলেজ ছিডড্ৰীল, টিওবোলাৰ মেইজচেলাৰ, ৰটাৰী মেইজচেলাৰ মনিপুৰ কৃষিক্ষেত্ৰত প্ৰয়োগ কৰিব পাৰি । পাৱাৰটিলাৰৰ ঘনত্ব সমভূমি অঞ্চলত বঢ়াব পাৰি । হস্ত চালিত সজুলী যি বিলাক লিঙ্গভেদে ব্যবহাৰ কৰিব পাৰি যেনে শিৰাণিৰ বাবে, চাফাই কৰিবৰ কাৰনে ব্যবহাৰৰ ক্ষেত্ৰত জনপ্ৰিয় কৰিব পাৰি । পেডেল চালিত থ্ৰেচাৰ পাহাৰীয়া অঞ্চলত ধানৰ মৰণা মৰাৰ কাৰনে জনপ্ৰিয় কৰাৰ সুযোগ আছে । সমভূমি অঞ্চল সমূহত পটেতু প্ৰান্টাৰ, জিৰ টিল ড্ৰিল, ষ্টিপ-টিল ড্ৰিল, ভেজিটেবুল ট্ৰাঞ্চপ্ৰান্টাৰ, এৰো ব্লাষ্ট স্প্ৰেয়াৰ, পটেতু হাৰভেণ্টাৰ, স্বয়ং চালিত ৰিপাৰ, মাল্টি ক্ৰপ থ্ৰেচাৰ আদি জনপ্ৰিয় কৰাৰ সম্পূৰ্ণ স্থল আছে ।

১.৪ নগালেণ্ড:-

ক) সাধাৰন বৰ্ণনা :- ১৯৬১ চনৰ জানুৱাৰী মাহত ভাৰত চৰকাৰে নগালেণ্ডক এখন ৰাজ্যৰ মজ্যদা দিয়ে কিন্তু কাৰ্য্যত ১৯৬৩ চনৰ ১ ডিচেম্বৰত হে নগালেণ্ড চৰকাৰী ভাবে উদ্বোধন কৰা হয় । নগালেণ্ড এখন সম্পূৰ্ণ পাহাৰে আৱৰা ৰাজ্য আৰু ভাৰতৰ উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ এটা সুৰত আছে যাক পশ্চিমে অসমে, উত্তৰে অৰুনাচল আৰু অসমৰ এটা অংশ, পূৰ্বফালে

মনিপুৰ আৰু দক্ষিণে মণিপুৰে আগুৰি আছে । ইয়াৰ অক্ষাংশ পূবে ৯৩.২০' ৰ পৰা ৯৫.১৫লৈ দ্ৰাঘিমাংশ উত্তৰে ২৫.৬ ৰ পৰা ২৬.৪ লৈ বৃত্তিত । নগালেণ্ডৰ জনসংখ্যা ২০০১ চনৰ লোকপিয়ল মতে ১.৯৯ মিলিয়ন । নগালেণ্ডত লিংগ অনুপাত ১০০০ জন পুৰুষৰ বিপৰীতে ৯০০ গৰাকী মহিলা যিতো ৰাষ্ট্ৰীয় স্তৰৰ ৯৩ গৰাকীতকৈ কম । নগালেণ্ড ভাৰতৰ ভিতৰত এখন সৰু ৰাজ্য যাৰ মাটি কালি ১৬৫৭.৯ বৰ্গ কি.মি. । বছৰি বৰষুণ ১৮০০ ৰ পৰা ২৫০০ মি.মি বিশেষকৈ মে মাহৰ পৰা চেপ্তেম্বৰ মাহলৈ হয় । উষ্ণতা ২১ ৰ পৰা ৪০ লৈ হয় । ৰাজ্য খনৰ আয়ৰ মূল উৎস হৈছে খেতি । বেছিকৈ উৎপন্ন হোৱা খেতি সমূহৰ ভিতৰত হৈছে ধান, ধপাত, তৈল বীজ মাহজাতীয় শস্য, আহিয়া ফছল কুহিয়াৰ আৰু আলু ।

খ) কৃষি আৰু উপ কৃষি জলবায়ু অঞ্চল :- ভাৰতবৰ্ষৰ পূৰ্বীয় হিমালয় অঞ্চলত নগালেণ্ড অৱস্থিত । এই অঞ্চলত প্ৰায়বোৰ ঠাই ওখ ওখ পৰ্বতৰে আগুৰি আছে যত সমভূমিতকৈ খেতি কৰা বহুত কষ্টকৰ হয় ।

গ) খেতি কৰা পদ্ধতি :- সৰ্বমুঠ ১৬৫৭.৯ বৰ্গ কি.মি. মাটি কালিৰ ভিতৰত মাত্ৰ ২০ % হে ধান খেতি কৰে । এই অঞ্চল বিশেষকৈ চাহ, কফি আৰু ইলাচী খেতিৰ বাবে উপযুক্ত । নগালেণ্ডৰ অৰ্থনীতিত আয় বঢ়োবাত আলু আৰু কুহিয়াৰৰ অবদান আছে । তাৰোপৰি নগালেণ্ডৰ কৃষকে উৎপন্ন কৰা আন খেতি সমূহ হৈছে গাজৰ, জলকীয়া, পিয়াজ, মেলন, টিছ, বেঙেনা, বিলাহী আৰু সৰিয়হ ।

ঘ) যান্ত্ৰিকীকৰণ স্থল :- প্ৰয়োজনীয় কৃষি শক্তি ১.৫ কি.ও প্রতি হেক্টৰৰ বিপৰীতে বৰ্তমান ৰাজ্যখনত ০.৩৩৬ কি.ও প্রতি হেক্টৰৰ কাৰণেহে আছে । প্ৰায়থিনি কৃষি কাৰ্য্য জীৱ শক্তিৰ দ্বাৰাই কৰে । স্থিৰ কৃষি শক্তিৰ উৎস যেনে জলসিঞ্চন পাম্প, বৈদ্যুতিক মটৰ সমূহ সাধাৰণতে জলসিঞ্চন প্ৰসাৰিত অঞ্চল সমূহত ব্যবহাৰ কৰে, আৰু যান্ত্ৰিক গতি শক্তিৰ উৎসৰ ব্যবহাৰ নগন্য । বৰ্তমান মানৱ শক্তি ৫৩.১অ জন্তু শক্তি ৪৫.৯অ আৰু যান্ত্ৰিক শক্তি ১.০% মজুদ আছে । যিহেতু নগালেণ্ডৰ প্ৰায় থিনি কৃষি কাৰ্য্য জীৱ শক্তিৰ দ্বাৰাই কৰা হয়, ইয়াত কিছুমান বাচকচনীয়া কৃষি যান্ত্ৰিকীকৰণ কৰাৰ পূৰ্ণ স্থল আছে যত জনজাতীয় এলেকা সমূহত সৰু সৰু হস্ত চালিত সজুলী সমূহ ব্যবহাৰ কৰে, যিবোৰ ব্যবহাৰে কৃষক অতি সোনকালে ভাগৰুৱা হয় । জন্তু চালিত আৰু শক্তি চালিত কৃষি সজুলী সমূহ উন্নত কৰি কৃষি ভূমি প্ৰস্তুত কৰা কাৰ্য্যক যান্ত্ৰিকীকৰণ কৰিব পাৰি । ভূমি প্ৰস্তুতিৰ কাৰণে সমভূমি

অঞ্চলত বিজাৰ প্লাউ,disc harow আৰু উন্নত বাখাৰ ৱেড ব্যবহাৰ কৰিব পাৰি, শস্য চপাবৰ বাবে কাৰ্চি, গোমধানৰ দানা গোচাৰৰ বাবে এম বি প্লাউ,discplough harow জন্তু চালিত বিজাৰ, জন্তু চালিত ৱেড harow, জন্তু চালিত প্লাউ, মানব চালিত ধান ৰুৱা সজুলী manual rice seeder, জন্তু চালিত three tyre cultivator, জন্তু চালিত seed cum fertilizer drill,patato planter , zero tillage seed drill, strip till drill ,vegetable transplanter, Aro blast স্প্ৰয়াৰ, patato harvester,স্বয়ংচালিত ধান কটা সজুলী, Multi corp thresher আদি ৰাজ্যখনত প্ৰচলন কৰিব পাৰি ।

১.৫ মেঘালয়:-

ক) সাধাৰণ বৰ্ণনা :-মেঘালয়ে ভাৰতবৰ্ষৰ এখন পূৰ্ণ ৰাজ্য হিচাপে ১৯৭২ চনৰ ২১ জানুৱাৰীত আত্ম প্ৰকাশ কৰে । মেঘালয় বিভিন্ন ধৰণৰ জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ বাবে চহকী ৰাজ্য । ৰাজ্যখনৰ অৰ্থনীতি মূলত কৃষি-ভৃত্তিক আৰু ইয়াৰ ৮০অ জনসংখ্যা প্ৰধানকৈ কৃষিৰ ওপৰত ভৃত্তি কৰি জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰে । এই ৰাজ্য উত্তৰে ২৫.৩০ অক্ষাংশ আৰু পূবে ৯১.০০ দ্ৰাঘিমাংশৰ মাজত অবস্থিত । মেঘালয় ভাৰতবৰ্ষৰ উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ এখন অংগ ৰাজ্য, ইয়াৰ পশ্চিম দিশে বাংলাদেশৰ সৈতে দীঘলীয়া আন্তৰাষ্ট্ৰীয় সীমা আৰু উত্তৰ পূব দিশে অসম আছে । সাগৰ পৃষ্ঠৰ পৰা ইয়াৰ উচ্চতা ৩০০ মি. ৰ পৰা ২০০০ মি. ভৃত্তি কৰি উন্নতাও প্ৰায় ২ ডিগ্ৰী ছেন্টিগ্ৰেডৰ পৰা ৩৬ ডিগ্ৰী ছেন্টিগ্ৰেড পৰ্য্যন্ত হয় । পৃথিৱীৰ ভিতৰত বেছি বৰষুণ হোৱা ঠাই (চৰাপুঞ্জীক) ক লৈ মেঘালয়ে গৈব বোধ কৰে । ৰাজ্য খনৰ মুঠ জনসংখ্যা ২৩০৬০৬৯, ইয়াৰে ১১৬৭৮৪০ জন পুৰুষ আৰু ১১৩৮২২৯ গৰাকী মহিলা ।

খ) কৃষি আৰু উপকৃষি জলবায়ু অঞ্চল :-মেঘালয় ভাৰতবৰ্ষৰ পূৰ্বীয় হিমালয় অঞ্চলত অন্তভুক্ত । কৃষি জলবায়ুৰ তাৰতম্য কাৰণে ৰাজ্যখনত ফলমূলৰ উৎপাদন কৰিবৰ বাবে এটা প্ৰচুৰ সঞ্চাবনা আছে ।

গ) খেতি পদ্ধতি : প্ৰধান খেতি ধান আৰু গোমধানৰ উৎপত্তি মেঘালয় কমলা, আনাৰস, কল, কঠাল, গ্ৰীষ্মফল যেনে বগৰি, মধুৰি,নাচপতি আদিৰ বাবে জনাজাত । জনপ্ৰিয় cash corp যেনে নহৰু, আদা, জালুক তামুল ও বহুত দিনৰ পৰাই উৎপন্ন কৰা হয় । ষ্টবেৰী, ফুল আদি ব্যবসায় ভিত্তিত কৰা হয় ।

মেঘালয় উষ্ণ অঞ্চলত জলবায়ুৰ কাৰণে খেতি কৰাত বাধা হয় । বেছি ভূমিস্ফলনেও এই ৰাজ্যত মাটিৰ উৰ্বৰতা কমায় ।

ঘ) কৃষি যান্ত্ৰিকীকৰণ স্থল : প্ৰায়খিনি কৃষি কাৰ্য্য জীৱ শক্তিৰ দ্বাৰাই কৰা হয় । পাহাৰীয়া অঞ্চলৰ বাবে লিঙ্গভেদে ব্যবহাৰ কৰিব পৰা হস্থ চালিত সজুলী ব্যবহাৰ কৰাৰ সুযোগ থকাৰ পিছতো পুৰণা সা-সৰঞ্জাম আদি কৃষি ক্ষেত্ৰত সাধাৰণতে ব্যবহাৰ কৰা হয় । ৰাজ্যখনৰ আৰ্থনীতি কৃষিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰে । মেঘালয়ত ৰোম আৰু তেৰেচ পদ্ধতি অবল্ৰন কৰি কৃষি কাৰ্য্য সম্পন্ন কৰে । ৰোম খেতিত মাত্ৰ হস্থ চালিত সজুলী যেনে কোৰ, খোৰপি, কাছি, দা ঘাহ কটা সজুলী আদি ব্যবহাৰ কৰে । পাহাৰৰ হেলনীয়া ঠাইত কোৰ, বেলচা আদিৰ সহায়ত কৃষি ভূমি প্ৰস্তুত কৰে আৰু দিবলাৰ সহায়ত বীজ সিছে । মেঘালয়ৰ গড়ে কৃষি ভূমিত ১.৩৩ হে আৰু জলসিঞ্চন ব্যবহাৰ হয় ২২.১%ত হে মেঘালয়ত প্ৰয়োজনীয় কৃষি শক্তিৰ বিপৰীতে প্ৰতি হেক্টৰৰ বাবে ১.০৭২ কি.ওৱাট শক্তি মজুদ আছে ।

১.৬ মিজোৰাম

ক) সাধাৰন বৰ্ণনা :-মিজোৰাম ভাৰতবৰ্ষৰ পূৰ্ণ ৰাজ্য হিচাপে ১৯৮৬ চনত আত্ম প্ৰকাশ কৰে । মিজোৰাম ৰাজ্যখনৰ উত্তৰে ২১.৫৮ ৰ পৰা ২৪.৩৫ অক্ষাংশ আৰু পূবে ৯২.১৫ ৰ পৰা ৯৩.২৯ দ্ৰাঘিমাংশৰ মাজত অবস্থিত । এই ৰাজ্যখন ভাৰতবৰ্ষৰ উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলত অবস্থিত । ৰাজ্যখনৰ পূবে ম্যানমাৰ আৰু পশ্চিমে বাংলাদেশে আছে । ২০০১ চনৰ লোকপিয়ল অনুসৰি মিজোৰামৰ মুঠ জন সংখ্যা ৮,৯১,০৫৮ জন আছিল আৰু ১০০০ জন পুৰুষৰ বিপৰীতে ৯৩৮ গৰাকী মহিলা আছিল যিতো ৰাষ্ট্ৰীয় স্তৰত ৯৩৩ গৰাকী মহিলা আছিল । ৰাজ্যখনৰ ভূখণ্ড সামগ্ৰীক ভাবে পাহাৰীয়া আৰু বৰ ঠিয় গৰা,ফলত ওপৰৰ পৰা পৰ্বতৰ মাজৰ সুৰুকীয়া বাট আৰু বহুত জান আছে । ইয়াত সাধাৰনতে গ্ৰীষ্ম কালত ঠাণ্ডা আৰু শীত কালত ইমান ঠাণ্ডা নহয় । গ্ৰীষ্ম কালত উষ্ণতা ২০ ডিগ্ৰী চে. ৰ পৰা ৩০ ডিগ্ৰী চে. আৰু

শীত কালত ১১ডিগ্রী চে. ৰ পৰা ২১ ডিগ্রী চে. পৰ্য্যন্ত হয় । বৰষুণৰ পৰিমাণ ১৯০০ ৰ পৰা ৩০০০ মি মি ত ভিতৰত হয় । কৃষিয়েই মিজোৰামৰ অৰ্থনীতিৰ প্ৰাথমিক ক্ষেত্ৰ । যদিও ৰাজ্যখন ওখোৰা মোখোৰা পৰ্বতৰে ভৰা ই খেতি বাতিৰ কাৰণে উপকাৰ জনক নহয় । ইয়াৰ বৃষ্টিত অসমান ভূমি ও মাটিৰ উৰ্বৰতাই জোম খেতিত সহায় কৰে । কিছুমান খেতি যেনে ধান, বিন, টিছ, গোমধান, তিল, সৰিয়হ আৰু কপাহ জোম বা পৰিৱৰ্তিত পদ্ধতিৰ দ্বাৰা খেতি কৰা হয় ।

খ) কৃষি আৰু উপ কৃষি জলবায়ু অঞ্চল :মিজোৰাম ভাৰতবৰ্ষৰ পূৰ্বীয় হিমালয় অঞ্চলত অন্তৰ্ভুক্ত । ৰাজ্য খনৰ ভূখণ্ড মোটা মুটি ভাবে পৰ্বতীয় আৰু ঠিয় গড়া সেয়েহে ভালেমান নদী আৰু জুৰী আছে ।

গ) খেতিৰ পদ্ধতি :মিজোৰামত কৰা অতি প্ৰয়োজনীয় খেতি সমূহৰ ভিতৰত ধান খেতি অন্যতম । ধান খেতি চপাবৰ কাৰণে পুৰণা পদ্ধতি অবলম্বন কৰে । ধান খেতি চপোৱাৰ পিছত সেই ঠাইতে অন্য খেতিৰ বীজ সিচি থৈ আছে । ৰাজ্যখনত এই পৰ্য্যন্ত কোনো উল্লেখনীয় যান্ত্ৰিক কৌশল শস্য চপাবৰ কাৰণে ব্যবহাৰ নকৰে । মিজোৰামৰ অৰ্থনীতিত ধান খেতিৰ উপৰিও অন্য খেতি যেনে কুহিয়াৰ,কপাহ,topica,তৈল বীজ যেনে সৰিয়হ,তিল, চয়াবিন আৰু অন্য মাহজাতীয় শস্য যেনে ফ্ৰেঞ্চবিন আৰু ধানবিন (Rice beans) আদিয়েও অৰিহণা যোগায় । কেইটামান জলসিঞ্চন আচনি মেট উপত্যকা চামকাই আৰু উত্তৰ ভালনাইফাইত স্থাপন হবলৈ গৈ আছে ।

ঘ)কৃষি যান্ত্ৰিকীকৰণ স্থল :কৃষকৰ গড় হিচাপে কৃষি ভূমিৰ পৰিমাণ ১.২৯ হেক্টৰ । মিজোৰামত জলসিঞ্চন প্ৰভাৱিত অঞ্চল ১৪অ আৰু প্ৰয়োজনীয় কৃষি শক্তি ২ কি. প্ৰতি হেক্টৰৰ বিপৰীতে মাত্ৰ ০.৫৭.৬ কি.ও শক্তি প্ৰতি প্ৰতি হেক্টৰৰ বাবে মজুদ আছে । ৰাষ্ট্ৰীয় স্তৰৰ তুলনাত কৃষি ক্ষেত্ৰত যান্ত্ৰিক শক্তি ২.২৬অআছে আৰু জন্তু শক্তি ৪৫অআছে । বৰ্তমান মিজোৰামত টেক্টৰৰ সংখ্যা প্ৰতি ১০০০ হেক্টৰ ভূমিৰ বাবে ১.৪১ খন আছে । এই সংখ্যাই ইয়াকে সুচাই যে প্ৰায় খিনি কৃষি কাৰ্য্য জীৱ শক্তিৰ দ্বাৰাই কৰা হয় । স্থিৰ কৃষি শক্তি যেনে জলসিঞ্চন পাম্প আৰু বিদ্যুৎ মটৰ সাধাৰণতে জলসিঞ্চন সম্পসাৰিত অঞ্চলত ব্যবহাৰ কৰা হয় আৰু যান্ত্ৰিক গতি কৃষি শক্তিৰ উৎস ব্যবহাৰ নগন্য । যিহেতু প্ৰায় খিনি কৃষি কাৰ্য্য মিজোৰামত জন্তু শক্তি ব্যবহাৰ কৰিয়েই কৰা হয়, সেয়েহে এই ৰাজ্যত কিছুমান

বাছকবনীয়া যান্ত্ৰিকীকৰণৰ স্থল আছে যত এতিয়াও সৰু সৰু হস্ত চালিত সৰ্জুলী ব্যবহাৰ কৰি আছে । যি বোৰ কৃষকক অতি সোনকালে ভাগৰুৱা কৰি তোলে । জন্তু চালিত সৰ্জুলী সমূহ উন্নত কৰি কৃষি ভূমি প্ৰস্তুতি কাৰ্য্যক যান্ত্ৰিকীকৰণ কৰিব পাৰি । Disc হেৰু আৰু Blade হেৰু সমতল অঞ্চলত ভূমি প্ৰস্তুতিৰ কাৰণে ব্যবহাৰ কৰিব পাৰি আৰু শস্য চপাবৰ কাৰণে উন্নত ধৰণৰ কাচি গুমধানৰ দানা গুচাবৰ কাৰণে টিউবোলাৰ সেউজ চেলাৰ ব্যবহাৰ কৰিব পাৰি । জলসিঞ্চন প্ৰসাৰিত অঞ্চলত জন্তু চালিত MB Plough, Disc Plough ৰাখাৰ ৱেড, Pudder, মানব চালিত ধানৰ বীজ সিঁচা সৰ্জুলী জন্তু চালিত ও tyre cultivator জন্তু চালিত বীজ ও সাৰ সিঁচা সৰ্জুলী,আলু ৰোৱা সৰ্জুলী, zero till ড্ৰীল, ষ্টীপ টিল ড্ৰীল,vegetable transplanter, Agro blast স্পেয়াৰ, potato harvester (আলু খণ্ডা) স্বয়ং চালিত ৰিপাৰ, মাৰ্টি ক্ৰপ খেচাৰ আদি ৰাজ্যখনত সম্পসাৰিত কৰিব পাৰি ।

১.৭ ত্ৰিপুৰা:

ক) সাধাৰণ খবৰ :১৯৭২ চনৰ ২১ জানুৱাৰীত ত্ৰিপুৰাক ভাৰতক এখন সুকীয়াপূৰ্ণ ৰাজ্যৰ মৰ্য্যদা দিয়ে । ত্ৰিপুৰা ভাৰতৰ তৃতীয় সৰু ৰাজ্য । অক্ষাংশ ২২.৫৬ ৰ পৰা ২৪.৩২ উত্তৰ আৰু দ্ৰাঘিমাংশ ৯০.০৯ পৰা ৯২.১০ পূবলৈ ত্ৰাপুৰা বৃষ্টিত । ৰাজ্যখনৰ মুঠ বাৰ্ষিক বৰষুণৰ পৰিমাণ ১৫০০ মিমি পৰা ২৫০০ মি মি ৰ ভিতৰত হয় । শীত কালত নূন্যতম উষ্ণতা ২৭. চে ত পৰা ১৩ চে ৰ মাজত আৰু গ্ৰীষ্মকালত অধিকতম উষ্ণতা ৩৫ চে ২৮ চে ৰ মাজত থাকে । ত্ৰাপুৰাৰ জনসংখ্যা ৩.২০ মিলিয়ন আৰু লিংগঅনুপাত ৯৪৮ জন পুৰুষৰ বিপৰীতে ৯৩৩ গৰাকী মহিলা । ত্ৰিপুৰাৰ উত্তৰ পশ্চিম পূবে বাংলাদেশে আশুৰি আছে । পূবে আসম আৰু মিজোৰাম অবস্থিত । ৰাজ্যখনৰ প্ৰধান শস্য সমূহ হৈছে ধান. জোৰাৰ, গোমধান, মাহজাতীয় শস্য আৰু তৈল শস্য তদুপৰি কেইবাতাও Cash corp যেনে কাজু নাৰিকল.তামোল ইলাচি, জলকীয়া কপাহ কুহিয়াৰ আৰু ধপাত আদিৰ খেতিও কৰা হয় ।

খ)কৃষি আৰু উপ কৃষি জলবায়ু অঞ্চল :ভাৰতীয় কৃষি আনুসন্ধান (ICAR) য়ে ত্ৰিপুৰাক পূৰ্বীয় হিমালয়ৰ অঞ্চল সেমেকা কৃষি জলবায়ু অঞ্চলত ভাগ কৰে । চাব ট্ৰপিকেল ৰ পৰা উষ্ণ অবস্থা পৰ্য্যন্ত লৈকে ত্ৰিপুৰাৰ পাহাৰীয়া অঞ্চলত মৌচুমী জলবায়ুৰ এটা সাংঘাটিক তাৰতম্য লোৱা দেখা যায় ।

গ) খেতিৰ পদ্ধতি :-ত্ৰিপুৰাৰ অৰ্থনীতি কৃষি ভূমিক । প্ৰাথমিক ক্ষেত্ৰ, কৃষিয়ে মুঠ নিয়োগৰ প্ৰায় ৬৪অ আৰু ঘৰুৱা উৎপাদৰ প্ৰায় ৪৮অ অৰিহনা যোগাই । উদ্যান শস্য বা ৰূপন শস্য যেনে আনাৰস, কমলা, কাজু, কঠাল, নাৰিকল, চাহ, ৰবাৰ আদিও ত্ৰিপুৰাত কৰা হয় । এই শস্যৰ ৰূপন বৃদ্ধি কৰি উৎপাদন তথা আয়ৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি কৰাৰ পূৰ্ণ স্থল ত্ৰিপুৰাত আছে ।

ঘ)কৃষি যান্ত্ৰিকীকৰণ কৰাৰ স্থল :-ৰাজ্যখনত মুঠ কৃষি শক্তি প্ৰতি হেক্টৰ ভূমিৰ বাবে ০.৯৯ অশ্বশক্তি নগালেণ্ড:-ক) সাধাৰণ বৰ্ণনা :-১৯৬১ চনৰ জানুৱাৰী মাহত ভাৰত চৰকাৰে নগালেণ্ডক এখন ৰাজ্যৰ মজ্যদা দিয়ে কিন্তু কাৰ্য্যত ১৯৬৩ চনৰ ১ ডিচেম্বৰত হে নগালেণ্ড চৰকাৰী ভাবে উদ্বোধন কৰা হয় । নগালেণ্ড এখন সম্পূৰ্ণ পাহাৰে আৱৰা ৰাজ্য আৰু ভাৰতৰ উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ এটা মুৰত আছে যাক পশ্চিমে অসমে, উত্তৰে অৰুনাচল আৰু অসমৰ এটা অংশ, পূৰ্বফালে মনিপুৰ আৰু দক্ষিণে মণিপুৰে আগুৰি আছে । ইয়াৰ অক্ষাংশ পূবে ৯৩.২০' ৰ পৰা ৯৫.১৫লৈ দ্ৰাঘিমাংশ উত্তৰে ২৫.৬ ৰ পৰা ২৬.৪ লৈ বৃত্তিত । নগালেণ্ডৰ জনসংখ্যা ২০০১ চনৰ লোকপিয়ল মতে ১.৯৯ মিলিয়ন । নগালেণ্ডত লিংগ অনুপাত ১০০০ জন পুৰুষৰ বিপৰীতে ৯০০ গৰাকী মহিলা যিতো ৰাষ্ট্ৰীয় স্তৰৰ ৯৩ গৰাকীতকৈ কম । নগালেণ্ড ভাৰতৰ ভিতৰত এখন সৰু ৰাজ্য যাৰ মাটি কালি ১৬৫৭.৯ বৰ্গ কি.মি. । বছৰি বৰষুণ ১৮০০ ৰ পৰা ২৫০০ মি.মি বিশেষকৈ মে মাহৰ পৰা চেপ্তেম্বৰ মাহলৈ হয় । উষ্ণতা ২১ ৰ পৰা ৪০ লৈ হয় । ৰাজ্য খনৰ আয়ৰ মূল উৎস হৈছে খেতি । বেছিকৈ উৎপন্ন হোৱা খেতি সমূহৰ ভিতৰত হৈছে ধান, ধপাত, তৈল বীজ মাহজাতীয় শস্য, আহিয়া ফছল কুহিয়াৰ আৰু আলু ।

খ) কৃষি আৰু উপ কৃষি জলবায়ু অঞ্চল :-ভাৰতবৰ্ষৰ পূৰ্বীয় হিমালয় অঞ্চলত নগালেণ্ড অৱস্থিত । এই অঞ্চলত প্ৰায়বোৰ ঠাই ওখ ওখ পৰ্বতৰে আগুৰি আছে যত সমভূমিতকৈ খেতি কৰা বহুত কষ্টকৰ হয় ।

গ) খেতি কৰা পদ্ধতি :- সৰ্বমুঠ ১৬৫৭.৯ বৰ্গ কি.মি. মাটি কালিৰ ভিতৰত মাত্ৰ ২০% হে ধান খেতি কৰে । এই অঞ্চল বিশেষকৈ চাহ,কফি আৰু ইলাচী খেতিৰ বাবে উপযুক্ত । নগালেণ্ডৰ অৰ্থনীতিত আয় বঢ়োবাত আলু আৰু কুহিয়াৰৰ অবদান আছে । তাৰোপৰি নগালেণ্ডৰ কৃষকে উৎপন্ন কৰা আন খেতি সমূহ হৈছে গাজৰ,জলকীয়া,পিয়াজ, মেলন,টিছ, বেঙেনা,বিলাহী আৰু সৰিয়হ ।

ঘ)যান্ত্ৰিকীকৰণ স্থল :-প্ৰয়োজনীয় কৃষি শক্তি ১.৫ কি.ও প্ৰতি হেক্টৰৰ বিপৰীতে বৰ্তমান ৰাজ্যখনত ০.৩৩৬ কি.ও প্ৰতি হেক্টৰৰ কাৰণেহে আছে । প্ৰায়খিনি কৃষি কাৰ্য্য জীৱ শক্তিৰ দ্বাৰাই কৰে । স্থিৰ কৃষি শক্তিৰ উৎস যেনে জলসিঞ্চন পাম্প, বৈদ্যুতিক মটৰ সমূহ সাধাৰনতে জলসিঞ্চন প্ৰসাৰিত অঞ্চল সমূহত ব্যৱহাৰ কৰে, আৰু যান্ত্ৰিক গতি শক্তিৰ উৎসৰ ব্যৱহাৰ নগন্য । বৰ্তমান মানব শক্তি ৫৩.১% জন্তু শক্তি ৪৫.৯% আৰু যান্ত্ৰিক শক্তি ১.০অ মজুদ আছে । যিহেতু নগালেণ্ডৰ প্ৰায় খিনি কৃষি কাৰ্য্য জীৱ শক্তিৰ দ্বাৰাই কৰা হয়, ইয়াত কিছুমান বাচকচনীয়া কৃষি যান্ত্ৰিকীকৰণ কৰাৰ পূৰ্ণ স্থল আছে যত জনজাতীয় এলেকা সমূহত সৰু সৰু হস্থ চালিত সজুলী সমূহ ব্যৱহাৰ কৰে, যিবোৰ ব্যৱহাৰে কৃষক অতি সোনকালে ভাগৰুৱা হয় । জন্তু চালিত আৰু শক্তি চালিত কৃষি সজুলী সমূহ উন্নত কৰি কৃষি ভূমি প্ৰস্তুত কৰা কাৰ্য্যক যান্ত্ৰিকীকৰণ কৰিব পাৰি । ভূমি প্ৰস্তুতিৰ কাৰণে সমভূমি অঞ্চলত বিজাৰ প্লাউ,disc harow আৰু উন্নত ৰাখাৰ ৱেড ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি, শস্য চপাবৰ বাবে কাচি, গোমধানৰ দানা গোচাৰৰ বাবে এম বি প্লাউ,discplough harow জন্তু চালিত বিজাৰ, জন্তু চালিত ৱেড harow, জন্তু চালিত প্লাউ, মানব চালিত ধান ৰুৱা সজুলী manual rice seeder,জন্তু চালিত three tyre cultivator, জন্তু চালিত seed cum fertilizer drill,patato planter , zero tillage seed drill, strip till drill ,vegetable transplanter, Aro blast স্প্ৰেয়াৰ, patato harvester, স্বয়ংচালিত ধান কটা সজুলী, Multi corp thresher আদি ৰাজ্যখনত প্ৰচলন কৰিব পাৰি ।

২ বিভিন্ন কৃষি পদ্ধতিৰ বাবে কৃষি যন্ত্ৰ আৰু সজুলী পৰামৰ্শ :

ক্রমিক নং	যন্ত্ৰৰ প্ৰকাৰ	প্ৰতিটোৰ মূল্য(লোখত)	সজুলীৰ বৰ্ণনা (পৃষ্ঠা সংখ্যা)
১.	মাটি চহোৱা সজুলী		১০
	এম বি প্লাউ (নাঙল)	০.২৫-০.৪০	১০

	ডিস্ক প্লাউ	০.৩০-০.৪৫	১১
	টেঙ্কৰ সংযোজিত কাল্টিভেতৰ	০.২০	১২
	ডিস্ক হেৰ (কাহি হেৰ)	০.২৬-০.৬০	১৩
	ৰটাভেতৰ	০.৭০-০.১০	১৩
	পষ্ট হল দিগাৰ (গাত কৰা সজুলী)	০.৭০-১.২০	১৪
২.	বীজ আৰু সাৰ প্ৰয়োগ কৰা সজুলী		১৬
	বীজ সিচা সজুলী	০.৩৫	১৬
	জিৰ টিল ড্ৰীল (হাল নোহোৱাকৈ বীজ সিচা সজুলী)	০.৩৫	১৭
	ৰেইজ ৱেড প্লাণ্টা (ওখ ভেটিত বীজ সিচা সজুলী)	০.৪৫	১৮
	৮ শাৰী থকা মেট ধৰনৰ ধান ৰোৱা সজুলী	২.০০	১৯
	কুহিয়াৰ ৰোৱা সজুলী	০.৬০	১৯
	শাক পাচলি পুলি ৰোৱা সজুলী	০.৫০	২০
৩.	নিৰানী কৰা সজুলী		
	শুকান মাটিৰ বাবে গজাল থকা নিৰানী কৰা সজুলী	০.০১২	২২
	চকা যুক্ত হস্ত চালিত নিৰানী কৰা সজুলী	০.০১২	২৩
	কণ ওইডাৰ	০.০১২	২৪
	স্বয়ং চালিত শক্তি ওইডাৰ	০.৮০০	
৪.	উদ্ভিদ সংৰক্ষন সৰঞ্জাম৪০		

	নেপচেক স্প্ৰেয়াৰ	০.০২৫	২৬
	শক্তি চালিত নেপচেক স্প্ৰেয়াৰ	০.১২	২৬
	টেঙ্কৰ চালিত বুম স্প্ৰেয়াৰ	০.৫০	২৭
	এৰো ব্লাষ্ট স্প্ৰেয়াৰ	০.৮৫	২৮
৫.	শস্য চপোৱা সৰঞ্জাম		
	স্বয়ং চালিত ভাটিকেল কনভেয়ৰ ৰিপাৰ (ধান কটা সজুলী)	০.৮০	২৯
	টেঙ্কৰ চালিত ভাটিকেল কনভেয়ৰ ৰিপাৰ (ধান কটা সজুলী)	০.৮০	২৯
	স্বয়ং চালিত বহিচলাব পৰা ৰিপাৰ (ধান কটা সজুলী)	১.৫০	৩০
	স্বয়ং চালিত ৰিপাৰ বাইণ্ডাৰ (ধান কাটি মুঠি বন্ধা সজুলী)	২.৫০	৩০
	স্বয়ং চালিত কমবাইন হাৰভেস্টাৰ (ধান কটা সজুলী)	০.৮০	৩১
	স্বাব মাষ্টাৰ (বন কটা সজুলী)	২.৫০	৩১
৬.	থ্ৰেচিং সৰঞ্জাম (মৰণা মৰাৰ সৰঞ্জাম)		
	মাল্টি ক্ৰপ থ্ৰেচাৰ	১.০০	৩৪
	এক্সিয়েল ফ্ল পেদি থ্ৰেচাৰ	০.৪০	৩৪

ক) ধান- ধান

ক্রমিক নং	যন্ত্ৰৰ প্ৰকাৰ	প্ৰতিটোৰ মূল্য(লাখত)	সজুলীৰ বৰ্ণনা (পৃষ্ঠা সংখ্যা)
--------------	----------------	----------------------	-------------------------------

১.	মাটি চহোৱা সজুলী		
	ডিক্স প্লাউ (কাহি নাঙল)	০.৩২	১১
	ডিক্স হেৰ	০.৪৫	১২
	ৰটাভেটৰ	০.৭০	১৩
	বীজ সিচা সৰঞ্জাম		১৫
	ধান ৰোৱা সজুলী	২.০	
৩.	নিৰানি কৰা সৰঞ্জাম		২৪
	কন ওইডাৰ	০.০০২	২৪
	স্বয়ং চালিত শক্তি ওইডাৰ	০.৮০	২৪
৪.	উদ্ভিদ সংৰক্ষন সজুলী		
	নেপ চেক স্পেয়াৰ	০.০২৫	২৬
	শক্তি চালিত নেপচেক স্পেয়াৰ	০.১২০	২৬
৫.	শস্য চপোৱা সজুলী		
	স্বয়ং চালিত ৰিপাৰ (ধান কটা সজুলী)	২.০০	৩০
	স্বয়ং চালিত ৰিপাৰ বাইণ্ডাৰ (ধান কটা সজুলী)	২.৫০	৩০
	ট্ৰেক ধৰণৰ কমবাইন হাৰভেষ্টাৰ	২৪.০০	৩১
৬.	থ্ৰেচিং (মৰণা মৰা)সৰঞ্জাম		
	এক্সিয়েল ফ্ল পেডি থ্ৰেচাৰ	০.৭০	৩৫

৪.	উদ্ভিদ সংৰক্ষন সৰঞ্জাম		
	নেপ চেক স্পেয়াৰ	০.০২৫	২৬
	নেপ চেক শক্তি স্পেয়াৰ	০.১২	২৬
	টেষ্টেৰ মাউন্টেড বুম স্পেয়াৰ	০.৫০	২৭
	এৰ ব্লাষ্ট স্পেয়াৰ		২৮

খ) কুহিয়াৰ -তৈল শস্য

ক্রমিক নং	যন্ত্ৰৰ প্ৰকাৰ	প্ৰতিটোৰ মূল্য(লাখত)	সজুলীৰ বৰ্ণনা (পৃষ্ঠা সংখ্যা)
১.	মাটি চহোৱা সজুলী		
	এম বি প্লাউ	০.২৭	১০
	ডিক্স প্লাউ	০.৩২	১১
	ডিক্স হেৰ	০.৪৬	১২
	ৰটাভেটৰ	০.৭০	১৩
২.	বীজ সিচা সজুলী		
	ৰেইজড বেড প্লান্টাৰ	০.৪০	১৮
	চুগাৰ কেন কাটাৰ প্লান্টাৰ	১.০০	১৯
৩.	নিৰানি কৰা সজুলী		
	কন ওইডাৰ	০.০২	২৪
	স্বয়ং চালিত শক্তি ওইডাৰ	০.৮০	২৪

৩. ভূমি উন্নত কৰা সজুলি

৩.১ টেৰেচ ৱেড

৩.২ চাব-চইলাৰ

৩.১) টেৰেচাৰ ৱেড

বৈশিষ্ট: টেৰেচাৰ ৱেড ৩ পইন্ট সংযোগ পদ্ধতিৰ দ্বাৰা টেক্টৰৰ লগত সংযোগ কৰা হয় আৰু হাইড্ৰলিকৰ সহায়ত নিয়ন্ত্ৰণ কৰা হয়। ইয়াত এখন সলনি কৰিব পৰা ষ্টীল ৱেড, দুয়োফালে দুখন প্লেট, হেলনীয়া কৰিব সুবিধা, কোনীয়া কৰি ব্যবহাৰ কৰা সুবিধা আছে। ৱেড খন পিছলৈ গৈ মাটি ভৰাব পৰা সুবিধা আছে।

বিবৰণ :

ৱেডৰ দৈঘ্য (মি. মি.)	১৯৫০-২৪৫৮
উচ্চতা (মি. মি.)	৯৭৮
ৱেড বিসংতি (মি. মি.)	৩০৫
আগলৈ কোনীয়া কৰিব পৰা ব্যবস্থা	০,১৫,৩০,আৰু ৪৫ ডিগ্ৰী সোঁ হাতৰ পৰা বাওঁহাতলৈ
ওজন (কে. জি)	২১০-২৬০
প্ৰয়োজনীয় শক্তি (অশ্বশক্তি)	৩৫-৫০ ২৬.২৫-৩৭.৫ টেক্টৰ

ব্যবহাৰ :-টেৰেচাৰ ৱেড ভূমি গ্ৰেডিং, সমতল, গাৰ্তপুৰাবলৈ, সূক্ষ্ম কৰিবলৈ ব্যবহাৰ কৰা হয়, যিতো জলসিঞ্চনৰ কাৰণে প্ৰয়জন হয়।

মূল্য (টকা) ৩০,০০০-৪০,০০০/-।

৩.২) চাব -চইলাৰ

বৈশিষ্ট :ইয়াত হাই কাৰ্বণ ষ্টীলৰ এডাল ডিলা আছে ইয়াৰ ফাল খন হাই কাৰ্বণ ষ্টীলেৰে তৈয়াৰী। ডিলাৰ মূৰৰ ফালে ফোপোলা ষ্টীলৰ এডাপ্তৰ এটা ওৱেল্ডিং কৰা থাকে আৰু ই ফাল খন ধৰি ৰখাত সহায় কৰে। যি ঠাইত বেছি বছৰ ধৰি খেতি কৰা নাই সেই ঠাইত প্ৰথমে চাব-চইলাৰ ব্যবহাৰ কৰি ভূ পৃষ্ঠৰ তলত স্তৰৰ গাঠনি ভাঙি লোৱা হয়। ইয়াক ৬০ ছে.মি গভীৰলৈ ব্যবহাৰ কৰিব পাৰি।

বিবৰণ:

দৈঘ্য (মি.মি)	৬০০
বহল(মি.মি.)	৪৯০
উচ্চতা (মি.মি)	১৩২৫
বেচি কামৰ গভীৰতা (মি.মি)	৫৩৫-৬০০
ওজন (কে.জি)	৬২-১২৫
প্ৰয়োজনীয় শক্তি	৫৫/৪১.২৫ আৰু অধিক

ব্যবহাৰ:- চাব -চইলাৰ কঠিন মাটিত ব্যবহাৰ কৰা হয়। ইয়াৰ ব্যবহাৰে মাটিৰ তললৈ পানী বোৱাই নিয়াত সহায় কৰে আৰু পানী নিষ্কাশন কৰাত সহায় হয়। ইয়াৰ লগত এখন মল বৰ্ড ব্যবহাৰ কৰিব পাৰি যাৰ সহায়ত এটা সৰু লোৰ সৃষ্টি কৰি পানী নিষ্কাশন কৰিব পাৰি।
মূল্য (টকা) ২০০০০-৬০০০০/-

৪.১:- এম বি প্লাউ (জন্তু চালিত)

বৈশিষ্ট্য:-এইটো এটা মানব চালিত সজুলি আৰু ইয়াৰ গা-ভাগ, ফাল, দিলা, মুঠিয়া ঠেক ষ্টীলৰ দণ্ড এদালেৰে ফালত ওপৰ ভাগত দৈঘৰ দিশত নাঙলৰ গা ভাগত সংলগ্ন হৈ থাকে। ফাল খনৰ খুৰাৰ লগত সংলগ্ন হৈ থাকে আৰু ফাল অংশই মাটিৰ তললৈ গৈ মাটি ফালে এম বি প্লাউ হৈছে প্ৰাথমিক মাটি চহোৱা সজুলি।

বিবৰণ :

দীঘ (মি.মি)	৩১০০-৩২০০
প্ৰস্থ (মি.মি)	২২৯-৩০০
ওজন (কে জি)	৩০-৪০
শক্তি উৎস	এহাল গৰু
কাম কৰিব পৰা ক্ষমতা (হে. ঘণ্টা)	০.০৬২-০.২৫৫
ফালৰ সংখ্যা	১

ব্যবহাৰ :-এই সজুলিটো প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত মাটি চহাবৰ কাৰণে ব্যবহাৰ কৰা হয়। ই জাবৰ জোখৰ কাটি মাটিৰ তলত ঢাকি দিয়ে। এই নাঙল সেউজীয়া ঘাঁহ বন কাটি মাটিৰ তলত পচাই সাৰ তৈয়াৰ কৰিবলৈ ব্যবহাৰ কৰা হয় যিটোৱে মাটিত হিউমাছ যোগায়। এই নাঙল গোবৰ, চুন আদি মাটিত মিহলি কৰিবলৈ ও ব্যবহাৰ কৰা হয়।

মূল্য (টকা):-

৪.২ এম বি প্লাউ (যন্তু চালিত)

বৈশিষ্ট্য:-এই বিধ ট্ৰেক্টৰ চালিত সজুলি আৰু ইয়াত নাঙলৰ ফাল,ফালৰ জোং মল্ড বৰ্ড, লেণ্ড চাইড, ফ্ৰণ, চাঁক, ফ্ৰেম আৰু সংলগ্ন পদ্ধতি আছে। এই ফালৰ জোং এডাল দণ্ডৰ সদৃশ আৰু এই দণ্ড ডাল হাই কাৰ্বণ ষ্টীল বা এলয় ষ্টীলৰ। এই দণ্ড ডাল পাগ দি বৰ টান কৰা হয়। এই নাঙলৰ কাৰ্য্য প্ৰণালী ট্ৰেক্টৰৰ হাইড্ৰলিক পদ্ধতিৰ দ্বাৰা নিয়ন্ত্ৰণ কৰা হয়। এই মল্ড বৰ্ড প্লাউ এবিধ প্ৰাথমিক মাটি চহোৱা সজুলি।

নাঙলৰ ফালৰ সংখ্যা	২-৪
দীঘ (মি.মি)	১৭৭৮-২৩৯২
প্ৰস্থ (মি.মি)	৮৮৯-১১৯৪
উচ্চতা (মি.মি)	১০৯২
ওজন (কে.জি)	২৫৩-৩৮৬
কাৰ্য্য ক্ষমতা (হে.দিন)	১.৫-২.০
প্ৰয়োজনীয় শক্তি (এইচ. পি.)	৩০-৪০ ২২.৫-৩০

ব্যবহাৰ:- প্ৰথম অবস্থাত মাটি চহাবৰ কাৰণে এই সজুলি ব্যবহাৰ কৰা হয়। এই সজুলিটোৱে পথাৰৰ জাবৰ যোখৰ কাটি টুকুৰা টুকুৰ কৰি সম্পূৰ্ণ ৰূপে মাটিৰ তলত সোমোৱাই দিয়ে। এই নাঙলেৰে মাটি চহালে সেউজীয়া ঘাঁহ বন আদি লুটিয়াই পেলাই থৈ যায় আৰু এই বোৰ পচি পাছত পচন সাৰ সৃষ্টি হয় যাৰ ফলত মাটিত হিউমাছ বৃদ্ধি পায়। এই নাঙল পথাৰত গোবৰ, পছন সাৰ বা চুন আদি মিহলাবলৈ ব্যবহাৰ কৰা হয়।

মূল্য (টকা)-২৫০০০-৪০০০০/-

৪.৩:- ডিক্স প্লাউ

বৈশিষ্ট্য:- এই নাঙলৰ মুখ্য গা- ভাগ, কাঁহিৰ ডিলা সমষ্টি ১বা ২নং বকচাফট এডাল স্পিংৰ সৈতে ফাৰ চকা আৰু এটা গেজ চকা থাকে । কিছুমান আৰ্হিত ২,৩ বা ৪ খন পৰ্য্যন্ত কাঁহি থাকে আৰু প্ৰয়োজন সাপেক্ষে মুখ্য গা-ভাগত লগাই লব পাৰে বা সংযোগ বিচিন্ন কৰি থব পাৰে । কাঁহিৰ কোনে মাটি কটাত প্ৰস্থ নিৰূপন কৰিব পাৰে আৰু এই কোনে ৪০-৪৫ ডিগ্ৰীৰ ভিতৰত থাকে তদুপৰি হেলনীয়া কোন ১৫-২৫ ডিগ্ৰীৰ ভিতৰত ৰখা হয় । এই কোনে মাটি কটাত গভীৰতা দিব পাৰে । যি মাটিত এম বি প্লাউ নচলে অৰ্থাৎ কঠিন আৰু শুকান তেনে মাটিত ডিক্স প্লাউ (কাহি নাঙল) ব্যবহার কৰা হয় এই নাঙল প্ৰাথমিক সজুলীৰ ভিতৰত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে ।

বিবৰণ:-

ফালৰ সংখ্যা	২-৪
কাহিৰ আকাৰ (মি.মি)	৬০০-৮০০
প্ৰস্থ (মি.মি)	৮৮৯-১১৯৪
দীঘ (মি.মি)	১১৮০-২৩৬২
ওজন (কেজি)	২৩৬-৩৭৬
উচ্চতা (মি.মি)	১০৯২-১১১৮
প্ৰতিখন কাহিৰ মাটি কটা প্ৰস্থ (মি.মি)	২০০-৩০০
সলনি কৰিব পৰা কামৰ প্ৰস্থ (মি.মি)	৬০০-১২০০
কামৰ গভীৰতা (মি.মি)	৩০০ লৈ
প্ৰয়োজনীয় শক্তি(এইচ. পি.)	২৫-৫০ ১৮.৭৫-৩৭.৫ টেট্টৰ

ব্যবহার:- এই খন প্ৰাথমিক মাটি চহোৱা সজুলী আৰু বিশেষকৈ কঠিন, শুকান, জাবৰ জোখৰ থকা, শিলাময় বা সৰু সৰু গছপুলি, জোপোহা আদি থকা মাটিত ব্যবহার কৰা হয় যত অন্য নাঙল চলোৱা বহুত অসুবিধা ।

মূল্য (টকা) ৩০০০০-৪৫০০০.

৪.৪ কল্টিভেটৰ (জলু চালিত)

বৈশিষ্ট্য:-কাল্টিভেটৰ মুখ্য অংশ হৈছে গা-ভাগ, চভেল টাইন, বিম জি (ডিলা), হেণ্ডেল (মুঠিয়া)যি বিলাক শস্য মাটিৰ পৰা কেই ছে.মি মান ওখ হৈছে সেই বোৰত প্ৰধান কাল্টিভেটৰ নিৰাণি কৰিবলৈ ব্যবহার কৰা হয় । তাৰোপৰি দ্বিতীয় অবস্থাত কৃষি ক্ষেত্ৰ প্ৰস্তুত কৰিবলৈ বা বীজ সিঁচাৰ পাচত বীজ বোৰ মাটিৰে ঢাকি দিবলৈ কাল্টিভেটৰ ব্যবহার কৰা হয়।

বিবৰণ:-

টাইনৰ সংখ্যা	০৩
মাটি কটাৰ প্ৰস্থ (মি.মি)	৪০০-৫৫০
মাটি কটাৰ গভীৰতা (মি.মি)	৬০-৯০
শক্তিৰ উৎস	এহাল গৰু
ওজন (কেজি)	২০-২৫

মূল্য (টকা):-

৪.৫ টেক্টৰ চালিত কাল্টিভেটৰ

বৈশিষ্ট:- কাল্টিভেটৰৰ অংশ সমূহ হৈছে ফ্ৰেম, টাইন (ফিক্স বা স্প্ৰিং লোডেড)ৰিভাৰ চিবল চভেল অৰু ৩ পইন্ট সংযোগ পদ্ধতি । কৃষি ভূমি প্ৰস্তুতিৰ বাবে বীজ সিচি মাটিৰ লগত মিলাবলৈ শস্যৰ পুলি নিৰানি কৰিবলৈ কাল্টিভেটৰ ব্যবহাৰ কৰা হয় । ই এবিধ দ্বিতীয়তে ব্যবহাৰ কৰা মাটি চহোৱা সজুলি পাৰে ।মধ্যম আৰু লঘু মাটিত ডাকফুট ধৰণৰ কাল্টিভেটৰৰ প্ৰাথমিক কৃষি ভূমি প্ৰস্তুতি সজুলি হিচাপেও ব্যবহাৰ কৰা হয় ।

বিবৰণ:-

৪.৬ ডাকফুট টাইপ কাল্টিভেটৰ

চুইপৰ সংখ্যা	৫-৭
দীঘ (মি.মি)	১৯৮০-২৩১০
প্ৰস্থ (মি.মি)	৮৩৯-১১৫০
উচ্চতা (মি.মি)	১০০০-১০৫০
ওজন (কেজি)	২০০-৩০০
প্ৰয়োজনীয় শক্তি (হৰ্চ পাৰাৰ)	২৫-৫০/ ১৮.৭৫-৩৭.৫ ৰ টেক্টৰ

৪.৭ চভেল আৰ্হিৰ কাল্টিভেটৰ

টাইনৰ সংখ্যা	৭-১১
কামৰ প্ৰস্থ (মি.মি)	১৫০০-২৮০০
কামৰ গভীৰতা (মি.মি)	১৭.৫-২২.৫
ওজন (কেজি)	
প্ৰয়োজনীয় শক্তি (হৰ্চ পাৰাৰ)	২৫-৬০/১৮.৭৫-৪৫ ৰ টেক্টৰ

ব্যবহাৰ:- ডাকফুট আৰ্হিৰ কাল্টিভেটৰ মাটি চহাবৰ কাৰণে, খেতিৰ মাজৰ অলাগতিয়াল ঘাঁহ কাটিবলৈ আৰু মাটিৰ আদ্ৰতা ধৰি ৰাখিবলৈ ব্যবহাৰ কৰা হয় । চভেল আৰ্হিৰ কাল্টিভেটৰ কৃষিক্ষেত্ৰ প্ৰস্তুতিৰ কাৰণে আৰু শাৰী শাৰী কৈ কৰা খেতিত টাইন বিলাক সাল- সলনি কৰি নিৰানি কৰিবলৈ ব্যবহাৰ কৰা হয় ।

মূল্য (টকা) ১৫০০-২৫০০

৪.৮ ডিক্স হেৰ (জলু চালিত)

বৈশিষ্ট:- জলু চালিত ডিক্স হেৰ দুটা কাষত দুটা গেংৰে গঠিত । এই দুইটা গেঙে মাটি কটাৰ বিপৰীত দিশত মাটি পেলায় । এই ডিক্স হেৰ দ্বিতীয়তে ব্যবহাৰ কৰা এবিধ কৃষি প্ৰস্তুত কৰা সজুলী আৰু ইয়াক প্ৰাথমিক পৰ্য্যায়ত ব্যবহাৰ কৰাৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা চপৰা বোৰ ভাঙিবলৈ ডিক্স হেৰ ব্যবহাৰ কৰা হয় ।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	১০৪০-১৩২০
প্রস্থ(মি.মি)	৯৫৯-১০১৫
ওজন (কেজি)	৬৫-৬৮
শক্তির উৎস	এহাল গৰু
কার্য ক্ষমতা (হে/ঘন্টা)	০.১৩-০.২৮

ব্যবহার:- ডিক্স হেৰু দ্বিতীয় পর্যায়ত কৃষি ভূমি প্রস্তুত কৰিবলৈ যেনে বীজ সিচিবলৈ ভূমি প্রস্তুত কৰা এবিধ সজুলী । ইয়াক মাটি চহোৱাৰ পাছত সৃষ্টি হোৱা চপৰা ভাঙিবলৈ ও ব্যবহার কৰা হয় ।

মূল্য (টকা):-

৪.৯ ডিক্স হেৰু

বৈশিষ্ট:- টেক্টৰ চালিত ডিক্স হেৰু দুটা গেঙেৰে গঠিত, এই গেং ইটোৰ পিছত সিটো সংলগ্ন থাকে । আগত থকা গেঙটোৱে মাটি কটাৰ পিছত বাহিৰৰ দিশলৈ আৰু পাছৰ গেঙটোৱে ভিতৰৰ দিশলৈ মাটি পেলায় । সেয়েহে অফচেট ডিক্সে হাল বালে মাটি নকটাকে থাকি নাযায় । এই সজুলি প্ৰাথমিক সজুলিৰ পিছত ব্যবহার কৰা হয় । প্ৰাথমিক সজুলি ব্যবহারৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা চপৰা ভাঙিবলৈ এইবিধ সজুলি ব্যবহার কৰা হয় ।

বিবৰণ:-

উচ্চতা (মি.মি)	৭৭০-৮৪৫
কাহিৰ সংখ্যা	৩x৩
কাহিৰ ব্যাস (মি.মি)	৪০৯-৪১২

দীঘ(মি.মি)	১৯৮০-২২৬০
প্রস্থ(মি.মি)	১১৫০-১৯০০
উচ্চতা (মি.মি)	১১৮৩-১৩৫০
কাহিৰ সংখ্যা	১০-১৬
কাহিৰ ব্যাস	৪৫৭-৬৬০
কাহিৰ পিটছ	২২৮-২৮০
ওজন (কেজি)	৩৩০-৪৯০
কার্য ক্ষমতা (হেক্টৰ/দিন)	২.৫
প্ৰয়োজনীয় শক্তি (এইছ পি)	২০-৬০/১৫-৪৫ ৰ টেক্টৰ

ব্যবহার:- বীজ সিচাৰ বাবে ভূমি প্রস্তুত কৰা আৰু চপৰা ভাঙাৰ কাৰণে এইবিধ সজুলি ব্যবহার কৰা হয় । ই এবিধ দ্বিতীয় পর্যায়ত ব্যবহার কৰা কৃষি সজুলি ।

মূল্য (টকা) ২৫০০০-৬০০০০/-

৪.১০ বটাভেটৰ

বৈশিষ্ট:- ইয়াত এটা ষ্টিলৰ ফ্ৰেম ৩ পইন্ট সংযোগী পদ্ধতি ৱেড লগাবৰ বাবে ঘূৰণীয়া দণ্ড, শক্তি সৰবাহ পদ্ধতি আৰু গিয়েৰ বস্ক আছে । ৱেড বোৰ L আকাৰৰ । এই ৱেড বিলাক মধ্যম কাৰ্বন ষ্টীল বা এলয় ষ্টীল । ৱেড বোৰক উন্নতত বহুত টান কৰা হয় । বটাভেটৰক প্ৰাথমিক আৰু দ্বিতীয় পৰ্যায়ৰ কৃষি সজুলি হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা হয় । এবাৰ হাল বায়েই এখন ভাল কৃষি ক্ষেত্ৰ প্ৰস্তুত কৰিব পাৰি কাৰণ মাটি কাটি চপৰা ভাঙি গুৰি কৰি সমান কৰি যায় । এই সজুলি শুকানত আৰু সেমেকা অবস্থাত ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি । বটাভেটৰ দ্বাৰা হাল বালে খেৰ জাবৰ জোখৰ আদি কাটি মাটিৰ সৈতে মিহলাই সাৰলৈ ৰূপান্তৰ কৰে । বটাভেটৰৰ প্ৰস্থৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি প্ৰয়োজনীয় শক্তিৰ পৰিমাণ বেলেগ বেলেগ হয় ।

বিবৰণ:-

ওজন (কে জি)	২৩০-৩১০
কামৰ প্ৰস্থ (মি.মি)	১২০০-১৭২০
কামৰ গভীৰতা (মি.মি)	৮০-১০০
ৰটৰ গতি (আৰ পি এম)	২১০-২৪০
ক্ষমতা (এইছ পি/ ঘন্টা)	০.৩৮-০.৫
শক্তিৰ উৎস (এইছ পি / কিও)	৩০-৬৫/ ৩৭.৫-৪৮.৭৫ ৰ টেক্টৰ

ব্যৱহাৰ:- এই সজুলি প্ৰাথমিক আৰু দ্বিতীয় পৰ্যায়ত কৃষি ক্ষেত্ৰ প্ৰস্তুতিৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হয় । ধান ৰোৱা আগতে মাটি ডৰা বোকা কৰাৰ বাবেও এই সজুলি ব্যৱহাৰ কৰা হয় ।

মূল্য (টকা) ৭০০০০-১০০০০০

৪.১১ পষ্ট হল দিগাৰ (গাঁত খণ্ডা সজুলি)

বৈশিষ্ট:- এই সজুলিৰ মুখ্য অংশ হৈছে ফ্ৰেম, ৩ পইন্ট পদ্ধতি আৰু বিক্ৰণা । টেক্টৰৰ পি.টি অ শলখা ডালৰ পৰা এই সজুলিটো চলাবলৈ শক্তি পায় । বিক্ৰণা ডাল সলনি কৰি গাতৰ ব্যাস আৰু গভীৰতা সলনি কৰিব পাৰি । এই সজুলিটো গছ পুলি ৰুবলৈ আৰু বেৰা দিবলৈ খুতা পুতিবলৈ গাত খান্দিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয় ।

বিবৰণ:-

কাৰ্য্য ক্ষমতা (গাত/ঘন্টা)	১২
বিক্ৰণাৰ আকাৰ (মি.মি)	২০০,২৫০,৩০০
কামৰ খৰচ (টকা/গাত)	১২-১৫
শক্তিৰ উৎস (এইছ পি / কিও)	৩৫/২৬.২৫ ৰ টেক্টৰ

ব্যৱহাৰ:- এই সজুলি ৰূপন শস্য আৰু উদ্যান শস্য কৰিবৰ কাৰণে গাত বনাবলৈ আৰু খেতি পথাৰত বেৰ দিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয় ।

মূল্য (টকা) ৭০০০০-১২৫০০০

৪.১২ বান্দ ফৰমাৰ (জলু চালিত)

বৈশিষ্ট এই সজুলিটো দুখন ৱেড, ফ্লেট আইৰণ ফ্ৰেম, ফ্ৰেমৰ লগত সংলগ্ন এটা মুঠিয়া, আৰু এডাল ডিল মাৰিৰে গঠিত।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	৮৭০-৯৬০
প্ৰস্থ (মি.মি)	৫৭০-৬৫০
এজন (কেজি)	২৫-২৭
শক্তিৰ উৎস	এহাল গৰু
কাৰ্য্য ক্ষমতা (হে/ঘন্টা)	০.১০-০.২৯৫

ব্যবহাৰ:- জলসিঞ্চনৰ পানী দিয়াৰ উদ্দেশ্যে আলি দিবলৈ এই সজুলিটো ব্যবহাৰ কৰা হয়।

মূল্য (টকা):-

৪.১৩ পেডি পাডলাৰ (জলু চালিত)

বৈশিষ্ট- এই হেলিকেল ৱেডৰ সেমেকা মাটিত ব্যবহাৰ কৰা সজুলি। এই সজুলিটো মাটিত থকা সেউজীয়া (পচন) সাৰ তৈয়াৰ কৰিব পৰা ঘাহ কাটি মাটিত মিহলাবলৈ ব্যবহাৰ কৰা হয়। এই সজুলীত কোণীয়া লোহাৰ ৱেকেট বোচৰ সহায়ত সংগঠিত আছে। এই ৱেড বোৰ হেলিক্সৰ নিচিনাকৈ দৈঘ্যৰ দিশত মুচুৰা মাৰি সংলগ্ন কৰা আছে। মুঠিয়াটো কাঠৰে নিৰ্মিত আৰু ই সজুলি আৰামত চলোৱাত সহায় কৰে।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	১০০০-১২০০
ৱেডৰ প্ৰস্থ (মি.মি)	২২০-২৮০
এজন (কেজি)	৪০-৫০
শক্তিৰ উৎস	এহাল গৰু
কাৰ্য্য ক্ষমতা (হে/ঘন্টা)	০.১২-০.১৫

ব্যবহাৰ:- এই সজুলি ধান ৰোৱাৰ আগত বোকা কৰা আৰু সেউজীয়া (পচন) সাৰ তৈয়াৰ কৰিব পৰা ঘাহ কাটি মাটিত মিহলাবলৈ ব্যবহাৰ কৰা হয়।

মূল্য (টকা):-

৫. বীজ সিচা আৰু সাৰ প্ৰয়োগ কৰা সৰঞ্জাম

- ৫.১ ফাটিলাইজাৰ ব্ৰডকাষ্টাৰ
- ৫.২ চিড কাম ফাটিলাইজাৰ ড্ৰিল (জলু চালিত)
- ৫.৩ চিড কাম ফাটিলাইজাৰ ড্ৰিল
- ৫.৪ জিৰ টিল ড্ৰিল
- ৫.৫ বেইজ ব্লেড প্লান্টাৰ
- ৫.৬ পেডি ট্ৰাঞ্চ প্লান্টাৰ (মানব চালিত)
- ৫.৭ ৮ শাৰী মেট টাইপ বাইচ ট্ৰাঞ্চ প্লান্টাৰ
- ৫.৮ চুগাৰ কেন কাটাৰ প্লান্টাৰ
- ৫.৯ ভেজিটেবুল প্লান্টাৰ
- ৫.১০ পটেতু প্লান্টাৰ (চেমি অটমেটিক)
- ৫.১১ পটেতু প্লান্টাৰ (অটমেটিক)

৫.১ সাৰ চতিওৱা (ফাটিলাইজাৰ ব্ৰডকাষ্টাৰ) সজুলি (মানব চালিত)

বৈশিষ্ট্য: ইয়াত এটা চুপি, এখন ঘূৰণায়া কাছি যত ৮ টা ভাগ আৰু ইয়াক লম্ব দণ্ডত সংযোগ কৰা আছে। গিয়েৰৰ ব্যবস্থাবে এডাল মুঠিয়াৰে এই সজুলীটো ঘূৰুৱা হয়। এটা নিৰ্দিষ্ট পৰিমাণৰ সাৰ ঘূৰ্ণীয় মান কাহিনত ওপৰৰ পৰা পৰে আৰু চেম্টিকুগেল বলৰ বাবে আগফালৰ মুখেদি সাৰ খিনি সম পৰিমাণে সিচৰিত হৈ যায়। এই সজুলিতো কান্ধত ওলোমাই লয় আৰু আগলৈ খোজ কাচি গৈ থাকি চলাই যায়।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	২৮০-২৮৫
প্ৰস্থ (মি.মি)	৪১০-৪৫০
উচ্চতা (মি.মি)	৪৪১-৪৫০
এজন (কেজি)	৫-১০
শক্তিৰ উৎস	মানব
চুপিৰ ক্ষমতা (কেজি)	১২-১৫

ব্যবহাৰ:- দানা আকাৰৰ সাৰ যেনে -ইউৰিয়া, ডি.এ.পি আদি কৃষি ক্ষেত্ৰত সমভাবে চতিয়াবলৈ এই সজুলীটো উপযোগী। এই সজুলি এবাৰত ৬৩০ ছে.মি. বহলকৈ চতিয়াব পাৰি।

মূল্য (টকা):-

৫.২ বীজ ও সাৰ সিচা সজুলি (জলু চালিত) চিড কাম ফাটিলাইজাৰ ড্ৰিল

বৈশিষ্ট্য: এই সজুলীটোত বীজৰ বাকচ, সাৰৰ বাকচ বীজ আৰু সাৰৰ পৰিমাণ নিয়ন্ত্ৰণ কৌশল, বীজ ও সাৰৰ পৰিমাণ কমাৰ বা বঢ়াব পৰা চেইন-স্প্ৰকেট, পৰিবহন ও শক্তি সংগলন কৰা চকা আছে। চকাৰ পৰা পোৱা শক্তিৰ সহায়ত ফ্লোটেড ৰুলাৰ বিলাক চলোৱা হয়। বীজৰ বাকচৰ তলত ফ্লোটেড ৰোলাৰ বিলাক সংলগ্ন থাকে। দীঘলিয়া খাজ বিলাকত এই বীজ বোৰ বাকচৰ পৰা পৰি যায় আৰু ইয়াৰ পৰা বীজ টিউবত পৰে। এই টিউব বিলাকত নাঙলৰ শিৰলোৰ ওপৰত পৰে।

বিবৰণ:-

বীজ নিয়ন্ত্ৰণ কৌশল	ফ্লোটেড ৰুলাৰ
ফ্লোটাৰ সংখ্যা আৰু ব্যাস (মি.মি)	৩ আৰু ৫০
বীজ বাকচৰ ক্ষমতা (কেজি)	১৫-১৮
দীঘ (মি.মি)	২৭০০-২৯০০
প্ৰস্থ (মি.মি)	৮০০-৯০০
এজন (কেজি)	৭০-১১৫
শক্তিৰ উৎস	এহাল গৰু
শিৰলোৰ সংখ্যা	০৩
ফিড চফ্টৰ আকাৰ (মি.মি)	৬৫০-৬৮০

ব্যবহাৰ:- ইতিমধ্যে প্ৰস্তুত কৰি ৰখা মাটিত ধান ঘেহু আৰু অন্য মাহ জাতীয় শস্যৰ বীজ সিচিবলৈ এই সজুলি ভ্যবহাৰকৰা হয় ।

মূল্য (টকা):-

৫.৩ চিড কাম ফাটলাইজাৰ ড্ৰিল(বীজ ও সাৰ সিচা সজুলি)

বৈশিষ্ট্য:- এই সজুলিটোত বীজৰ বাকচ, সাৰৰ বাকচ বীজ আৰু সাৰৰ মাপক যন্ত্ৰাংশ বীজ/সাৰৰ পৰিমাণ সাল সলনি কৰিব পৰা লিভাৰ, চেইন-স্পৰ্কেট আৰু পৰিবহন তথা শক্তি সঞ্চাৰণকৰ চকা । ফ্লোটেড ৰুলাৰ বিলাক এডাল দণ্ডৰ দ্বাৰা চলোৱা হয় যিহেতু শক্তি চকাৰ পৰা আহৰণ কৰে । ফ্লোটেড ৰুলাৰ বিলাক বীজ বাকচত সংলগ্ন থাকে । দীঘলিয়াকৈ থকা খাজ বিলাকত বীজ চুপিৰ পৰা পৰে আৰু এই বীজ বোৰ বীজ টিউবত পৰি নাঙলৰ সীৰলোত পৰে । ৰুলাৰ বোৰ পথালিকৈ স্থানান্তৰ কৰি খাজ বোৰ দৈঘ্য নিৰূপন কৰিব পাৰি

আৰু ইয়াৰ দ্বাৰা বীজ দিয়াৰ পৰিমাণ কমাব বা বঢ়াব পাৰি । সাৰৰ বাকচৰ মুখ খনৰ বাটটো কমাই বা বঢ়াই দি সাৰৰ পৰিমাত্ৰো কমাব বা বঢ়াব পাৰি । ইয়াৰ বাবে এডাল লিভাৰ বীজ বাকচৰ পিছৰ ফালে দিয়া থাকে ।

বিবৰণ:-

বীজ মাপক কৌশল	ফ্লোটেড ৰুলাৰ
সীৰলু বনুৱা ফাল	ওভোটাই ব্যবহাৰ কৰিব পৰা চভেল (ফাল)
ফ্লুটেড ৰুলাৰৰ ব্যাস (মি.মি)	৪২.৭-৪৯.২ আৰু ৯-১১
বীজ বাকচৰ ক্ষমতা (ঘন ছে.মি)	৬৬২৪১-১০৩০৮
সাৰ বাকচৰ ক্ষমতা (ঘন ছে.মি)	৬৩৩১০-১০১৪১
শক্তিৰ উৎস (হ.পা/ কি.ও)	৫/ ২৬.২৫ ৰ টেক্টৰ
দীঘ (মি.মি)	১৯৪০-২৩১০
প্ৰস্থ (মি.মি)	৯৭০-১৫৬০
ওজন (কে.জি)	২২৪-৩২৮
উচ্চতা (মি.মি)	১০৭০-১৩৫০
সীৰলুবনুৱা ফালৰ সংখ্যা	৯-১৩
ফিড দণ্ডৰ আকাৰ (মি.মি)	১৬-১৯

ব্যবহাৰ:- বীজ ও সাৰ প্ৰয়োগ কৰা সজুলিটো ইতিমধ্যে প্ৰস্তুত কৰি থোৱা মাটিত ঘেহু আৰু অন্য মাহজাতীয় শস্যৰ বীজ ৰোপন কৰিবলৈ ব্যবহাৰ কৰা হয় ।

মূল্য (টকা) ৩৫০০০/-

৫.৪ জিৰ টিল ড্ৰিল

বৈশিষ্ট্য:- জিৰ টিল ড্ৰিলটোত এটা ফ্ৰেম, বীজ বাকচ, সাৰ বাকচ, বীজ মাপৰ কৌশল, সাৰ মাপ কৌশল, বীজ টিউব,সীৰলো বনোৱা নাঙল, বীজ সাৰ সালসলনি কৰা কৌশল আৰু পৰিবহন তথা শক্তি সংগ্ৰহণ কৰা চকা। মাইল্ড ষ্টীল বাকচৰ দ্বাৰা এই ড্ৰিলটোৰ ফ্ৰেমটো তৈয়াৰ কৰা হৈছে। এটা শাৰীৰ পৰা আনটো শাৰীৰ মাজৰ দূৰত্ব অ-সীমিত অবস্থাত বা বিচৰা ধৰণে পাব পৰাকৈ টাইন বিলাক ক্লেম্পৰ সহায়ত সংলগ্ন কৰা আছে। ন-টিল ড্ৰিল আৰু প্ৰচলিত ড্ৰিলৰ মাজত প্ৰধান পাৰ্থক্যটো হৈছে যে ন-টিল ড্ৰিলটো ওলোটাব পৰা সীৰলুৰ ফালৰ পৰিবৰ্তে আৰ্হিৰ সীৰলু ফালত টাইনত সংলগ্ন কৰা আছে। ওলোটো ত আৰ্হিৰ সীৰলু ফালত এটা বিশেষ সুবিধা আছে যে ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰা পিছত চপৰাৰ সৃষ্টি নহয়, টানিবলৈ কম শক্তিৰ প্ৰয়োজন হয় আৰু সহজতে মাটিৰ গভীৰলৈ যায়।

বিবৰণ:-

বীজ মাপক কৌশল	১০৭০-১৩৫০
সীৰলু বনোৱা ফাল	চেইন-স্প্ৰকেটৰ জৰিয়তে
শক্তি সংগ্ৰহণ কৌশল	গ্ৰেভিটি ফিড বা দাত থকা ৰোলাৰ
সীৰলু বনোৱা ফালৰ সংখ্যা	ওলোটো T আৰ্হিৰ ৯
বীজ বাকচৰ ক্ষমতা (ঘন ছে.মি.)	২০-২২.৩
সাৰ বাকচৰ ক্ষমতা (ঘন ছে.মি.)	৬৬২৪১-১০৩০৮
প্ৰয়োজনীয় শক্তি (হ.পা/ কি.ও)	৩৫/২৬.২৫ ৰ টেক্টৰ
প্ৰস্থ (মি.মি)	১৯৬০-২৩১০

উচ্চতা (মি.মি)	৯৭০-১৫৬০
ওজন (কে.জি)	২২৪-৩২৮
সাৰ দণ্ডৰ আকাৰ	৯-১৩

ব্যবহাৰ:- এই সৰ্জুলি ধান কতাৰ পাছত হাল নোবোৱাকৈ ঘেহুৰ বীজ ৰূপন কৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এই সৰ্জুলিটোৱে প্ৰতি হেক্টৰত ২০০০-৩০০০ টককা বচাই আৰু এবাৰ বীজ ৰূপন কৰাৰ আগৰ জলসিঞ্চন কৰাটো বচাই।

মূল্য ৩৫০০০/-

৫.৫ ৰেইজ ৱেড প্লান্টাৰ

বৈশিষ্ট্য:- ইয়াত এটা চিড বাকচ, ফাৰ্টিলাইজাৰ বাকচ চিড আৰু ফাৰ্টিলাইজাৰ নিয়ন্ত্ৰণ কৰা কৌশল, ৩ খন ভেটি বনোৱা ফাল, চেইন (শিকলি), স্প্ৰকেট পৰিবহণৰ বাবে চকা, চিড আৰু ফাৰ্টিলাইজাৰ বন্ধ কৰা লিভাৰ আৰু মাটি হেচা মাৰি ভেটি বনোৱাৰ কাৰণে ৰুলাৰ। এই প্লান্টাৰটোৱে ভেটিৰ ওপৰত এখন পৃষ্ঠৰ সৃষ্টি কৰে যত বীজ সিচা হয়। যিহেতু বীজ বোৰ ভেটিৰ কাষত সিচা হয়, সেয়েহে শিপা ডাল ধৰে আৰু ফচলৰ উৎপন্ন বেছি হয়। এই সৰ্জুলিটো ঘেহু, গোমধান, মটৰ মাহ আদিৰ বাবে উপযোগী। শাক পাচলিৰ বীজ ও এই প্লান্টাৰৰ দ্বাৰা সিচিব পাৰি।

বিবৰণ:-

উপভোক্তা	ঘেহু, গোমধান, মটৰ মাহ
শক্তিৰ উৎস	৪৫ অশ্বশক্তিৰ টেক্টৰ
ওজন (কেজি)	২৩০
সমষ্ট জোখ (মি.মি)	১২০০ x ২২০০ x ১২০০
কামৰ প্ৰস্থ (মি.মি)	১৮০০
কাৰ্য ক্ষমতা (হে/ঘন্টা)	০.২৬

ব্যবহাৰ:- ঘেহুৰ বীজ সিচিবৰ কাৰণে আৰু ব্যবসায়ী ভূত্বিত জলসিঞ্চনৰ পানী আৰু সাৰ লঘু আৰু মাধ্যমীয়া মাটিত ব্যবহাৰৰ কাৰণে

মূল্য (টকা) ৪৫০০০/-

৫.৬ পেডি ট্ৰাক্স প্লান্টাৰ (মানব চালিত)

বৈশিষ্ট:- এবিধ মানব চালিত সজুলি, ইয়াত কাৰ্বণ তক্তা, এটা মূখ্য ফ্ৰেম আছে, যিহেতু কঠিয়া খোৱা ট্ৰে, মেট পুচাৰ, ট্ৰেৰ গতি সৃষ্টি কৰিব পৰা কৌশল, কঠিয়া গোজি দিব পৰা ব্যবস্থা আৰু মুঠিয়া । এটা মুক্ত চকা আৰু শিকলিৰ সহায়ত ট্ৰেৰ গতি সৃষ্টি কৰিব পৰা কৌশলটো গঠিত ।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	৮৫০-৮৬৫
প্ৰস্থ (মি.মি)	৭৫০-৭৪০
ওজন (কেজি)	২৫-২৬.৫
শক্তিৰ উৎস	এজন মানুহ
কামৰ ক্ষমতা (হে/ঘন্টা)	০.০৩৮৯-০.০৭৫

ব্যবহাৰ:- বোকা মাটিত এই সজুলিটো ধানৰ কঠিয়া ৰোৱাৰ কাৰণে ব্যবহাৰ কৰা হয় ।

মূল্য (টকা):-

৫.৭) ৮ শাৰী মেট আৰ্হিৰ ধান ৰুৱা যন্ত্ৰ

বৈশিষ্ট:- এটা ডিজেল ইঞ্জিন যুক্ত আৰু মাত্ৰ এটা চকাৰ সৈতে এই যন্ত্ৰ গঠিত । এই যন্ত্ৰৰ সহায়ত মেটৰ ওপৰত পৰা ধানৰ কঠিয়া এবাৰতে ৮ শাৰীকৈ ৰোৱে । যিহেতু চকাৰ সহায়ত যন্ত্ৰটো চলোৱা হয় সেই চকাটোৱে ইঞ্জিনৰ পৰা দবেল্ট, কনক্লাটছ আৰু গিয়েৰ বাকচৰ সহায়ত পায় । ওপঙি থকা কৌশলটোৰ ওপৰত যি ধানৰ কঠিয়া ৰোৱা সবঞ্জাম আছে সেই সবঞ্জামলৈ এডাল দণ্ডৰ সহায়ত ইঞ্জিনৰ শক্তি পৰিবহণ কৰা হয় । কঠিয়া খোৱা ট্ৰে খন এঠাইৰ পৰা আন ঠাইলৈ সহজে স্কুল দণ্ডৰ কৌশলৰে চলোৱা হয় । ইঞ্জিন বেটাৰী গতিটো লিনিয়াৰ গতিলৈ পৰিবৰ্তণ কৰি কঠিয়া থকা ট্ৰে খন এটা মুৰলৈ অহাৰ পিছত বিপৰীত দিশলৈ আনে । ফিক্স ফৰ্ক আৰু নক আউট লিভাৰ আৰ্হিৰ ধান ৰোৱা আঙুলি বিলাক চাৰি

দণ্ড যুক্ত সংযোগ ধান ৰোৱা আঙুলিৰ মূৰলৈ সঞ্চাৰ কৰে । এই যন্ত্ৰ বোকা কৰা পথাৰত ধানৰোৱাৰ বাবে ব্যবহাৰ কৰে ।

বিবৰণ:-

শাৰীৰ সংখ্যা	৬-৮
দীঘ (মি.মি)	২৪১০
প্ৰস্থ (মি.মি)	২১৩০
উচ্চতা (মি.মি)	১৩০০
শাৰীৰ মাজৰ ব্যবধান (মি.মি)	২৩৮
এটা গোছাৰ পৰা আনতৌৰ ব্যবধান (মি.মি)	১৪০ আৰু ১৭০
ওজন (কে.জি)	৩২০
কামৰ ক্ষমতা (হে/ ঘন্টা)	০.৫৭
ইঞ্জিনৰ ক্ষমতা এইছপি / ঘন্টা)	৪.৪/৩.৩ বায়ুৰ দ্বাৰা ঠাণ্ডা কৰা ডিজেল ইঞ্জিন

ব্যবহাৰ:- ধানৰ কঠিয়া ৰোৱাৰ কাৰণে ব্যবহাৰ কৰে ।

মূল্য (টকা):- ১,৭৫,০০০-১০,০০,০০০/-

৫.৮ চুগাৰ কেন কাটাৰ প্লান্টাৰ (কুহিয়াৰ ৰোৱা যন্ত্ৰ)

বৈশিষ্ট:- এই সজুলিত শিৰলো খণ্ডা ব্যবস্থাৰ সমষ্টি, কুহিয়াৰ কটা ব্যবস্থাৰ সমষ্টি, সাৰ দিয়া ব্যবস্থাৰ সমষ্টি, দৰব দিয়া ব্যবস্থাৰ সমষ্টি, কুহিয়াৰ টুকুৰা বিলাক ঢাকি দিয়াৰ ব্যবস্থাৰ সমষ্টি, আৰু কুহিয়াৰ বীজ ৰখাৰ বাবে বীজ বাকচ আছে । শিৰলো খণ্ডাৰ বাবে দুখন ফাল ফ্ৰেমত সংলগ্ন আছে । প্ৰত্যেক শাৰীৰ বাবে এটা কুহিয়াৰ কটা ব্যবস্থাৰ সমষ্টি আছে । এই সজুলিত দুজন শ্ৰমিক দুটা চিটট বহি এডালৰ পিছত আন দালকৈ কুহিয়াৰ চুপিটোত যোগান ধৰি থাকিব লাগে আৰু কুহিয়াৰ ডাল ৱেডৰ মুখত পৰাৰ পিছত নিজে নিজে কাট খাই আৰু শিৰলোত পৰি যায় । শিৰলোটো মাটিৰে ঢাকি দিয়াৰ আগতেই সাৰ আৰু দৰব শিৰলোত পৰি যায়।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	২০৭০
প্ৰস্থ (মি.মি)	১৮৫০
উচ্চতা (মি.মি)	২১০০
দুটা শাৰীৰ মাজৰ ব্যবধান (মি.মি)	৬০০-১০৫০
বীজ বাকচৰ সংখ্যা	২
সাৰ নিয়ন্ত্ৰণ কৰা পদ্ধতি	মধ্যাকৰ্ষণ শক্তিৰ ফলত
শিৰলো বনোৱা ব্যবস্থাৰ সংখ্যা	২
কাৰ্য্য ক্ষমতা (হে/ঘন্টা)	০.২

ওজন (কেজি)	৪৭৫
শক্তির উৎস (এইছপি/কিও)	৩৫/২৬.২৫ ৰ টেক্টৰ

ব্যবহাৰ:- এই যন্ত্ৰ কুহিয়াৰ ৰোবলৈ ব্যবহাৰ কৰা হয় । ই কুহিয়াৰ ডাল টুকুৰা টুকুৰকৈ কাটে, শিৰলো বনাই, আৰু কুহিয়াৰৰ টুকুৰা ডাল ইয়াত পেলাই, , সাৰ আৰু দৰব পেলাই আৰু একে সময়তে সকলোবোৰ ধাকি হেচা মাৰি থৈ আহে ।

মূল্য (টকা) ৫০,০০০-৬০,০০০/-

৫.৯ ভেজিটেবুল প্লান্টাৰ (শাক পাচলিৰ পুলি ৰোৱা সজুলি)

বৈশিষ্ট:- এই যন্ত্ৰত পুলি খোৱা ট্ৰে, চালকৰ বাৱে বহা ঠাই, শিৰলো বনোৱা ফাল, মাটি হেচি যাব পৰা চকা, পুলিটো ট্ৰেৰ পৰা নি গোজ মৰা যোগাৰ, এটা এটাকৈ পুলি নিয়ন্ত্ৰন কৰা কৌশল আছে । পুলি টানি অনা ফৰ্কত স্প্ৰিংৰ সৈতে ৰাবাৰৰ হাতোৰা আছে যিতো পুলিটোৰ কাষলৈ অহাৰ আগতেই খোল খাই আৰু পুলিটো ধৰি লোৱাৰ লগে লগে জাপ খায় । হাতোৰাটো পুনৰ শিৰলোৰ ওচৰত গৈ খোল খায় আৰু পুলিটো খুপনিৰ পৰা এৰি দিয়ে । হেলনীয়াকৈ থকা চকাটোৱে পুলিটোৰ কাষৰ মাটি খিনি দবাই দিয়ে যাতে পুলিতো থিয় হৈ থাকিব পাৰে । দুয়োতা শিৰলোত পুলি যোগান ধৰি যাবলৈ দুয়োকাষে থকা চিতত দুই জন মানুহ বহি যাব লাগে । কামৰ আৰম্ভনতে পুলিৰ শিপা খিনি চালকৰ পিনে ৰাখি ভালকৈ জোকিয়াই থব লাগে ।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	১৮৫০
প্ৰস্থ (মি.মি)	১৫২০
উচ্চতা (মি.মি)	১১৬০
শাৰীৰ সংখ্যা	২
পুলি নিয়ন্ত্ৰন কৌশল	হাতোৰা সদৃশ চকা
পুলি খামুচি ধৰিব পৰা আঙুলি সংখ্যা	১০
হাতোৰাৰ ধৰণ ৰবাৰৰ	টা পালিকা
শাৰীৰ ব্যবধান (মি.মি)	৬০০
পানী যোগান ধৰা সুবিধা	দুটা নজল
গ্ৰাউণ্ড হুইলৰ ব্যাস (মি.মি)	৫২০
যন্ত্ৰৰ ওজন (কেজি)	২২৫
শক্তির উৎস (এইছ/পি)	৩৫/২৬.২৫ টেক্টৰ

ব্যবহাৰ:- শাক পাচলিৰ পুলি যেনে বেঙেনা, ফুনকবি জলকীয়া, বিলাহী আদিৰ পুলি ৰোবৰ বাবে এই যন্ত্ৰৰ ব্যবহাৰ কৰা হয় ।

মূল্য (টকা) ৩৫০০০-৪০০০০/-

৫.১০ আলু ৰোপন কৰা সজুলি (পেটেতু প্লান্টাৰ)

বৈশিষ্ট্য:- ইয়াত এটা ফ্লেম, ফাৰ অপেনাৰ (শীৰলুৰ খণ্ডা ফাল) বীজ বাকচ, দুটা ঘূৰি থকা মেগাজিন আছে যত আলুৰ বীজ ভৰাই দিয়া হয় বা কাপৰ সৈতে দুটা বেল্ট কনভয় আছে, দুটা চিড টিউব (বীজ পাইপ) আৰু এটা গ্ৰাউণ্ড হুইলটোত থকা লাগ বিলাক দৈঘ্য সাল সলনি কৰি ইয়াৰ ব্যাস সালসলনি কৰিব পাৰি । এই যন্ত্ৰটো টেক্টৰৰ ৩- পইন্ট লিংকেজত লগায় । ৰটাৰী মেগাজিন আৰ্হিৰ প্লান্টাৰত পিচত দিয়া দুটা চিটত দুজন ব্যক্তি বহি চীডিং কাপত হপাৰৰ পৰা এটা এটাকৈ আলু যোগান ধৰে ।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	১১০০-১১৯০
প্রস্থ (মি.মি)	৮০৪-৮৪০
ওজন (কেজি)	৩৪-৩৮
শক্তিৰ উৎস	এহাল গৰু
কাৰ্য্য ক্ষমতা (হে/ঘন্টা)	০.০৮৫-০.২২৫

মূল্য (টকা):-

৫.১১ আলু ৰোৱা যন্ত্ৰ

বৈশিষ্ট্য:- এই স্বয়ংক্রিয় আলু ৰোৱা যন্ত্ৰটো চুপি, আলু জোখত দিয়া সৰঞ্জামটো চলাবৰ বাবে এটা গতি দিয়া চকা আছে । এই আলু জোখত দিয়া সৰঞ্জামটোত এডাল স্প্ৰিং সংযোজিত আঙুলি ঘূৰিব পৰা কাহি খনত ফিক্ৰ কৰি সংলগ্ন আছে । এই আঙুলি বোৰে চুপিৰ পৰা এটা আলু লয় । আলুটো ধৰিবলৈ আৰু কাহিখন ঘূৰাবলৈ গ্ৰউন হুইলৰ পৰা শক্তি পায় । এই আলুটো আঙুলিৰে ধৰি কাহিত থৈ কঢ়িয়াই আনি শিৰলোত পেলাই দিয়ে ।এটা বীজৰ পৰা আনটো বীজ আৰু আনটো শাৰীৰ পৰা আনটো শাৰীৰ দূৰত্ব প্ৰয়োজন মতে প্ৰয়োজন মতে সালসলনি কৰিব পৰা ব্যবস্থা আছে । সম্পূৰ্ণ স্বয়ংক্রিয় আলু ৰোৱা যন্ত্ৰও আছে যত কাপ আৰ্হিৰ অনন্ত বেল্টৰে সৈতে আলু জোখ দিয়া সৰঞ্জামৰ ব্যবস্থা আছে ।এই যন্ত্ৰত আলুটো মুখ্য চুপিৰ পৰা কাপত পৰে আৰু সেইটো কঢ়িয়াই আনি নিৰ্দিষ্ট জোখৰ ব্যবধানৰ নাঙলৰ শিৰলোত পেলাই দিয়ে । ঘূৰি থকা চকা এটাৰ সহায়ত এজোপা গছৰ পৰা আনজোপা গছৰ দূৰত্ব নিয়ন্ত্ৰন কৰে । বেল্টত থকা কাপত কেৱল সেই আলুটোহে ধৰে যিতো চুপিৰ পৰা ভাগ কৰি অনা হয় । সম্পূৰ্ণ স্বয়ংক্রিয় আলুৰোৱা যন্ত্ৰ ২ পৰা ৪ শাৰী লৈকে বাণিজ্যিক ভিত্তত নিৰ্মান কৰে ।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	২০৩০-২০৩৫
প্রস্থ (মি.মি)	১৬২৫-২৬৩০
উচ্চতা (মি.মি)	১৪২০-১৪৭৫

শিৰলোৰ সংখ্যা	০২
এটা শাৰীৰপৰা আনটো শাৰীৰ দূৰত্ব (মি.মি)	৬১০-৬৬০
এটা বীজৰ পৰা আনটো বীজৰ দূৰত্ব (মি.মি)	১২৫-২০০
বীজৰ চুপিৰ ক্ষমতা (কেজি)	১৫০
সাৰৰ ক্ষমতা (কেজি)	
ওজন (কেজি)	৩১০-৩৪৫
শক্তিৰ উৎস (এইচপি)	৩৫-৪৫০ ওপৰৰ

ব্যবহাৰ শাৰী শাৰী কৈ আলুবোৰলৈ এই যন্ত্ৰ ব্যবহাৰ কৰে ।

মূল্য (টকা):-

৬. নিৰানি কৰা সজুলি

৬.১ শুকান মাটিৰ গজাল মুক্ত ওইডাৰ

৬.২ হুইল হেণ্ডেল

৬.৩ কন ওইডাৰ

৬.৪ স্বয়ং চালিত শক্তি ওইদাৰ

৬.৫ বিজাৰ (জেক্স চালিত)

৬.১ শুকান মাটিৰ গজাল মুক্ত নিৰানি কৰা সজুলি (ওইডাৰ)

বৈশিষ্ট্য:- এই নিৰানি কৰা সজুলি বিধ মানব চালিত আৰু দুই শস্যৰ শাৰীৰ মাজত নিৰানি কৰিবলৈ উপযোগী । ইয়াত এটা ৰোলাৰ আছে আৰু এই মাইল্ড ষ্টীল পৃষ্ঠ আছে যাক মাইল্ড ষ্টীলৰ ৰডৰ দ্বাৰা সংলগ্ন কৰা হৈছে । ৰড বিলাকত অথালি পথালিকৈ কিছুমান ডাইমন্ড আৰ্হিৰ গজাল ওৱেল্ডিং কৰা থাকে সম্পূৰ্ণ ৰোলাৰৰ সমষ্টিতো মাইল্ড ষ্টীলেৰে তৈয়াৰী । ক্ষেত্ৰত এখন দ আকৃতিৰ ৱেড লগোৱা আছে আৰু এই ৱেডখন ৰোলাৰটোৰ পিছফালে সংলগ্ন কৰা হৈছে । কামৰ গভীৰতা অনুসৰি ৱেডখনৰ উচ্চতা সাল সলনি কৰিব পাৰি । হেন্ডেল সমষ্টিত দুটা বাহু সংলগ্ন কৰা আছে । আৰু এই বাহু দুটা পাতল পাইপেৰে নিৰ্মিত । চালক জনৰ প্ৰয়োজন অনুসৰি হেণ্ডেলৰ উচ্চতা সাল সলনি কৰিব পাৰি । শস্যৰ দুটা শাৰীৰ মাজত নিৰানি কৰোতে চালক জনে থিয় হৈ সজুলিটো কেইবা বাৰো অগা পিচাকৈ চলাব লাগে, তেনে কৰিলে ডাইমন্ড আকাৰৰ গজাল সমূহ মাটিৰ ভিতৰলৈ সুমাই যায় আৰু বাগৰি যোৱা কাৰ্য্যৰ কাৰণে মাটি খিনি ভাঙি গুৰি হয় । ৱেড খন আগলৈ থেলি দিয়াৰ সময়ত মাটিৰ ভিতৰলৈ সোমাই যায় আৰু অলাগতিয়াল ঘাঁহ বন কাটি দিয়ে বা উঘালি পেলায় ।

বিবৰণ:-

সৰ্বমুঠ দীঘ (মি.মি)	১৬৮০
সৰ্বমুঠ প্ৰস্থ (মি.মি)	৫৯০
সৰ্বমুঠ উচ্চতা (মি.মি)	১০৮০
গজাল থকা চকাটোৰ ব্যাস (মি.মি)	২২০
কামৰ প্ৰস্থ (মি.মি)	১৫০
ওজন (কেজি)	৮-১০

ব্যবহাৰ:- এই নিৰানি কৰা সজুলিটো শাক পাচলিৰ বাগিচাত ফলৰ বাগিচাৰ অববাহিকা অঞ্চলত আৰু আঙুৰৰ বাগিচাত ব্যবহাৰ কৰা হয় । এই বিধ সজুলি মাটিৰ টান আবৰণ ভাঙিবলৈ আৰু মাটি গুৰা কৰিবলৈ ও ব্যবহাৰ কৰা হয় ।

মূল্য (টকা) ৮০০/-

৬.২ হইল হেণ্ডেল

বৈশিষ্ট:- শস্যৰ শাৰীৰ মাজত নিৰানী কৰিবলৈ বা শস্যৰ গুৰি বোৰ টিলা কৰিবলৈ এই সজুলি বৰকৈ গ্ৰহন যোগ্য । এই সজুলিত এডাল দীঘল হেণ্ডেল আছে আৰু ইয়াৰ সহায়ত আগপিচকৈ টনা বা ঠেলা কাৰ্যৰ দ্বাৰা কাম কৰে । এই সজুলিত এটাৰ পৰা দুটা চকা থাকে আৰু ইয়াৰ চকাৰ ব্যাস ডিজাইনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে । সজুলিটোৰ ফেমত বহু ধৰণৰ মাটিত ব্যবহাৰ কৰা সজুলি যেনে - পোন ৱেড ওভোতাৰ পৰা ৱেড,দ আকৃতিৰ ৱেড, টাইন

কাল্টিভেটৰ, জেং কুৰ, অতি ক্ষুদ্ৰ সীৰলো বনোৱা নাঙল, স্পাইক হেৰ আদি ।এজন ব্যক্তিকে এই সজুলিটো চলোৱা হয় । সকলো মাটি কটা অংশ বিলাক মেডিয়াম কাৰ্বণ ষ্টীল ৰ দ্বাৰা তৈয়াৰ হয় আৰু ৪০-৪৫ এইছ আ পি পয্যন্তলৈকে টান হয় । কাম কৰোতে কামৰ গভীৰতা, আৰু হেণ্ডেলৰ উচ্চতা সালসলনি কৰি লব পৰা যায় আৰু আগলৈ থেলি আৰু পিছলৈ টানি কাম কৰা হয় আৰু যাৰ ফলত মাটিত স্পৰ্শ থকা বা কটা অংশতো ভিতৰলৈ সুমাই যায় আৰু শস্যৰ শাৰীৰ মাজৰ অলাগতিয়াল ঘাঁহ কাটি থৈ যায় ।

বিবৰণ:-

সৰ্বমুঠ দীঘ (মি.মি)	১৬৮০
সৰ্বমুঠ প্ৰস্থ (মি.মি)	৫৯০
সৰ্বমুঠ উচ্চতা (মি.মি)	১০৮০
টাইনৰ সংখ্যা	৩
চকাৰ ব্যাস (মি.মি)	২০০-৬০০
কামৰ গভীৰতা (মি.মি)	৬০ লৈ
ওজন (কেজি)	৪-১২

ব্যবহাৰ:- শাক পাচলি বা অন্য শাৰী শাৰীকৈ কৰা শস্যৰ মাজৰ অপতিৰ্ণ গুচাবৰ বাবে শস্য গুৰিটো টিলা কৰিবৰ কাৰণে ।

মূল্য (টকা) ১২০০/-

৬.৩ কন ওইডাৰ

বৈশিষ্ট্য:- এই উইডাৰত দুটা বটৰ, ফ্লেট, ফ্ৰম আৰু হেণ্ডেল আছে। এই বট বোৰ শংকু আকৃতিৰ মশ্বন আৰু ইয়াত কৰতৰ দাতৰ দৰে ঠেক পাটি দৈঘৰ দিশত ওবেল্ডিং কৰা থাকে। ফ্লেট বটৰ আৰু হেণ্ডেল বিলাক ফ্ৰেমত সংলগ্ন থাকে। ফ্লেট টোৱে কামৰ গভীৰতা নিয়ন্ত্ৰণ কৰে বটৰ সমষ্টিটো বোকাতে ডুবি যাবলৈ নিদিয়। কন উইডাৰ কাম কৰোতে ঠেলা কাৰ্য্যৰ দ্বাৰা কৰে। বটৰটো আগলৈ আৰু পাছলৈ অহা যোৱা কৰাৰ পাছত মাটিৰ ওপৰ ভাগত ৩ ছে.মি. লৈকে গভীৰতা লয় আৰু এই দৰে ঘাহ উঘালি যায়।

বিবৰণ:-

প্ৰস্থ (মি.মি)	৩৭০
উচ্চতা (মি.মি)	১৪০০
শক্তিৰ উৎস	মানব চালিত
বটৰ সংখ্যা	২
ক্ষমতা (হে/দিন)	০.১৮
প্ৰয়োজনীয় শক্তি	এজন ব্যক্তি

ব্যবহাৰ:- ধান খেতিৰ শাৰীৰ মাজত নিপুন ভাবে ঘাঁহ বন গুচাবলৈ এই সঁজুলি ব্যবহাৰ কৰা হয়। এই সঁজুলিটো চলাবৰ সহজ আৰু বোকাতে ডুবি নাযায়।

মূল্য (টকা) ১৫০০-২০০০/-

৬.৪ স্বয়ং চালিত শক্তি ওইদাৰ

বৈশিষ্ট্য:- ইয়াত এটা টুলবাৰৰ সৈতে ফ্ৰেম, সীৰলু বনাবৰ কাৰণে ফাৰ অপেনাৰ, ইঞ্জিন ব্ৰেকৰ সৈতে হেণ্ডেল, ক্লাচ আৰু দুটা ষ্টীল চকা লগোবা থাকে। এইটো এটা স্বয়ংচালিত শক্তি চালিত নিৰানী কৰা সঁজুলি। এটা তহপা (২.৩৫ কিও) ৰ পেট্ৰল ষ্টাট কেৰাচিন চালিত ইঞ্জিনৰ দ্বাৰা এই ওইডাৰ চলোৱা হয়। CIAE ৰ দ্বাৰা ডিজাইন কৰা স্বয়ংচালিত শক্তি ওইডাৰটো ওখ মাটিত শাৰী শাৰীকৈ কৰা খেতি যেনে বাদাম, গোমধান, চয়াবিন, বহৰ মাহ আদিৰ কাৰণে উপযোগী। এই যন্ত্ৰটো চলাবলৈ দুটা শাৰীৰ মাজৰ দূৰত্ব ৩০ ছে মি তকৈ বেছি হব লাগিব।

বিবৰণ:-

ব্যবহাৰৰ উপভোক্তা	কুহিয়াৰ কপাহ গোমধান শিমলু আলু কল নাৰিকল আদি
কামৰ প্ৰস্থ (মি.মি)	৩৫০-৩৭০
কামৰ ক্ষমতা (হে/ঘণ্টা)	
১. নিৰানী কৰা	০.০৬
২. মাটি উঠোৱা	০.১৪
প্ৰয়োজনীয় শক্তি (হ/পা কিও)	৩/২.৩৫ ৰ ইঞ্জিন

ব্যবহাৰ:- খিয় শস্যৰ মাজত নিৰানী কৰিবলৈ আৰু মাটি গুচাবলৈ এই যন্ত্ৰ ব্যবহাৰ কৰা হয়।

মূল্য (টকা) ৮০,০০০/-

৬.৫ বিজাৰ (জলু চালিত)

বৈশিষ্ট:- এই সজুলিটোৱে মাটি কটাৰ পিছত দুয়োফালে বিপৰীত দিশত মাটি খিনি পেলাই যায়। ইয়াত এডাল বিম (দিলা মাৰি), ক্লিভ ফ্লগ, হেণ্ডেল মল্ট বৰ্ড, ৱেচ, চেয়াৰ আৰু শ্লাইডিং চগ আছে। বিজাৰত সাধাৰণতে এখন ট্ৰ আকাৰৰ ফাল ফ্লগৰ লগত সংলগ্ন কৰা থাকে। ফালৰ নাক বা মূৰ অংশ মাটিৰ ভিতৰলৈ সোমাই আৰু মাটিৰ গাঠনি ভাঙে।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	১১০০-১১৯০
প্ৰস্থ (মি.মি)	৮০৪-৮৪০
ওজন (কেজি)	৩৪-৩৮
শক্তিৰ উৎস	এহাল গৰু
কামৰ ক্ষমতা (হে/ঘন্টা)	০.০৮৫- ০.২২৬

ব্যৱহাৰ:- শস্যৰ বীজ শাৰী শাৰীকৈ দিবলৈ বা পুলি শাৰী শাৰী ৰুবলৈ ভালকৈ চহাই থোৱা মাটিত বিজাৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। বিজাৰ চহাই থোৱা পথাৰত নলা খান্দিবলৈ মাটি উঠাবলৈ বা তেনে ধৰণৰ অন্য কামৰ কাৰণেও ব্যৱহাৰ কৰে।

মূল্য (টকা):-

৭.উদ্ভিত সংৰক্ষন সৰঞ্জাম

৭.১ হেণ্ড কম্প্ৰেশ্বন প্ৰেয়াৰ

৭.২ নেপচেচ স্প্ৰেয়াৰ

৭.৩ নেপচেচ শক্তি চালিত স্প্ৰেয়াৰ

৭.৪ ট্ৰেঙ্কৰ চালিত বুম স্প্ৰেয়াৰ

৭.৫ এৰ-ৱ্লাষ্ট স্প্ৰেয়াৰ

৭.১ হেণ্ড কম্প্ৰেশ্বন প্ৰেয়াৰ

বৈশিষ্ট:- হেণ্ড কম্প্ৰেশ্বন প্ৰেয়াৰ বোৰ কিছুমানত চাপ ধৰি ৰাখিব পৰা সুবিধা থাকে আৰু কিছুমান নাথাকে। চাপ ধৰি ৰাখিব পৰাটোত এটা বিশেষ লাভ থাকে যিটোত বায়ু চাৰ্জ কৰাৰ পিছত এসপ্তাহলৈ থাকে কিন্তু মজবুত টেংক আৰু উচ্চ চাপৰ দৰকাৰ হয়। চাপ ধৰি ৰাখিব নোৱাৰা হেণ্ড কম্প্ৰেশ্বন প্ৰেয়াৰ সাধাৰণতে বেছি ব্যৱহাৰ হয়। ই বায়ু নিৰুদ্ধ ধাতব টেংক, বায়ু পাম্প, যিটো ফিটকৰা ফৰিঙা নাইবা প্ৰবাহ বন্ধ কৰা, ভাল্ড ৰাজহাৰ কান্ধৰ দৰে জুঙা মুখ নাইবা ফিতাৰে গঠিত সকলো অংশবোৰ পিতল মিশ্ৰিত ধাতু আৰু ১৮ কেজি / চেণ্টিমিটাৰ চাপযুক্ত হেণ্ড পাম্পক বাধা দিব পৰাকৈ এটা টেংকাৰে নিৰ্মিত যিটো টেংক নাইবা কম্প্ৰেচাৰৰ ভিতৰত থাকে। টেংকৰ ভিতৰৰ চাপটো ৩-৪ কেজি/চে.মি অব্যাহত

থাকে আৰু এজন মানুহে স্প্ৰেয়াৰটো চলাই যায় । স্প্ৰেয়াৰৰ পনীয় পৰ্দাথক উচিত ধৰণৰ সুক্ষ্ম কনাত পৰিনত কৰিবৰ বাবে টেংকত সঘনে চাপ দিয়াৰ আবশ্যিক । চাপ কমি যোৱাৰ লগে লগে সুক্ষ্ম কনা বোৰ মুকলি হৈ যায় ।

সম্পূৰ্ণ বিৱৰণ:-

টেংকৰ ব্যাস (মি.মি)	২০০-২৫০
টেংকৰ উচ্চতা (মি.মি)	৬৭০-৬৭৫
টেংকৰ ক্ষমতা (লি)	৬-১৬
ওজন (কেজি)	৭.৫-৪
ফিল্ডৰ ক্ষমতা	০.৪-০৫

ব্যৱহাৰ:- এই সৰু বাগিচা, নাৰ্চাৰী, শাক পাচলিৰ বাৰি ফুলনি আৰু শস্যৰ পথাৰত ব্যৱহাৰ হয় ।

৭.২ নেপচেক স্প্ৰেয়াৰ

বৈশিষ্ট:- নেপচেক স্প্ৰেয়াৰ ৯ ৰ পৰা ২২.৫ লিটাৰ টেংকৰ স্থায়ী ভাবে স্থাপন কৰা এটা পাম্প আৰু বায়ু কোঠালী । পাম্পৰ হেণ্ডলডাল কান্ধৰ ওপৰলৈকে সম্প্ৰসাৰন থাকে নাইবা বাহুৰ সমান্তৰালত এখন হাতেৰে চলাই থকা আৰু অন্য হাতেৰে স্প্ৰে কৰিব পৰা সুবিধা থাকে । ইয়াৰ পিছফালে জোঙা ফৰিঙৰ দৰে স্প্ৰে আৰু দুডাল ফিতা স্প্ৰেয়াৰক ধৰি ৰাখিবৰ বাবে

লগোৱা থাকে । একেৰাহে পাম্পটো চলাবৰ বাবে এক মান বিশিষ্ট চাপ ধৰি ৰখা হয় ।সম্পূৰ্ণ বিৱৰণ:-

টেংকৰ ক্ষমতা (লি)	৯-২২.৫
পাম্পৰ চিলিণ্ডাৰৰ ভিতৰৰ ব্যাস (মি.মি)	৩৯-৪২
চাপৰ কোঠাৰ ক্ষমতা (মি.লি)	৫৭২-৬৬০
নিৰ্ধাৰিত ভালভৰ পথৰ ব্যাস	৫
জোখাৰ প্ৰকাৰ	ফুপুলা শংকুৰ দৰে
স্প্ৰেয়াৰ কোন	৭৮ ডিগ্ৰী
বন্ধ ফুটাৰ আকাৰ (মি.মি)	৯৪.৯
পাম্পৰ মুকলি (মি.মি)	৬১০
ক্ষমতা (হে/দিন)	০.৭-৫.০০
শক্তিৰ দৰকাৰ	এজন মানুহ

৭.৩ নেপচেক শক্তি চালিত স্প্ৰেয়াৰ

বৈশিষ্ট:- ইয়াত ইয়াত ফ্ৰেম আছে যত বেছি ঘনত্বৰ পলিথিন টেংক, ইন্ধন টেংক, ইঞ্জিন, নিৰ্গত পাইপ, আঘাত ৰোধক কুমল তুলিৰ দৰে মেৰ আৰু স্প্ৰে ওলোৱা পাইপ ।পাম্পটোক পথালিকৈ গিয়েৰ গতি দিয়া হয় । এই পাম্পটো শক্তিশালী আৰু স্থিৰ চাপ দিয়ে । যিহেতু ই

৭.৪ টেক্টৰ চালিত বুম স্প্ৰেয়াৰ

এবিধ তেল সুহা বিধৰ সেয়েহে টেংকৰ বাকচত নিজে নিজে পিছলি কৰণ কৰে। ইয়াত দুটা চলিগাৰৰ পাৰ্শ্ব আছে যিত্তে কাৰ্য্য দক্ষতা বঢ়ায়। ইয়াৰ পিষ্টনতো উষ্ণ অবস্থাত কঠিন কৰা আৰু ক্ষয় ৰুখক ইয়াত বিশেষ ধাতুৰ দ্বাৰা জুআৰ্হিৰ পেকিং কৰা থাকে, সেয়েহে বহুত দিন যায়। ইঞ্জিনটোত ইলেকট্ৰনিক দহন পদ্ধতি আছে সেয়েহে চলাবলৈ বা প্ৰতিপালন সহজ। এই ইঞ্জিনৰ শক্তি আৰু ওজনৰ অনুপাত বেছি। এই ইঞ্জিনত গেছলিন ইন্ধন হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰে আৰু প্ৰত্যেক ১৮০০ পাক ক্ৰেস্কৰ ঘূৰণৰ বিপৰীতে এটা শক্তি ষ্টক পোৱা যায়। চাপ তেলৰ ভাল্ডৰ দ্বাৰা নিয়ন্ত্ৰণ কৰা হয়। দৰব চটিওৱাৰ সময়ত চাপ ৩০ কেজি ফৰ্চ/বৰ্গ ছে.মি লৈকে ইচ্ছা মতে সলনি কৰিব পাৰি। ইয়াৰ গঠন দৃঢ়, ভাল ধাতু আৰু প্ৰতিপালন সহজ। এই স্প্ৰেটো পাউদাৰ আৰু ULV ৰ ব্যৱহাৰ বাবেও উপযোগী।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	৬৫০
প্ৰস্থ (মি.মি)	৪৫০
উচ্চতা (মি.মি)	৫৭০
ওজন (কেজি)	৯.৮
প্লাঞ্জাৰ	১টা দুয়োটা দিশত কাম কৰা
চিলিগাৰ	২টা
স্প্ৰেৰ আয়তন (লি)	৪.৮-৫.২
চাপ (কেজি/বৰ্গ মিটাৰ)	২০-২৫
ক্ষমতা (হে/দিন)	১.৫
প্ৰয়োজনীয় শক্তি (হে.পা/কি.ও)	১-৩/০.৭৫-২.২৫ ৰ ইঞ্জিন

ব্যৱহাৰ:- ধান, ফল মূল আৰু শাক পাচলিত পোক মৰা দৰৱ বা ভেকুৰ মৰা দৰৱ চটিয়াবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

মূল্য (টকা) ৭,০০০-১০,০০০

বৈশিষ্ট:- এই স্প্ৰেয়াৰত অতি প্ৰয়োজনীয় এটা ফাইবাৰ গ্লাছ বা প্লাষ্টিকৰ টেক্স, পাৰ্শ্ব সমষ্টি, চাৰুচণ পাইপ আৰু জালি, চাপ গজ চাপ নিয়ন্ত্ৰক বায়ু কক্ষ, নিৰ্গত পাইপ, নজলৰ সৈতে স্প্ৰে বোম। এইবিধ হাইড্ৰলিক শক্তিৰ স্প্ৰেয়াৰ। স্প্ৰেয়াৰৰ পাৰ্শ্বটো চলাবলৈ টেক্টৰৰ পি.তি.ও শক্তি ব্যৱহাৰ কৰে। মুঠতে স্প্ৰে বুম বিলাক দুটা দিশত সজাব পাৰি, যেনে গ্ৰাউন স্প্ৰে বুম আৰু আৰু অভাৰ হেড স্প্ৰে বুম। অভাৰহেড স্প্ৰে বুমটো ওখ গছ আৰু ৰূপন কৰা গছত ব্যৱহাৰ কৰা হয়। তাৰ কাৰণে এনে ভাবে গছ ৰুব লাগে যাতে দুটা শাৰীৰ মাজত ২.৫ মি.ৰ ঠাই টেক্টৰ খন ঘূৰিবলৈ থাকে। সেয়েহে গছদালৰ শাৰী বিলাক ১৮-২০ মি প্ৰস্থ হয় আৰু প্ৰত্যেক প্ৰস্থৰ মাজত এটা খালি শাৰী টেক্টৰ খন ঘূৰিবলৈ থাকে। গ্ৰাউণ্ড স্প্ৰে বোমৰ কাৰণে শস্য বিলাক শাৰী শাৰীকৈ ৰোব লাগে যাতে টেক্টৰৰ প্ৰস্থ সালসলনি কৰি যাতে টেক্টৰ খন শস্যৰ মাজত চলাব পাৰি। খেতিয়ালৈ শস্যৰ উচ্চতা কম থাকে তেতিয়ালৈকে এই স্প্ৰেটো ব্যৱহাৰ কৰা উপযোগী।

বিবৰণ:-

নজলৰ সংখ্যা	২১
স্প্ৰে স্বাথ (মি)	১০.২
দুটা নজলৰ মাজৰ দূৰত্ব (মি.মি)	৪৬০
টেক্টৰৰ ক্ষমতা (লি)	৪০০

ওজন (কেজি)	১৫০
বোমৰ উচ্চতা সাল সলনি কৰিব পৰা ব্যবস্থা (মি.মি)	৩০০ ৰ পৰা ১২৬০
কাৰ্য্য ক্ষমতা (হে/দিন)	৮(২১ টা নজলৰ দ্বাৰা)
প্রয়োজনীয় শক্তি(হে পা / কিও)	৩৫/২৫-২৬ ৰ টেক্টৰ

ব্যবহাৰ :-এই স্পেয়াৰ শাক পাচলি, বাগিচাত, ফুলৰ বাগিচাত আঙুৰৰ বাগিচাত আৰু ওখ গছ যেনে - কুহিয়াৰ গোমধান কপাহ আদিত দৰব চতিয়াবৰ বাবে ব্যবহাৰ কৰা হয় ।
মূল্য(টকা) ৫০০০০/-

৭.৫ এৰ ৱ্ৰষ্ট স্পেয়াৰ

এই যন্ত্ৰটো এটা ৪০০ লি ক্ষমতাৰ টেক্স, পাম্প, ফেন (পাখা), কন্ট্ৰল ভালভ, ফিলিং গোট,তীৰবেগী পানীৰ ধাৰ সালসলনি কৰা হেণ্ডেল, প্ৰেচাৰ নিয়ন্ত্ৰক আৰু স্পে নজল । স্পে নজলৰ সহায়ত ৰাসায়নিক মিশ্ৰনৰ ধাৰ অপকেন্দ্ৰিক শক্তি দ্বাৰা বোৱাই নিয়ে । বায়ুৰ বিস্ফুৰণে ৰাসায়নিক দ্ৰব্য খিনি বহুত সৰু টুকুৰাত বিভাজন কৰি প্ৰবল গতিৰে স্বাৰ্থৰ জৰিয়তে নিৰ্গত কৰে । এই ৰাসায়নিক দ্ৰব্য খিনি টেক্টৰৰ যিকোনো এটা দিশত স্পে কৰে । মুখ্য তীৰবেগী জলধাৰৰ দ্বাৰা স্বাৰ্থৰ প্ৰধান অংশ নিয়ন্ত্ৰন কৰে অৰু টেক্টৰৰ কাষৰ অঞ্চলখিনি আগুৰি লবলৈ অন্য সহায়ক নজল থাকে । এই স্পেয়াৰটো টেংকৰ লগত এটা বিন্দুৰ জৰিয়তে সংলগ্ন কৰা থাকে আৰু টেক্টৰৰ পি.তি.ও ৰ দ্বাৰা চলোৱা হয় । দৰব

চতিয়াব লগা দিশ আৰু সামৰি লব লগা দিশ আৰু সামৰি লব লগা অঞ্চলটোৰ সাল সলনি বায়ু নিৰ্গত হোৱা পথটোৰ দ্বাৰা কৰা হয় ।

বিবৰণ:-

সৰ্বমুঠ জোখ (মি.মি)	১১০০ থ ১৩০০ থ ২০৫০ (দীখপ্ৰখউ)
ওজন(কেজি)	২৩০
বৈ যোৱা হাৰ (লি/মিনিট)	১২০
স্পেয়াৰ স্বাথ (মি)	১৩-১৫
ক্ষমতা (ও/ঘ)	১.৫-২.০
শক্তিৰ উৎস (হে.পা/কি.ও)	৩৫/২৬.২৫ ৰ টেক্টৰ

ব্যবহাৰ:- উদ্যান শস্য, ওখ গছ যেনে কপাহ, সূৰ্যমুখী ফুল আদিৰ ৰাসায়নিক দ্ৰব্য চতিয়াবৰ কাৰণে এই স্পেয়াৰৰ ব্যবহাৰ কৰা হয় ।

মূল্য (টকা) ৮৫০০০/-

৮. শস্য চপোৱা সৰঞ্জাম

- ৮.১ স্বয়ং চালিত লম্ব পৰিবাহিত শস্য চপোৱা সজুলি
- ৮.২ টেক্টৰ চালিত লম্ব পৰিবাহিত শস্য চপোৱা সজুলি
- ৮.৩ স্বয়ং চালিত বহি চলাব পৰা শস্য চপোৱা সজুলি
- ৮.৪ স্বয়ং চালিত শস্য চপোৱা আৰু মুঠি বন্ধা সজুলি
- ৮.৫ স্বয়ং চালিত কমবাইন হাৰভেষ্টাৰ
- ৮.৬ স্বাৰ মাষ্টাৰ
- ৮.৭ আলুখণ্ডা সজুলি (জেভু চালিত)
- ৮.৮ আলুখণ্ডি তলত পৰা উলিয়াই দিয়া সজুলি
- ৮.৯ পশু-খাদ্য টুকুৰা টুকুৰ কৈ কটা সজুলি (জেভু চালিত)

৮.১ স্বয়ং চালিত লম্ব পৰিবাৰিত শস্য চপোৱা সজুলি

বৈশিষ্ট্য:- ইয়াত শস্যৰ শাৰী ভাগকৰোতা (ক্ৰেপ ৰ ডিভাইডাৰ) স্তাৰ হুইল, কাটাৰ বাৰ আৰু এজেৰ কৈ লাগুড কেনভাছ (এবিধ মজবুত কাপোৰ) কনভেয়ৰ বেণ্ট আৰু ক্লটছ আৰু ব্লেডৰ সৈতে এডাল হেণ্ডেল মুঠিয়া আছে। এই ধৰণৰ যন্ত্ৰই শস্য কাটি লম্ব ভাবে এটা মূৰৰ পৰা আনটো মূৰলৈ কঢ়িয়াই আনে আৰু মাটিত শাৰী শাৰীকৈ সমভাবে পেলাই থৈ যায়। পাছত শস্য খিনি মানুহে হাতেৰে গোটাই মুঠা বান্ধিব লাগে আৰু এইটো একেবাৰে সহজ কাম। স্বয়ং চালিত খোজ কাটি চলোৱা, স্বয়ং চালিত উঠি চলোৱা আৰু টেক্টৰৰ লগত সংলগ্ন কৰি চলোৱা ভাটিকেল কনভেয়ৰ ৰিপাৰো পোৱা যায়। এই ধৰণৰ ৰিপাৰ য়েঁহু, ধান আদি শস্যৰ বাবে উপযোগী। এই ধৰণৰ ৰিপাৰত শস্য জোকাৰনিত নসৰে।

বিবৰণ:-

জোখ (দীঘ x প্রস্থ x উচ্চতা)(মি.মি)	২৫৭০ X ১৮৫০ X ১২৫০
ওজন (কেজি)	৮৫
শস্য বিভাজকৰ সংখ্যা	৬
শস্য কটা গোটাৰ প্ৰকাৰ	V আকৃতিৰ কাচি দাত থকা ব্লেডৰ কাটাৰ বাৰ
শক্তিৰ উৎস	৮-১০ হ পা
ক্ষমতা (হে ঘণ্টা)	০.২০-০.৪০
প্ৰয়োজনীয় শক্তি (হে.পা/ কিও)	৫/৩.৭৫ ৰ ইঞ্জিন

ব্যবহাৰ:- এই যন্ত্ৰ য়েহু আৰু ধান কাটিবৰ বাবে ব্যবহাৰ কৰা হয়।

মূল্য (টকা) ১,০০,০০০/-

৮.২ টেক্টৰ চালিত লম্ব পৰিবাৰিত শস্য চপোৱা সজুলি

বৈশিষ্ট্য:- এই যন্ত্ৰত ৭.৬ মি.মি দূৰত্বত অগা পিছাকৈ চলা কাটাৰ বাৰ সমষ্টি ৭ টা শস্যৰ শাৰী বিভাজক, দুডাল লম্ব ভাবে লাগ থকা বেণ্ট, প্ৰেচাৰ স্প্ৰীং,কপিকল আৰু শক্তি সঞ্চাৰণৰ কাৰণে গিয়েৰ বাকচ পদ্ধতি আছে। শস্যৰ শাৰী শাৰী বিভাজক বিলাক কাটাৰ বাৰ সমষ্টিৰ সনুখত লগোৱা আছে, আৰু স্তাৰ হুইল বিলাক শস্যৰ শাৰী বিভাজকৰ ওপৰত থাকে। এই যন্ত্ৰটো টেক্টৰৰ সনুখত সংলগ্ন কৰা হয়, আৰু যন্ত্ৰটোক টেক্টৰৰ পি.টি.ও ৰ পৰা শক্তি দিয়া হয়। এই শক্তি অন্তৰবৰ্তী কালিন দণ্ডৰ সহায়ত টেক্টৰৰ হাইড্ৰলিক পদ্ধতিৰ সহায়ত মাটিৰ পৰা যন্ত্ৰটোৰ উচ্চতা নিয়ন্ত্ৰণ কৰা হয়। শস্য কটাৰ পিছত শস্যখিনি থিয়কৈ লাগ বেণ্টৰ সহায়ত এটা মূৰৰ পৰা আনটো মূৰলৈ কঢ়িয়াই আনে আৰু শাৰী শাৰী কৈ যন্ত্ৰ চলা দিশৰ লগত লম্ব ভাবে মাটিত পেলাই থৈ যায়।

বিবৰণ:-

উপভোক্তা	য়েহু আৰু ধান
সৰ্বমুঠ জোখ (মি.মি)	২৩৮০ X ৯৯০ X ৫৬০ (দীঘ X প্রস্থ X উচ্চতা)
ওজন (কেজি)	১৮০
কামৰ প্ৰস্থ (মি.মি)	২২০০
ক্ষমতা (হে/ঘ)	০.৩-০.৪
প্ৰয়োজনীয় শক্তি (হে.পা/ কিও)	২৫/১৭.৫ ৰ টেক্টৰ

ব্যবহাৰ:- য়েহু আৰু ধান কাটিবলৈ এই যন্ত্ৰৰ ব্যবহাৰ কৰা হয়।

মূল্য (টকা) ৫০,০০০/-

৮.৩ স্বয়ং চালিত বহি চলোৱা ধান কটা সজুলি (ৰিপাৰ)

বৈশিষ্ট্য:- বহি চলোৱা ধান কটা সজুলি এটা স্বয়ং চালিত একক যত চালক জন যন্ত্ৰট উঠি যাব পাৰে । বায়ু ভৰাই চলাব পৰা দুটা চকাৰ সহায়ত ষ্টেয়াৰিং কৰা হয় । ইয়াৰ শক্তিৰ উৎস হৈছে ৬ হ.পা / ৪.৫ কিওৰ ডিজেল ইঞ্জিন । অনায়াসে চলাবৰ কাৰণে সুবিধাজনক ক্লটচ, ব্ৰেক, ষ্টেয়াৰিং হাইড্ৰলিক পদ্ধতি আৰু সহজ শক্তি সঞ্চাৰণ পদ্ধতি দিয়া হৈছে । ইয়াত শস্যৰ শাৰী ভাগ কৰা সৰঞ্জাম, ষ্টাৰ হুইল, কাটাৰ বাৰ (৭.৬.২ মি.মি) কনভেয়ৰ বেল্ট আৰু ওৱাইৰ স্প্ৰিং আদি আছে । এই ৰিপাৰত দুটা আগৰ দিশ আৰু এটা পিছৰ দিশ গতি আছে ।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	৩১৮৫
প্ৰস্থ (মি.মি)	১৯০০
উচ্চতা (মি.মি)	১৪৫০
ওজন (কেজি)	১৫৩০
চলোৱা গতি (কি.মি/ঘন্টা)	৩-৩.৫
মুঠ শস্য লোকচান (%)	৫-৫.৯
কামৰ ক্ষমতা (হে/ঘ)	০.২৫-০.৩০
ইন্ধনৰ খৰচ (লি)	০.৯০-১.১৫
কাৰ্য্য ক্ষমতা (%)	৬০-৭০

মজদুৰৰ সংখ্যা (জন-ঘন্টা/হে)	৫-৬
প্ৰয়োজনীয় শক্তি	৬/৪.৫ ইঞ্জিন

ব্যবহাৰ:- এই যন্ত্ৰ ধান খেছ চয়াবিন আৰু অন্য মাহ জাতীয় শস্য আৰু তৈল শস্য চপাবৰ কাৰণে উপযোগী

মূল্য (টকা):-

৮.৪ স্বয়ং চালিত ৰিপাৰ বাইণ্ডাৰ

বৈশিষ্ট্য:- ইয়াত এটা ফ্ৰেম, কাটাৰ বাৰ, হেণ্ডেলৰ সৈতে ক্লটছ আৰু ব্ৰেক আছে, চালক বহিবলৈ চিট. চলাবলৈ দুটা চকা, চিটৰ তলত ষ্টিয়াৰিং কৰিবলৈ এটা চকা শস্য গোটোৱা একক আৰু ৰচিব এটা মুঠা । এই ধৰণৰ ৰিপাৰ কাটিং এককটো ডিস্ক আৰ্হিৰ বা কাটাৰ বাৰ আৰ্হিৰ । শস্য খিনি কটাৰ পাছত লম্বভাবে মুঠা বন্ধা কৌশলটোলৈ আনে যত এইবোৰ ৰচিব দ্বাৰা বন্ধা হয় । স্বয়ংচালিত খোজকাটি যোৱা ৰিপাৰৰ আৰ্হি ও বজাৰত পোৱা যায় কিন্তু এইবোৰ সিমান জনপ্ৰিয় নহয় কাৰণ ইয়াৰ টুৱাইনৰ দাম দাম বেছি । ৰিপাৰ বাইণ্ডাৰ ধান আৰু খেছৰ কাৰণে উপযোগী ।

বিবৰণ:-

সৰ্বমুঠ জোখ (মি.মি)	৩৬০০×১৮৫০× ১২০০
কাটাৰ কামৰ প্ৰস্থ (মি.মি)	১২২০
কাটাৰ উচ্চতা (মি.মি)	৫০-৭০
প্ৰয়োজনীয় ৰচা	১ স্পুল প্ৰতি এককৰ কাৰণে
ইন্ধনৰ খৰচ (লি/ঘ)	১

কামৰ ক্ষমতা (ঘন্টা/হে)	০.৪
প্ৰয়োজনীয় শক্তি (হে পা / কি.ও)	১০.২/৭.৫, এয়াৰ কুলিং ডিজেল ইঞ্জিন

ব্যবহাৰ:- এবাৰতে শস্য কাটি মুঠা বান্ধি যায়। এই যন্ত্ৰ য়েছ, ধান ওৱাত, বালি আৰু অন্য শস্য কাটিবৰ বাবে ব্যবহাৰ কৰিব পাৰি। এই যন্ত্ৰৰ কাৰণে শস্য ৮৫ ৰ ১১০ ছে. মি. উচ্চতাৰ ভিতৰত হলে ভাল।

মূল্য (টকা) ২,৫০,০০০/-

৮.৫ স্বয়ং চালিত কমবাইন হাৰভেষ্টাৰ

বৈশিষ্ট:- বেলেগ বেলেগ ডিজাইনৰ ২ ৰ পৰা ৬ মি. দীঘল কাটাৰ বাৰৰ কমবাইন হাৰভেষ্টাৰৰ কাম বিলাক শস্য কটা মৰণা মৰা, বা দি চাফা কৰা। ইয়াত শস্য কটা (হেডাৰ ইউনিট) মৰণা মৰা (থেচিং ইউনিট), পৃথক কৰা (চেপাৰেচন ইউনিট) চাফা কৰা (ক্লিনিং ইউনিট) আৰু শস্য সংগ্ৰহ কৰা (প্লেইন কালেকচন ইউনিট) এক সৰঞ্জাম আছে। হেডাৰ ইউনিটৰ কাম হৈছে শস্য কাটি গোট খুৱাই আৰু থেচিং চিলিণ্ডাৰলৈ আগবঢ়াই দিয়া। বিল বিলাকে খেৰ খিনি প্লেট ফৰ্মলৈ থেলি দিয়ে। আনহাতে কাটাৰ বোৰে কাটে। শস্য বিলাক চিলিণ্ডাৰ আৰু কনভেয়ৰ মাজত ঘহনি খায় আৰু কোব খায় যাৰ ফলত সৰি যায়। সৰি যোৱা বীজ

বোৰ জোকাৰি দিয়ে আৰু খেৰ বোৰে শস্যবোৰ পিচলৈ হেচোকা মাৰি দিয়ে। এই শস্যবোৰ মুখখনেদি পৰে আৰু খেৰ বিলাক পিচফালেদি পৰে। শস্য চফা কৰা কৌশলটো দুখন চালনি আৰু এখন ফেনেৰে গঠিত। শস্য বিলাক কনভেয়ৰ (পৰিবাহকৰ) দ্বাৰা শস্যৰ টেংকত পৰে।

বিবৰণ:-

উপযোজনা	যেছ, ধান
সৰ্বমুঠ জোখ (মি.মি)	৮১৬X ৪৬৫X ৩৮২ (দীঘ X প্ৰস্থ X উচ্চতা)
কামৰ প্ৰস্থ (মি.মি)	৪৩১৩
ক্ষমতা (হে/ঘন্টা)	০.৮-১.০ (যেছ) আৰু ০.৬ (ধান)
শক্তিৰ উৎস (হে.পা/কি.ও)	১০৫/৭৮.৭৫ ৰ ইঞ্জিন

ব্যবহাৰ:- এই যন্ত্ৰটো একে সময়তে যেনে ধান, যেছ কাটিবলৈ, মৰণা মাৰিবলৈ আৰু জমা কৰিবলৈ ব্যবহাৰ কৰা হয়।

মূল্য (টকা) ১৪,০০,০০০/-

৮.৬ শ্ৰাব মাষ্টাৰ

বৈশিষ্ট:- ইয়াত এখন কাটিবৰ বাবে ৱেড, গিয়েৰ বন্ধ টেলিস্কপিক চাফ্টৰ সৈতে ইউনিভাৰচেল মইন্ট ঘাছ কটাৰ উচ্চতা সালসলনি কৰিব পৰাকৈ দুয়োকাষে দুখন স্কিড আছে, চেফ গাৰ্ড ষ্টেইভাৰ লগত সংলগ্ন এটা হিটচিং ফ্ৰেম আছে। টেলিস্কপিক চাফ্ট ডালে

পি.টি.অ আৰু গিয়েৰ বক্ৰৰ সংযোগ ঘটাই আৰু এই পি.টি.অ ৰ শক্তি দ্বাৰাই শ্বাব মাপ্টাৰটো চলায় গিয়েৰ বাকচৰ দণ্ডৰ আনটো মূৰত ঘূৰি থকা এডাল বাৰ দণ্ড (শলখা আছে) আৰু এই বাৰতেই ঘাহ কাটিবৰ কাৰণে ব্লেড লগোৱা আছে । গিয়েৰ বাকচৰ লম্ব ভাবে থকা দণ্ড ডালে বেটাৰীৰ গতি দিয়ে । ব্লেড থকা চাফট ডাল অপকেন্দেক বলৰ কাৰণে ভূ-পৃষ্ঠৰ সমান্তৰাল প্লেনত ঘূৰে । ফলস্বৰূপে ব্লেড খনে ঘাহৰ ওপৰত কোবাই আঘাত কৰে । আৰু ঘাহ বিলাক কাট খাই যায় । ঘাহবোৰ কাটিবলৈ ব্লেড খন বেছি ধাৰ নাথাকিলে হয় । ব্লেড খন মেডিয়াম কাৰ্বন ষ্টীল বা এলয় ষ্টীলেৰে তৈয়েৰী পিছত অতি কঠিন কৰি ব্যবহাৰ কৰা হয় ।

বিবৰণ:-

সৰ্বমুঠ জোখ (মি.মি)	২০০০ X ১৬৬০ X ১০০০
ব্লেডৰ সংখ্যা	২
ঘাহ কটাৰ প্ৰস্থ (মি.মি)	১৬০০
মুঠ ওজন (কেজি)	৩৫০
শক্তি সঞ্চাৰণ	পি.টি.অ. ৰ দ্বাৰা
প্ৰয়োজনীয় শক্তি (হ.পা./কি.ও)	২৫/১৭.৫ বা ওপৰৰ

ব্যবহাৰ:- এই সজুলি ঘাহ , ঋতু বিশেষে গজা গছৰ জোপোহা আদি চাফ কৰাৰ উদ্দেশ্যে কাটিবলৈ ব্যবহাৰ কৰা হয় । তদুপৰিত খেল পথাৰত চাফ চিকুনতাৰ কাৰণে ব্যবহাৰ কৰা হয় ।

মূল্য (টকা) ৪০০০০/-

৮.৭ আলু খণ্ডা সজুলি (জন্তু চালিত)

বৈশিষ্ট:- এই জন্তু চালিত আলু খণ্ডা সজুলিতো আলু খাণ্ডি মাটিৰ পৰা ওপৰলৈ আনিবলৈ ব্যবহাৰ কৰা হয় । ইয়াত সীৰলুৰ আকাৰৰ ফাল আছে আৰু পাখি দুটা ফালৰ লগত বডৰ সহায়ত সংলগ্ন কৰা থাকে । এই সজুলিটো কাম কৰাত সহায় হবৰ কাৰণে সজুলিৰ পিছত এডাল মুঠিয়া থাকে । আলু গছখিনি গুচোৱাৰ পিছত আলু খাণ্ডিবলৈ এই সজুলি ব্যবহাৰ কৰা হয় ।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	৬৩০-৬৫০
প্ৰস্থ (মি.মি)	৩২০-৩৩০
ওজন (কেজি)	৮-১০
শক্তিৰ উৎস	এহাল গৰু
কামৰ ক্ষমতা (হে/ঘ)	০.০৩০-০.০৩৫
সীৰলু বনোৱা ফালৰ সংখ্যা	০১

ব্যবহাৰ:- আলুৰ গছখিনি গুচোৱাৰ পিছত আলু খাণ্ডিবলৈ এই সজুলি ব্যবহাৰ কৰা হয় ।

মূল্য (টকা):-

৮.৮ পটেটো দিগাৰ কাম ইলিগেটৰ (আলু খণ্ডা ও ওপৰলৈ উলিয়াই দিয়া সজুলি)

বৈশিষ্ট:- এই আলু খণ্ডা সজুলিটো টেক্ৰৰ পি.টি.অ ব দ্বাৰা চলোৱা হয় আৰু আৰু ইয়াত ত্ৰিকোণীয়া আকৃতিৰ কটা ৱেড, লোহাৰ বডৰ দ্বাৰা বনোৱা ওপৰলৈ ওঠোৱা বলৰ, শক্তি পৰিবহন কৰা আহিলা আৰু টেক্ৰৰ সৈতে সংযোগ কৰা পদ্ধতি আছে । কাচিজোন সদৃশ ৱেড আলু খণ্ডাত সহায় কৰে এই আলু বোৰ জোকাৰ খাই থকা পৰিবহন বেল্টলৈ যায় আৰু অবশেষত যন্ত্ৰৰ পিছৰ ফালে মাটিৰ ওপৰত পেলাই যায় । জোকাৰি যোৱা বেলেট আলু বিলাকৰ পৰা মাটি এৰোৱাত সহায় কৰে তাৰ পিচত মানুহে হাতেৰে বুটলিব লাগে । এই যন্ত্ৰ পিয়াজ খেতি চপাবৰ বাবেও ব্যবহাৰ কৰিব পাৰি । কিছুমান আৰ্হিৰ সনুখত কাহি (ডিস্ক) লগোৱা থাকে আৰু ইয়াৰ সহায়ত এটা দাগ মাটিত দিয়া যায়, ফলত শাৰীৰ দিশত ৱেড খন চালি থোৱাত সহায় হয় ।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	২০৫০-২০৬০
প্ৰস্থ (মি.মি)	১১৮০-১১৯৫
উচ্চতা (মি.মি)	১০৬৫-১০৭০
সীৰলুৰ সংখ্যা	২
কামৰ প্ৰস্থ (মি.মি)	৫১০-৫১৫
ওজন (কেজি)	৫০০-৫২৫
শক্তিৰ উৎস, (এইপি)	৩৫-৪৫ ৰ ওপৰ

ব্যবহাৰ:- এই সজুলিটো মাটিৰ তলৰ পৰা আলু খান্দি ওপৰলৈকে উলিয়াই দিয়ে ।
মূল্য (টকা):-

৮.৯ চাৰ্ফ কাটাৰ (মানব চালিত)

বৈশিষ্ট:- এই যন্ত্ৰত এটা ঘাহ দিয়া দীঘলীয়া পাত্ৰ, কাটিবৰ বাবে ৱেড, ফ্লাই হুইল, কভাৰ প্লেট,ফিট ৰুল, চেয়াৰ প্লেট, হেণ্ডেল আৰু স্ক্ৰেদ আছে । এই ৱেড খন হাই কাৰ্বন ষ্টীল বা এলয় ষ্টীলেৰে তৈয়াৰী আৰু ইয়াক তপতাই আৰু শীতল কৰি দি উপযুক্ত ভাবে কঠিন কৰা হয় । কটা মুখ খন ধাৰ কৰি বনোৱা হয় । এই কটা ৱেড খন ফ্লাই হুইলটো ঘূৰাবৰ কাৰণে আৰু আনজন পশুৰ দানা বা ঘাহ পাত্ৰত সোমোৱাই থাকিবলৈ ।

বিবৰণ:-

ৱেডৰ সংখ্যা	২
ফ্লাই হুইলৰ পৰিধি (মি.মি)	৯০০-১২০০
ভুটিৰ দৈঘ্য (মি.মি)	১৬-৩২
শক্তিৰ উৎস	মানব চালিত (দুজন ব্যক্তি)
ওজন (কেজি)	৮০-৮৫

ব্যবহাৰ:- এই যন্ত্ৰৰ সহায়ত পশু খাদ্য আৰু পশু খাদ্যৰ শস্য টুকুৰা টুকুৰ কৰা হয় ।

মূল্য (টকা):-

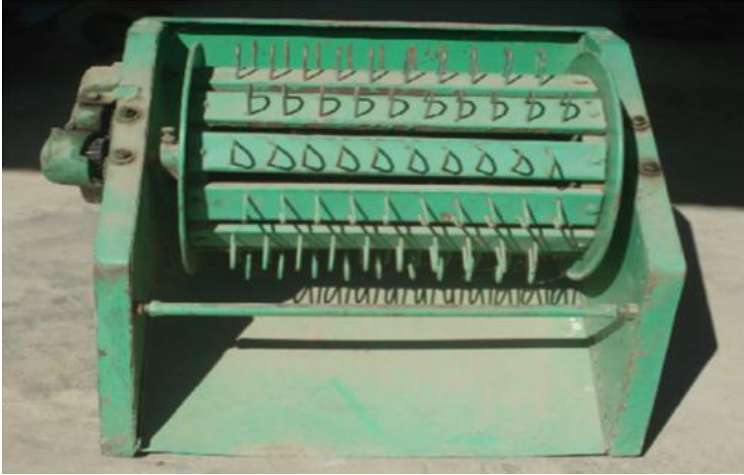
৯. মৰণা মৰা সজুলি (কল)

৯.১ ধান মৰা সজুলি (মানব চালিত)

৯.২ বহু শস্যৰ মৰণা মৰা সজুলি

৯.৩ এক্সিয়েল ফ্ৰ ধান মৰা কল

৯.১ পেডেল থ্ৰেচাৰ বা ধান মৰা সজুলি (মানব চালিত)

বৈশিষ্ট্য:- ইয়াত তাৰ বেকা কৰি বনেৰা আৰ্হিৰ থ্ৰেচিং চিলিণ্ডাৰ শক্তি পৰিবহন পদ্ধতি, মাইল্ড ষ্টীলৰ বডি আৰু ভৰিৰে মৰা পেডেল আছে। থ্ৰেচিং চিলিণ্ডাৰত থ আকাৰৰ বেকা কৰি থোৱা তাৰ কাচি ধাতুৰ পাটিত টানকৈ লগোৱা থাকে। এই পাটি বিলাকত দুয়োকাষে দুখন কাহি সদৃশ প্লেটেৰে সংলগ্ন কৰা থাকে। এডাল দণ্ডত থ্ৰেচিং চিলিণ্ডাৰটো লগোৱা থাকে আৰু এইটো শক্তি প্ৰেৰণ পদ্ধতিৰ লগোৱা থাকে। খাপ খাই থকা গিয়েৰ বা চেইন স্পৰ্কেটৰ সহায়ত শক্তি প্ৰেৰণ কৰা হয়। ডাঙৰ গিয়েৰ বা স্পৰ্কেটো ভৰিৰ পেডেল ডাল সদায় ওপৰ ফালে উঠি থাকে আৰু ভৰিৰে হেচি দিলে থ্ৰেচিং চিলিণ্ডাৰটো ঘূৰিবলৈ ধৰে।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	১১৫০-১২৫০
প্ৰস্থ (মি.মি)	৬০০-৬৫০
উচ্চতা (মি.মি)	৬০০-৬৩০
শক্তিৰ উৎস	এজন ব্যক্তি

মৰণা মৰা ক্ষমতা (কেজি/ ঘণ্টা)

৪৫-৫০

ব্যবহাৰ:- ধান মৰণা মাৰিবলৈ এই যন্ত্ৰ ব্যবহাৰ কৰা হয়।

মূল্য (টকা):-

৯.২ বহু শস্যৰ মৰণা মৰা সজুলি

বৈশিষ্ট্য:- এই মৰণা মৰা কলতোট, ফ্ৰেম মৰণা মৰা সজুলি, চিলিণ্ডাৰ ৰ বাহ (খোলা) ধেনুভিৰীয়া ভিতৰত ভাগ, হোন্দোলি থকা চালনি, ঘুঘুৰী - চকৰী, ব্লেট / পেটি, চাৰিটা চকা, বতাহ টানি বোৱাই নিয়া যতন, কুলা আৰু চাফা কৰা ব্যবস্থা। থ্ৰেচিং চিলিণ্ডাৰতো এটা কাষ্ট আইৰণ ৰিঙৰ এই চিলিণ্ডাৰত ধানৰ থোকত প্ৰহাৰ কৰিবলৈ কিছুমান গজাল আৰ্হিৰ জোং সংযোজিত আছে। মুখ্য দণ্ড যি ডালত চিলিণ্ডাৰটো আছে সেইটো দুয়োটা মূৰত এটাকৈ মজবুত পেডেল বিয়াৰিং আছে। বিভিন্ন আকাৰৰ ঘুঘুৰী চকৰী এই দণ্ড ডালত ফিট কৰা আছে। যৰ পৰা শক্তি (কুলা) বতাহ সৃষ্টি কৰিব পৰা যতন আৰু পাৰ্শ্বলৈ পৰিবহন কৰা হয়। বিভিন্ন শস্যৰ মৰণ মাৰিব পৰাকৈ চিলিণ্ডাৰ বা পাৰ্শ্বৰ গতি আৰু ধেনুভিৰীয়া ভিতৰ ভাগ খালি ঠাই সাল সলনি কৰা ব্যবস্থা আছে। ধান, চয়াবিন, গোমধান আদি মৰণা মাৰোতে শস্যবিলাক এক্সিয়েল গতি কৰে আৰু শস্যৰ ওপৰত গজালৰ দ্বাৰা প্ৰহাৰ কৰাৰ কাৰণে সৰি যায় আৰু খেৰ বিলাক আনটো ফুটাইদি বাহিৰ কৰি দিয়ে। কিন্তু ঘেহুৰ ক্ষেত্ৰত শস্য বিলাক এক্সিয়েল গতি কৰিবলৈ দিয়া নহয়। গজালৰ দ্বাৰা প্ৰহাৰ আৰু চিলিণ্ডাৰ আৰু

কনভেয়ৰ মাজত ঘহনি খুৱাই য়েহ সৰুৱা হয় আৰু খেৰ বিলাক টুকুৰা টুকুৰ কৰি বাহিৰ কৰি দিয়ে । কনভেয়ৰ জৰিয়তে শস্য বিলাক চালনিত পৰে আৰু ইয়াত চাফা কৰি এঠাইত গোটোৱা হয় আৰু বস্তাত ভৰোৱা হয় ।

বিবৰণ:-

সমষ্ট জোখ (মি.মি)	১৯৫০x ১৬৫০ x ১৪৫০
ওজন (কেজি)	৪৬০
ক্ষমতা (কেজি/ঘন্টা)	১০০০-১৬০০
প্ৰয়োজনীয় শক্তি (এইপি/কি)	৫/৩.৭৫ বৈদ্যুৎ মটৰ বা ৭.৫ / ৫.২৬৫ ডিজেল ইঞ্জিন

ব্যবহাৰ:- য়েহ ধান মাহ গোমধান চয়াবিন সুৰুজমুখী ফুল আদি মৰণা মৰাৰ কাৰণে ।

৯.৩ এক্সিয়েল ফ্ল ধান মৰা কল

বৈশিষ্ট:- এটা খেচিং চিলিগাৰ, কনকেভ (ধেনুভিৰীয়া ধাতুৰ বহল পৃষ্ঠ) , চিলিগাৰ কেচিং বাকচ, চফা কৰা পদ্ধতি আৰু ফিডিং চুট (গছি ধান যোগান ধৰা আৰু পিছলাই তললৈ যোৱা পথ) এক্সিয়েল ফ্ল ধাৰণাত শস্য খিনি এটা মুৰৰ পৰা ভৰাই দিয়ে আৰু সম্পূৰ্ণ ৰূপে মৰণা মাৰি হোৱাৰ পিছত খেৰখিনি আনটো মুৰলৈ দলিয়াই দিয়ে। মৰণা মৰাৰ সময়চোৱাত শস্য খিনি প্ৰায় চাৰে তিনিপাক চিলিগাৰৰ চাৰিওকাষে ঘূৰে যাৰ ফলত শস্যৰ দানা গা

অংশৰ পৰা পৃথক হয় । এই খেচিং চিলিগাৰটো গজাল আৰ্হিৰ আছিল আছে । চিলিগাৰৰ চাকোনখনত খেৰ খিনি ইঠাইৰ পৰা সিঠাইলৈ যাবলৈ ৭টা পথ সদৃশ যতন আছে । দুখন পাংখা আৰু দুখন চালনি শস্যৰ দানা চাফা কৰিবলৈ এই যন্ত্ৰত আছে ।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	২০৩০
প্ৰস্থ (মি.মি)	৩০৫০
উচ্চতা (মি.মি)	১৯৬০
দ্রব্য সোমোৱাৰ যতন ফিডিং চুট,মানুহৰ দ্বাৰা	
ফিডিং চুটৰ দৈঘ্য (মি.মি)	৯০৫
ফিডিং চুটৰ প্ৰস্থ (মি.মি)	১১০
চিলিগাৰৰ প্ৰকাৰ	স্পাইকটুথ
চিলিগাৰৰ আকাৰ, মুৰৰ ব্যাস x দীঘ(মি.মি)	৭৭০x১৫০০
কনভেয়ৰ দীঘ (মি.মি)	৮৪০
কনভেয়ৰ প্ৰস্থ (মি.মি)	৫৭০
কনভেয় আৰু চিলিগাৰৰ দূৰত্ব (মি.মি)	৮-২১
প্ৰকাৰ আকাৰ আৰু পাংখাৰ সংখ্যা	এচপিৰেটৰৰ নিচিনা, ৪০০ মি.মি ব্যাসৰ দুখন পাংখা আৰু ১৬০০ মি.মি প্ৰস্থ
ওজন (কেজি)	৭৩০
প্ৰয়োজনীয় শক্তি (এইছ.পি/কি.ও)	৩৫/২৬.২৫ ৰ টেক্টৰৰ পিচিঅ

ব্যবহাৰ ধানৰ মৰণা মৰাৰ কাৰণে ব্যবহাৰ ৰকৰা হয় ।

মূল্য (টকা) ৮০,০০০/-

১০. শস্য চপোৱাৰ পিচৰ সৰঞ্জাম/ পষ্ট হাৰভেষ্টাৰ ইকুইপমেন্ট

১০.১ বাদামৰ দানা গুচোৱাৰ সজুলি (গ্ৰাউণ্ডনাট ডেকৰটিকেটৰ) মানব চালিত

১০.১ বাদামৰ দানা গুচোৱাৰ সজুলি (মানব চালিত)

বৈশিষ্ট্য:- বাদামৰ দানা গুচোৱা সজুলিটো এটা সৰল সৰঞ্জাম । এইটো স্থাপন কৰিবলৈ আৰু চলাবলৈ একেবাৰে সহজ । ইয়াত এস্কেল আইৰণ ফ্ৰেম এটা আছে আৰু দুয়োকাষে মাইল্ড ষ্টীলৰ চীটৰ দ্বাৰা আবৰিত । চিদ্ৰ থকা এখন মাইল্ড ষ্টীলৰ চালনি ইয়াৰ লগত সংলগ্ন আছে যি খন নিদিষ্ট মানৰ বাদামৰ কাৰণে বনোৱা হৈছে ।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	৫১৬-৮০০
প্রস্থ (মি.মি)	২৭৫-৪০০
ওজন (কেজি)	১৫-২০
শক্তিৰ উৎস	এজন ব্যক্তি
কামৰ ক্ষমতা (হে/ঘন্টা)	৮০-২০০

ব্যবহাৰ:- খোলা বাদামৰ পৰা বাদামৰ দানা আৰু বাকলি পৃথক কৰিবলৈ ব্যবহাৰ কৰা হয় ।

মূল্য (টকা) :-

আলু চকলা চকলকৈ কটা সজুলি (মানব চালিত)

বৈশিষ্ট্য:- এইটো এটা মানব চালিত সজুলি, ইয়াত এখন ঘূৰনীয়া ফলক আছে আৰু এই ফলকতে বেডিয়েল আকাৰৰ দুখন কটাৰী সংলগ্ন আছে । এই কটাৰী দুখন লম্বভাবে অবস্থিত দণ্ডালত ঘূৰে । এই ফলকৰ ওপৰত লম্বভাবে চিলিঙাৰ কেইটা অবস্থিত যত আলু কাটিবলৈ ভৰোৱা হয় । এই ব্যবস্থাত এটা মাইল্ড ষ্টীলৰ ফ্ৰেমত উঠোৱা থাকে । একেবাৰে ওপৰত অবস্থিত হেণ্ডেল (মুঠিয়া)ৰ সহায়ত ঘূৰুৱা হয় । এই সজুলিৰ মুখ্য অংশ হৈছে মুখ্য গা ভাগ, চাৰিটা চিলিঙাৰ আৰু হেচা মাৰিব পৰা যতন । ইয়াত ৭.৫ মি.মি ব্যাসৰ পৰ্য্যন্ত আলু কাটিব পাৰি ।

দীঘ (মি.মি)	৬২৫-৬৩০
প্রস্থ (মি.মি)	৬০০-৬২০
ওজন (কেজি)	৩০-৩২
শক্তিৰ উৎস	মানব শক্তি
ক্ষমতা (কেজি/ঘন্টা)	৩০-৩৫
প্রয়োজনীয় শ্ৰমিকৰ সংখ্যা (ঘন্টা/কু)	৩.৩

ব্যবহাৰ:- এই সজুলিৰ সহায়ত আলু চকলা চকলকৈ কাটি আলু চিপ আৰু এবিধ পাতল বিস্কুট বনোৱা হয় ।

মূল্য (টকা):-

পতেতু পিলাৰ (মানব চালিত আলু বাকলি গুচোৱা সজুলি)

বৈশিষ্ট্য:- আলুৰ বাকলি গুচোৱা যন্ত্ৰত এটা খলা বমা (বেকা বেকি) চিলিগুৰ ইয়াৰ ভিতৰফালে সনুখলৈ ওলাই অহা খহতা পৃষ্ঠ আছে বাকলি গুচাব লগিয়া আলুখিনি ভিতৰলৈ ভৰাই হেণ্ডেল ঘূৰাই দিয়া হয় । খহতা খহতি পৃষ্ঠৰ কাৰণে আলুৰ বাকলিখিনি এৰাই যায় । এইটো এটা বেট্ছ গোট আৰ্হিৰ যন্ত্ৰ । বাকলি গুচোৱা আলুখিনি ভিতৰৰ পৰা উলিয়াই অনাৰ আগতে সৰু সৰু বাকলি বোৰ পানীৰে ধুই উলিয়াই অনা হয় । যিহেতু আলুখিনি চিলিগুৰৰ ভিতৰত মুক্ত ভাবে ঘূৰিব পাৰে সেয়েহে যিকোনো আকাৰৰ মিহলি আলু যন্ত্ৰত ভৰাব পাৰি । এই যন্ত্ৰটোৰ মুখ্য গা ভাগ, মুঠিয়া হেণ্ডেল, ঘূৰি থকা ঢোল (ড্ৰাম) যত v আকৃতিৰ কটা অংশ আছে, পানী সোমোৱা বাট ওপৰৰ চাকোন আদিৰে গঠিত ।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	৫৬০-৬০০
প্রস্থ (মি.মি)	৪৫০০-৪৬০
ওজন (কেজি)	২৫
শক্তিৰ উৎস	এজন ব্যক্তি (মানব শক্তি)
প্রয়োজনীয় শ্রমিক (ব্যক্তি/ ঘন্টা)	৩.৩
বাকলি গুচাব পৰা ক্ষমতা (%)	৭৭-৮০
বাকলি গুচাওতে হোৱা ক্ষতি(%)	৪-৫

ব্যবহাৰ:- আলুৰ বাকলি গুচাবৰ কাৰণে এই যন্ত্ৰটো ব্যবহাৰ কৰা হয় । পাচত এই আলুবিলাকৰ মূল্য বৰ্ধক সামগ্ৰী যেনে চিপ বা বিস্কুট আদি বনাবলৈ ব্যবহাৰ কৰিব পাৰি ।

মূল্য (টকা):-

পেডেল ও শক্তি চালিত শস্য চালিত শস্য চাফা কৰা যন্ত্ৰ

বৈশিষ্ট্য:- এই যন্ত্ৰটোত এই এংগোল আইৰণ ফ্ৰেম, শস্য চুপি, এধলিয়া পৃষ্ঠ, শক্তি পৰিবহণ পদ্ধতি আৰু চাইকেলৰ নিচিনা পেডেল, এই যন্ত্ৰটো পেডেলৰ সলনি মটৰৰ দ্বাৰাও চলাব পাৰি । যন্ত্ৰটোৰ উৎকেন্দ্ৰিক কৌশলটোক দাত থকা চকা (স্পকেট) আৰু শিকলি (চেইন) দ্বাৰা গতিপেডেলৰ দণ্ড বা মটৰৰ দণ্ড জৰিয়তে অগা পিচাকৈ শস্য চাফা কৰা বাকচটোক গতি দিয়ে । পাংখাৰ দণ্ডৰ কপিকল (পুলি)টোৱে মুখ্য দণ্ড (চাফ্টৰ) কপিকলটোৰ পৰা v বেল্টৰ জৰিয়তে শক্তি পায় । পাংখাৰ সহায়ত বতাহৰ ঢাল সৃষ্টি কৰা হয় । যিখিনি চুপিৰ পৰা মুক্ত ভাবে পৰা শস্যৰ পিনে দি শস্যৰ লগত থকা ভুটি শুকান ঘাহ বা অন্যান্য অ-লাগতীয়াল বস্তু আকাৰ আৰু ওজনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি পৃথক কৰা হয় । চাফা কৰা সময়ত শস্যবিলাক চুপি (হপাৰ) ত ভৰোৱা হয় । শস্য খিনি ওপৰৰ পৰা সময়ত এনে ভাবে নিয়ন্ত্ৰন কৰা হয়, যাতে ওপৰৰ পৰা পৰোতে বহল পাতৰ দৰে চাফা কৰা বাকচত পৰে ।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	১৬০০	
প্রস্থ (মি.মি)	৫০০	
ওজন (কেজি)	১০০	
শক্তিৰ উৎস	এজন ব্যক্তি বা ০.৫ হ.পা ১.৫ফেজৰ মটৰ	
অনুমোদিত চালনিৰ আকাৰ (মি.মি)	ওপৰ চালনি	তলৰ চালনি
যেহু বা চৰঘাম	৫	২x২০

চয়াবিন	৮	৩.২X২০
মাহ	৬.৫	৩.২X২০

ক্ষমতা, পেডেল চালিত (কেজি/ঘন্টা) মাহ ৫০০ ঘেছ ৩৫০ চয়াবিন ৬০০ক্ষমতা শক্তি চালিত মাহ ৮০০,ঘেছ ৫০০ চয়াবিন ৯০০ শস্য পৰিষ্কাৰ কৰা ক্ষমতা ৯৯.০-৯৯.৮ ব্যবহাৰ এই যন্ত্ৰ ঘেছ,চয়াবিন, মাহ, বহৰ ডাইল, চৰধাম আৰু তেনেধৰণৰ শস্য চফা কৰি মান নিৰ্ণয় কৰিবলৈ ব্যবহাৰ কৰা হয় ।

মূল্য (টকা)

মেইজ চেলাৰ (শক্তি চালিত)

বৈশিষ্ট:- এই যন্ত্ৰটোট এটা থ্বেচিং চিলিগাৰ,কনকেভ আৰু এটা ফ্ৰেমত এখন অপকেন্দ্ৰিক পাংখা আছে শস্য বিলাক মানুহে হাতেৰে সুমোৱাই থাকিব লাগে । থ্বেচিং চিলিগাৰত কিছুমান গজাল সদৃশ লোহাৰ টুকুৰা (স্পাইক টুথ) আছে । ঘূৰনীয়া লোহাৰ দণ্ডত স্পাইক হিচাপে ব্যবহাৰ কৰে এইবোৰ ঘূৰনীয়া ৰিংত ব্যবহাৰ কৰে । থ্বেচিং ড্ৰামৰ আনটো মুৰত অবস্থিত বাটেদি দিলা বিলাক বাহিৰ হয় । এখন পাংখাৰ সহায়ত শস্য বিলাক যন্ত্ৰটোই পৰিষ্কাৰ কৰা হয় ।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	৫৬০
প্রস্থ(মি.মি)	১০২০
ওজন (কেজি)	৮০-১২০
শক্তিৰ উৎস	২-৩ হ.পা ১ ফেজৰ মটৰ
মুখ্য দণ্ডৰ ব্যাস (মি.মি)	৩৪.৫
চিলিগাৰৰ ব্যাস (মি.মি)	১৪২-৩০৫
কনকেভৰ মুখখনৰ আকাৰ (মি.মি)	১১
চিলিগাৰৰ কনকেভৰ দূৰত্ব (মি.মি)	১৬
পাংখ্যাৰ সংখ্যা	১
মৰণা মৰাৰ ক্ষমতা (কু/ঘ)	২০-২৫
চফা কৰা দক্ষতা (%)	৯৫-৯৮

ব্যবহাৰ:- এই যন্ত্ৰ গোমধানৰ দিলাৰ পৰা দানা পৃথক কৰি পৰিষ্কাৰ কৰিবলৈ ব্যবহাৰ কৰা হয় ।

মূল্য (টকা):-

দাল মিল (শক্তি চালিত)

বৈশিষ্ট্য:- এইটো এটা বহুৰ দালি মাটি মাহ, মগু মাহ আৰু মছুৰ মাহ চোকোৰা এৰোৱাবলৈ আৰু ফালিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা এটা সবঞ্জাম । ইয়াত ২.০ হ.পা ৰ ৩ টা ফেজৰ এটা মটৰ আছে । এই যন্ত্ৰটোৰ মুখ্যাংশ সমূহ হৈছে এমাৰি / কৰুণডাম ৰুলাৰ, ফিড হপাৰ (দ্রব্য যোগান ধৰা চুপি) কনকেভ আৰু ডালিৰ আউট লেট (নিৰ্গত পথ)। যাতে দুবাৰতে ভালকে মিলিং কৰিবলৈ লোৱা দ্রব্যটো প্ৰথমে পানীত গোৰাই থব লাগে আৰু বদত শুকুৱাই পাছত মিলিং কৰিব লাগে ।

বিবৰণ:-

দীঘ (মি.মি)	৭৭০-৭৮০
প্ৰস্থ (মি.মি)	৬৩০-৬৫০
ওজন (কেজি)	৯০-৯৫
শক্তিৰ উৎস	তিনি ফেজৰ বৈদ্যুতিক মটৰ
ক্ষমতা (কেজি/ঘন্টা)	১০০-১১০
মিলিং ক্ষমতা (%)	৮৮-৯০
শস্য ভগাৰ পৰিমাণ (%)	৩-৫
কাৰ্য্যৰ গতি (আৰ পি এম)	৯০০
প্ৰয়োজনীয় শ্ৰমিক (ব্যক্তি-ঘন্টা / কুইন্টল	১

ব্যবহাৰ:- এই যন্ত্ৰ বহুৰ দালি, মাটিমাহ, মগু মাহ, আৰু মছুৰ মাহ চোকোৰা এৰুৱাবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয় ।

মূল্য (টকা) :-

আৰ্থ অগাৰ (মাটি বিকনা) মানব চালিত

বৈশিষ্ট্য:- এইটো এটা মানব চালিত সজুলি । ইয়াত বিকনা দিয়া সজুলি (ড্ৰিল), দুটা ষ্টকৰ পেডেল ইঞ্জিন, হেণ্ডেল ড্ৰিলটো বন্ধ কৰা লিভাৰ, খুপনি আদি আছে । ইঞ্জিনৰ সকলো নিয়ন্ত্ৰণ বিলাক আঙুলিৰে হেচা দি কৰা হয় । হেণ্ডেল ডাল আঙুলিৰে হেচা দি নিয়ন্ত্ৰণ কৰা হয় । চালকৰ শৰীৰ বা ভৰিৰ ফালে এখন বহল পৃষ্ঠৰ ৰবৰৰ মেৰ (কুচন) থাকে সুস্বভাৱে বিকনা কৰোতে হব পৰা জোকাৰণি এই ৰবৰৰ মেৰ খনে কমকৰে । ফ্ৰেমত থকা খুপনিয়ে জোকাৰণি কমায় । ইয়াৰ দ্বাৰাই ভাগৰ কমাই আৰু বহু সময়লৈকে কাম কৰিবলৈ শক্তি অটুট ৰাখে । কাম কৰি থকাৰ সময়ত যেতিয়া বিকনাডাল মাটিত জাম হৈ যায় । তেতিয়াই চালকজনে ব্ৰেকডালৰ সহায়ত বিকনা দিয়া সজুলি (ড্ৰিল) ডাল বন্ধ কৰি দিয়ে । তেতিয়া জাম হোৱা বিকনাডাল গাতৰ পৰা ওলিয়াই অনা হয় ।

বিবৰণ:-

মডেল নং বি.টি	১২১
বিক্ৰাৰ ব্যাস (মি.মি)	২০০
গাতৰ গভীৰতা (ফুট)	২
ইঞ্জিনৰ স্থানচ্যুতি (ঘন/ছে.মি)	৩০
বাহিৰ হোৱা শক্তি (হ.পা/কি.ও)	১.৮/১.৩
ওজন (কে.জি)	৯০৪
পেট্ৰল টেংকৰ আয়তন (ঘন/ছে. মি)	৬৪০
স্পিণ্ডনৰ গতি (আ.পি.এম)	১৯০

ব্যবহাৰ:- গছপুলি লগাবৰ কাৰণে, ফেনচিং দিবৰ কাৰণে বা বাগিচা বনাবৰ কাৰণে মাটিত বিন্ধা (গাত) কৰিবৰ কাৰণে এই যন্ত্ৰ ব্যবহাৰ কৰা হয় ।

মূল্য (টকা) ৬২০০০/-

চাহ পাত তোলা/চিঙা যন্ত্ৰ (মানব চালিত)

বৈশিষ্ট:- এইটো এটা মানব চালিত বায়ুৰ দ্বাৰা শীতলিকৰণ কৰা, দুটা ষ্টকৰ পেট্ৰল ইঞ্জিন । ইয়াৰ প্ৰধান অংশ সমূহ হৈছে -নাইফ আৰু ৱাৰ ।

বিবৰণ:-

মডেল	এ.এম ১১০	ভি.এ এম ১১০ ই.বি	ভি.বি.নিউ জেদ ২
ৱেডৰ দৈৰ্ঘ্য (মি.মি)	৫২৫		১২১০
ওজন (কেজি)	৩.৪	৬.২	১৩
কামৰ ক্ষমতা(কেজি/ঘন্টা)	৫০-৭০		
টাইপ	বায়ুৰ দ্বাৰা শীতলিকৰণ কৰা, দুটা ষ্টকৰ পেট্ৰল ইঞ্জিন		
ডিছপ্লেচমেন্ট (ঘন ছে.মি)		২৫.৬	৪১.৫
ইঞ্জিনৰ শক্তি (পি.এছ)		১.৪	৩.১
ইন্ধনৰ টেংকৰ ক্ষমতা লি)	০.৬	০.৬	০.৬
মোনাৰ ক্ষমতা (কেজি)	২০	২০	২০

ব্যবহাৰ: এই যন্ত্ৰটো চাহপাত তুলিবলৈ ব্যবহাৰ কৰা হয় ।

মূল্য (টকা) ৮৫০০০/-

উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চালৰ ৰাজ্য সমূহত থকা কৃষি যন্ত্ৰ আৰু সজুলিৰ নিৰ্মাতাৰ তালিকা

অসম

১. এগ্ৰ প্ৰচেচিং চেণ্টাৰ, পাঞ্জাবাৰী, কামৰূপ গুৱাহাটী-৭৮১০০১(অসম)
২. অনুপ কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথ, উলুবাৰী, বি.কে কাকতি ৰোড, কামৰূপ গুৱাহাটী ৭৮২৪২৬ (অসম)
৩. অৰুণ কুমাৰী বৰুৱা ব্লেকস্মিথ, হিজুগুৰি, তিনিচুকীয়া -৭৮৬১২৬
- ৪.বি. কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথ,বৰপেটা বজাৰ, বৰপেটা ৭৮১৩০১- (অসম)
৫. বিশ্বকৰ্মা শৰ্মা, ব্লেকস্মিথ, শিবসাগৰ -৭৮৫৬৪০ (অসম)
৬. চেণ্টল এগ্ৰিকালচাৰ ইঞ্জিনিয়াৰিং ৱৰ্কচপ উলুবাৰী (কামৰূপ) গুৱাহাটী -৭৮১০০১ (অসম)
- ৭.চন্দ্ৰ দত্ত ব্লেকস্মিথ,কোৰেংগা যোৰহাট -৭৮৫০০৮ (অসম)
- ৮.ডিপাৰ্টমেন্ট অব এগ্ৰি ইঞ্জিনিয়াৰিং অসম এগ্ৰি ইউনিভাৰচিটি যোৰহাট-৭৮৫০১৩ (অসম)
- ৯.মদন গৰোদিয়া ইঞ্জিনিয়াৰিং ৱৰ্কচ আমোলাপট্টী গোলাঘাট ৭৮৫৬২১ (অসম)
১০. মাইল্ড ষ্টিল আৰু ইঞ্জিনিয়াৰিং ৱৰ্কচ, জু নাৰেসী ৰড কামৰূপ গুৱাহাটী গুৱাহাটী - ৭৮১০১৪ (অসম)
১১. মহেন্দ্ৰ বৰা ব্লেকস্মিথ, ঢেকাৰগড়, যোৰহাট-৭৮৫০০৫ (অসম)
১২. মুখেশ্বৰ শেনচোৱা ব্লেকস্মিথ, তিতাবৰ, তাজীগাওঁ, যোৰহাট -৭৮৫০০৫ (অসম)
১৩. নাৰায়ন কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথ, বৰপেটা বজাৰ, বৰপেটা -৭৮১৩০১ (অসম)
১৪. উমপ্ৰকাশ শৰ্মা ব্লেকস্মিথ, নিয়েৰ এ.ছ.টি.চি. দেৰগাওঁ গোলাঘাট -৭৮৫৬২১ (অসম)
১৫. পি.দত্ত ব্লেকস্মিথ, দেহৱাল, তিনিচুকীয়া -৭৮৬১২৬ (অসম)
১৬. প্ৰনজিৎ দত্ত ব্লেকস্মিথ,কোৰেংগা -৮ যোৰহাট ৭৮৫০০৮ (অসম)
১৭. অৰ. এছ. ইঞ্জিনিয়াৰিং ৱৰ্কচ, গোলাঘাট -৭৮৫৬২১ (অসম)
১৮. ৰাজীৱ দাস ব্লেকস্মিথ, হিজুগুৰি, তিনিচুকীয়া -৭৮৬১২৬ (অসম)
১৯. ৰাজকুমাৰী শৰ্মা ব্লেকস্মিথ, বৰপেটা বি.কে. কাকতি ৰড, গুৱাহাটী -৭৮২০০১ (অসম)
২০. ৰাজু বৰা ব্লেকস্মিথ, কোৰেংগা -৮ যোৰহাট ৭৮৫০০৮ (অসম)
২১. ৰাম কুমাৰ ব্লেকস্মিথ, দেহৱাল, তিনিচুকীয়া-৭৮৫০০৮
২২. ৰিটুৱেল শৰ্মা ব্লেকস্মিথ, ঢেকিয়াল,গোলাঘাট -৭৮৫৬২১ (অসম)

২৩. শিবেন্দ্ৰ শৰ্মা ব্লেকস্মিথ, কে.পি চাৰিআলি, শিবসাগৰ -৭৮৫৬৪০ (অসম) ।
২৪. শোভন কলিতা ব্লেকস্মিথ, ধেকাৰ গড় যোৰহাট -৭৮৫০০৪ (অসম)
২৫. সৰুসোন শইকীয়া ব্লেকস্মিথ, তিতাবৰ, যোৰহাট -৭৮৫০০৫ (অসম)

মনিপুৰ

১. আই. বিচেন্দ্ৰ মেইটই আইৰণ ৱৰ্কচ, চাগল বান্দ টেৰা, খোৰাইজাম লেইৰাক, ইক্ষল - ৭৯৫০০১ (মনিপুৰ)
২. এল. কওৰেন সিংহ ব্লেকস্মিথ, ওৱাংখেই থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুৰ ৭৯৫০০১ (মনিপুৰ)
- ৩.এল. লাজাও সিংহ ব্লেকস্মিথ, ওৱাংখেই থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুৰ ৭৯৫০০১ (মনিপুৰ)
৪. এল নিংথেমজাও, ব্লেকস্মিথ, ওৱাংখেই থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুৰ ৭৯৫০০১ (মনিপুৰ)
৫. লাইচাংথেম বৰা ব্লেকস্মিথ, ওৱাংখেই থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুৰ ৭৯৫০০১ (মনিপুৰ)
- ৬.লাই চাংথেম ইবচা ব্লেকস্মিথ, ওৱাংখেই থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুৰ ৭৯৫০০১ (মনিপুৰ)
- ৭.লাইচাংথেম মনি সিংহ ব্লেকস্মিথ, ওৱাংখেই থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুৰ ৭৯৫০০১ (মনিপুৰ)
৮. লাইচাংথেম টম্বা ব্লেকস্মিথ, ওৱাংখেই থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুৰ ৭৯৫০০১ (মনিপুৰ)
৯. লাইচাংথেম ইবটবমি ব্লেকস্মিথ, ওৱাংখেই থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুৰ ৭৯৫০০১ (মনিপুৰ)
১০. লাইটংজান ৰজিত সিংহ ব্লেকস্মিথ, ওৱাংখেই থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুৰ ৭৯৫০০১ (মনিপুৰ)
- ১১.নংথমবাম ইবটমবি সিংহ ব্লেকস্মিথ, ওৱাংখেই থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুৰ ৭৯৫০০১ (মনিপুৰ)
- ১২.আৰ.কে. লাক্সনা সিংহ ব্লেকস্মিথ, ওৱাংখেই থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুৰ ৭৯৫০০১ (মনিপুৰ)
১৩. সইবান ইবটমবি সিংহ ব্লেকস্মিথ, ছাগলবান্দ থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুৰ ৭৯৫০০১ (মনিপুৰ)

১৪. থ.বসন্ত সিংহ ব্লেকস্মিথি, ছাগলবান্দ থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুব ৭.৯৫০০১ (মনিপুৰ)
১৫. থ.ধনঞ্জয় ব্লেকস্মিথি, ছাগলবান্দ থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুব ৭.৯৫০০১ (মনিপুৰ) ।
১৬. থ.জ্ঞানেন্দ সিংহ ব্লেকস্মিথি, ছাগলবান্দ থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুব ৭.৯৫০০১ (মনিপুৰ)
১৭. থ.জয়কুমাৰ সিংহ ব্লেকস্মিথি, ছাগলবান্দ থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুব ৭.৯৫০০১ (মনিপুৰ)
১৮. থ. মোংগায়াম বা সিংহ ব্লেকস্মিথি, ছাগলবান্দ থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুব ৭.৯৫০০১ (মনিপুৰ)
১৯. টকপাম শ্যাম কিশোৰ সিংহ ব্লেকস্মিথি, ওৱাংখেই থাংজাম লেইৰাক ইক্ষল পুব ৭.৯৫০০১ (মনিপুৰ)

মেঘালয়

১. এ. লিংদো ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়)
২. এ. টাৰিআং ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়)
৩. আইটাৰ খাৰমুজাই ব্লেকস্মিথি, ছহৰিঙখাম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়)
- ৪.এপ্ৰেনসিংহ ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়)
৫. আৰবৰ ব্লেকস্মিথি, লাইটলিংকট, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়)
৬. বি. দিংদো ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়)
- ৭.বি খাৰকংগৰ ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়)
- ৮ বানৰি খাৰমালকি ব্লেকস্মিথি, ছহৰিঙখাম, লুলং পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়)
৯. বিকষ্টাৰ খাৰ ব্লেকস্মিথি, ছহৰিঙখাম, লুলং পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
১০. বুক সিংহ খাৰমুজাই ব্লেকস্মিথি, ছহৰিঙখাম, মাওদিজা, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়)
- ১১.বাৰভেলি লিটন ব্লেকস্মিথি, ছহৰিঙখাম, লুলং পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
১২. বৰষ্টাৰ চাংমা ব্লেকস্মিথি বংজেং পশ্চিম গাৰো হিলচ্-৭.৯৪০০১ (মেঘালয়)
- ১৩.চি. এইচ. মাৰাক ব্লেকস্মিথি দৰণগিৰি পশ্চিম গাৰো হিলচ্-৭.৯৪০০১ (মেঘালয়)
১৪. দি. লিংদ ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়)

- ১৫.দিনষ্টাৰ ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়)
১৬. ই. খাৰকংগৰ ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়)
১৭. এইছ. খাৰকংগৰ ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়)
১৮. আই. চি ষ্টীল ওৰ্কচ্, চেৰাপুঞ্জী, মাৰাইকাফন,পুব খাচি হিলচ্ -৭.৯৯২০৫ (মেঘালয়)
১৯. কে. খাৰকংগৰ ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়)
- ২০.কে. আৰ. ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়)
২১. কে. চিয়েম ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়)
- ২২.খাদছ ফা ব্লেকস্মিথি, ইণ্ডাষ্টী, মাইৰাং, পিনদেমুমিয়াং , পশ্চিম খাচি হিলচ্-৭.৯৩০০১
- ২৩.খাৰকংগৰ এণ্ড চনচ এগ্ৰীল. টুলচ এণ্ড ইকুইপমেন্টচ্ ইণ্ডাষ্টীজ, মাইলেম পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়)
২৪. খাৰলুথি ইণ্ডাষ্টী, মাইলেম, কিনদং, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
২৫. খাৰমালজি ব্লেকস্মিথি, নংত্ৰেম, খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
- ২৬.খুৰবাহ ব্লেকস্মিথি, মাওমাৰাম, নংথলিও, পশ্চিম খাচি হিলচ্-৭.৯৩০০১ (মেঘালয়) ।
- ২৭.এল. খিৰিম পুব খাচি হিলচ্ -৭.৯৩০০১ (মেঘালয়), মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
- ২৮.এল কুৰকলাং, ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
২৯. এল. লাংষ্টেহ ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৩০. লাইট দম ব্লেকস্মিথি, মাইৰাং পশ্চিম খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৩১. লাংষ্টেহ ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৩২. লিষ্টাৰ ওৱাৰজী ব্লেকস্মিথি, ছহৰিঙখাম, লুলং পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
- ৩৩.এম. খাইৰিম ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৩৪. এম. কুৰকলাং ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
- ৩৫.এম. ছহটাম ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পুব খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
- ৩৬.মাৰইট ব্লেকস্মিথি, মাইৰাং, মাৰল, পশ্চিম খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৩৭. মিৰ খাৰমুজাই ব্লেকস্মিথি, ছহৰিঙখাম, লুলং, পশ্চিম খাচি হিলচ্ ৭.৮৩০০১ (মেঘালয়) ।

৩৮. এন.কুৰকালং ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
- ৩৯.এন.চিয়েম,ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৪০. নিয়াং ওৱালাং ব্লেকস্মিথি, মাইৰাং, পশ্চিম খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৪১. নংখল ব্লেকস্মিথি, মাইলেম, পমকামাণ্ড, পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৪২. নংকিনৰিহ কাটিং এণ্ড লক পেড ইণ্ডাষ্ট্ৰিজ লাইটলিংকট, নংকিনৰিহ, পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
- ৪৩.নংৰোম ব্লেকস্মিথ নংদম, পিংলুং, পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৪৪. নংচিং ব্লেকস্মিথ নংদম, পিংলুং, ব্লেকস্মিথ নংদম,পিংলুং, পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
- ৪৫.নংথিৰ নান মাইলেম নংদম, পিংলুং, ব্লেকস্মিথ নংদম,পিংলুং, পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়)
- ৪৬.পি. দিংদ ব্লেকস্মিথ, মাইলেম পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৪৭. পি. খাৰকংগৰ ব্লেকস্মিথ, মাইলেম পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৪৮. পি. খাংজি ব্লেকস্মিথ, মাইলেম পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৪৯. পি.চিলা ব্লেকস্মিথ, মাওকিৰৱাত, নংলাং পশ্চিম খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৫০. পৰটন খাৰবুলি ব্লেকস্মিথি, চৰিংখাম, লুলং পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৫১. আৰ. খাইৰিম ব্লেকস্মিথি, মাইলিম পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৫২. আৰ কোৰকালং ব্লেকস্মিথি, মাইলিম পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
- ৫৩.আৰ. লাংচটিহ ব্লেকস্মিথি, মাইলিম পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৫৪. ৰাজেন ব্লেকস্মিথি খেৰাপাৰা, পশ্চিম গাৰো হিলচ্-৭৯৪১১০ (মেঘালয়) ।
৫৫. ৰাজেন্দ্র শৰ্মা ব্লেকস্মিথি গাৰুবাৰা, পশ্চিম গাৰো হিলচ্-৭৯৪১১০ (মেঘালয়) ।
- ৫৬.ৰবেল পাৰিং ব্লেকস্মিথি মাইৰাং পশ্চিম গাৰো হিলচ্-৭৯৪১১০ (মেঘালয়) ।
- ৫৭.ৰিনজাহ ব্লেকস্মিথি লাইট লিংকট, নংকিনৰিহ,পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
- ৫৮.এছ. খাৰবানি ব্লেকস্মিথি মাইলিম পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৫৯. এছ. খাৰকনগৰ ব্লেকস্মিথি মাইলিম পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৬০. এছ খাৰসুজাই ব্লেকস্মিথি চৰিংখাম লুলং পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।

৬১. এছ. খাৰকালং ব্লেকস্মিথি মাইলিম পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।
৬২. এছ. লিংদ ব্লেকস্মিথি মাইলিম পূব খাচি হিলচ্ ৭৮৩০০১ (মেঘালয়) ।

ত্ৰিপুৰা

১. অৰ্জিত কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি, তেলিয়মুৰা, পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।
২. অমৰচন্দ্ৰ কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি, নাৰাহোৰা, পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।
- ৩.অমূল্য কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি, নাৰাহোৰা, পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।
- ৪.অমিল কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি, নাৰাহোৰা, পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।
- ৫.বাবুদেব ব্লেকস্মিথি, যোগেন্দ্ৰ নগৰ, পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।
- ৬.বলাই কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি ধৰ্মনগৰ উত্তৰ ত্ৰিপুৰা -৭৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।
- ৭.বণমালি কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি পূব প্ৰতাপ গড়, পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯০০১ (ত্ৰিপুৰা) ।
- ৮.বেণিমাধব কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি পূব লক্ষীবিলা, বিশাল গড় পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯০০১ (ত্ৰিপুৰা) ।
- ৯.ভানু কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি ধালেশ্বৰ পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯০০১ (ত্ৰিপুৰা) ।
১০. বিমল কান্তি কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি সুভাস নগৰ, বিশালগড়,পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯০০১ (ত্ৰিপুৰা) ।
- ১১.বিশ্বনাথ কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি সুভাস নগৰ, বিশালগড়,পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯০০১ (ত্ৰিপুৰা) ।
- ১২.চন্দ্ৰ কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি সিদ্ধিমোহন পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯০০১ (ত্ৰিপুৰা) ।
- ১৩.দিলিপ কুমাৰ ব্লেকস্মিথি পূব লক্ষীবিলা, পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯০০১ (ত্ৰিপুৰা) ।
১৪. দিলিপ কুমাৰ ব্লেকস্মিথি পূব প্ৰতাপগড় পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯০০১ (ত্ৰিপুৰা) ।
১৫. দুলাল কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি মানুঘাট পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯০০১ (ত্ৰিপুৰা) ।
- ১৬.গৌৰাংগ কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি ধৰ্মনগৰ , পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯০০১ (ত্ৰিপুৰা) ।
- ১৭.গৌৰাংগ কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি যোগেন্দ্ৰ নগৰ , পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯০০১ (ত্ৰিপুৰা) ।
১৮. গৌতম কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি কুমাৰঘাট , পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯০০১ (ত্ৰিপুৰা) ।
১৯. গোপাল কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি যোগেন্দ্ৰ নগৰ , পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭৯৯০০১ (ত্ৰিপুৰা) ।
- ২০.জ্ঞানেন্দ্ৰ কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি মৰাবাৰি, বিশাল গড়-৭৯৯১০২ (ত্ৰিপুৰা)

- ২১.হাৰাধন কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি মোহনপুৰ -৭.৯৯২১১ (ত্ৰিপুৰা)
২২. হাৰাধন কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি নৰহোৰা পশ্চিম ত্ৰিপুৰা-৭.৯৯২১১ (ত্ৰিপুৰা)
- ২৩.হাৰাধন কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি প্ৰতাপগড় পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭.৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।
- ২৪.হৰেন্দ্ৰ দেবনাথ ব্লেকস্মিথি বিলনীয়া দক্ষিণ ত্ৰিপুৰা -৭.৯২০৫(ত্ৰিপুৰা) ।
- ২৫.হৰেন্দ্ৰ দেবনাথ ব্লেকস্মিথি পূব প্ৰতাপগড় পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭.৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।
২৬. জীবন কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি মৰাবাৰী বিশালগড়-৭.৯৯১০২, (ত্ৰিপুৰা) ।
- ২৭.জীবন কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি সুভাস নগৰ বিশালগড় -৭.৯৯১০২, (ত্ৰিপুৰা) ।
২৮. কালীপদ কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি পূব লক্ষ্মীবিল, পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭.৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।
২৯. কমল কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি কুমাৰ ঘাট-৭.৯৯২৬৪, পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭.৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।
৩০. মহেন্দ্ৰ কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি কাঞ্চনপুৰ পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭.৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।
৩১. মনোৰঞ্জন কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি অমৰপুৰ দক্ষিণ ত্ৰিপুৰা -৭.৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।
- ৩২.মৃদুল সাহা ব্লেকস্মিথি মহনপুৰ পশ্চিম ত্ৰিপুৰা -৭.৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।
৩৩. নকুল কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি মনুঘাট,দক্ষিণ ত্ৰিপুৰা -৭.৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।
- ৩৪.নানু কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি প্ৰতাপগড়, আগৰতলা, পশ্চিম ত্ৰিপুৰা-৭.৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।
৩৫. নাৰায়ন কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি পূব লক্ষ্মীবিল ,পশ্চিম ত্ৰিপুৰা-৭.৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।
৩৬. নাৰায়ন ঘোচ ব্লেকস্মিথি শচিন্দ্ৰনগৰ,জীৰনিয়া, পশ্চিম ত্ৰিপুৰা-৭.৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।
৩৭. নিকন কৰ্মকাৰ ব্লেকস্মিথি নৰহোৰা পশ্চিম ত্ৰিপুৰা-৭.৯৯২০৫ (ত্ৰিপুৰা) ।

১০. অন্য ৰাজ্যৰ কৃষি যন্ত্ৰ আৰু সজুলিৰ নিৰ্মাতাৰ তালিকা

- ১.ইউ. পি. ষ্টেট এগ্ৰ ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ কৰ্পৰেচন লিমিটেড লক্ষৌ (উ.প)
২. মেৰ্চাচ ডুবনেশ্বৰী আইৰণ ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ, টি.বি. ৰোড, কাদুৰ -৫৭৭৫৪৮ (কৰ্ণাটক)
৩. এ.পি. ষ্টেট এগ্ৰ ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ ডেভলপমেন্ট কৰ্পৰেচন লিমিটেড, হাইদৰাবাদ ৰাঞ্চ অফিচ- ইণ্ডাষ্ট্ৰীয়েল ইষ্টেট, বেলাৰী ৰোড, অনন্তপুৰ (অ.প্ৰ)-৫১৫০০৪
৪. দি এম পি এগ্ৰ ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ ডেভলপমেন্ট কৰ্পৰেচন লিমিটেড, পঞ্চানন, তৃতীয় মহলা, মালভিয়া নগৰ, ভূপাল (এম. পি)-৮৬২০০৩
- ৫.মহাৰাষ্ট্ৰ ষ্টেট এগ্ৰ ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ ডেভলপমেন্ট কৰ্পৰেচন লিমিটেড, ৰাজন হাউচ, প্ৰভাদেবী, মুম্বাই-৪০০০২৫ ।

৬. মেৰ্চাচ পাৰশ এগ্ৰ ইঞ্জিনীয়াৰিং ওৱক, প্লট নং দি -৯১ এম. আই.ডি.চি, নগৰপুৰ আহমেদনগৰ -৪১৪০০১ (মহাৰাষ্ট্ৰ) ।
৭. মেৰ্চাচ বখা ফাউন্ডেৰী এণ্ড মেছিন ওৱক, প্লট নং ৩৫-৪০ ইণ্ডাষ্ট্ৰীয়েল ইষ্টেট, নগৰ পুনা ৰোড আহমেদনগৰ -৪১৪০০১ (মহাৰাষ্ট্ৰ) ।
- ৮)মেৰ্চাচ ভাৰত চিলিং বোলছ ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ, এ-৭৪, এম আই ডি চি খাম গাওঁ-৮৮৮৩০৩, জিলা -বুলধন (মহাৰাষ্ট্ৰ) ।
- ৯) মেৰ্চাচ দন্দেকাৰ ৱাদাৰ্চ, নিউ টিম্বাৰ এৰিয়া, শিৱাজী নগৰ, সাংলি-৪২৬৪১৬ (মহাৰাষ্ট্ৰ) ।
- ১০)মেৰ্চাচ পল্লবী ইঞ্জিনিয়াৰিং ওৱকছ বাজাৰ পথ, এ.টি এণ্ড পষ্ট পয়নড জিলা ৰাইগড় - ৮০২১০৮ (মহাৰাষ্ট্ৰ) ।
- ১১) মেৰ্চাচ কেৰেলা এগ্ৰ মেচিনাৰী কৰ্পাৰেচন লিমিটেড আখানি, এৰণাকুলাম, কেৰেলা - ৬৮৩৫৮৫ ।
- ১২) মেৰ্চাচ জেজিয়াং চিফাং গ্ৰোপ কৰ্পাৰেশ্বন, ৫৭,য়ং কং জেজিয়াং, দি পিপলছ ৰিপাৰিক অফ চাইনা-৩২১৩১৫ ।
- ১৩) মেৰ্চাচ জিনিয়ান ষ্টাৰ টেক্টৰ এণ্ড ইঞ্জিন মেনোফেকচাৰিং ওৱকচ,নং ৩৮ v8, জিয়ানচুং ৰোড, জিনজিয়ান, জেজিয়াং, পিপলছ ৰিপাৰিক অফ চাইনা-৩২১৮০০ ।
- ১৪) মেৰ্চাচ চাংজাও মেছিনাৰী এণ্ড ইকুইপমেন্ট ইম্পট এণ্ড এক্সপট কো. লিমিটেড (এ.এম. ই. চি) ২৯, এন, হোৱাইদে ৰোড, চাংজাও, জিংচো, পিপলছ ৰিপাৰিক অফ চাইনা-৩২১৮০০ ।
- ১৫)মেৰ্চাচ চানদং চাংলিন গ্ৰোপ কুইঙ দাও ইম্পট এণ্ড এক্সপট কো. লিমিটেড,২৫, জিয়ান জীয়া নগৰ ৰোড, ই দি টি জেদ কুইভদাও চিটি, চানদাং, পিপলছ ৰিপাৰিক অফ চাইনা- ৩২১৮০০ ।
- ১৬) মেৰ্চাচ জেজিয়াং টিন নেং চেন মেচিন কো. লিমিটেড, হোগজী ইণ্ডাষ্ট্ৰী জন, যংকাং চিটি, জিজিয়ান প্ৰাভিঞ্চ চাইনা ।
- ১৭.) মেৰ্চাচ বাজাজ টেম্প লিমিটেড, পুনে মুম্বাই ৰোড আকুৰদি পুনে -৮১১০৩৫ ।
- ১৮)মেৰ্চাচ য়েডা য়ানচেং টেক্টৰ মেনুফেকচাৰাৰ কো. লিমিটেড, ৯০-ওৱেনগাং চাউথ ৰোড, য়ানচেং , জিয়ানচু, চাইনা -২২৪০০২ ।

১৯) মেৰ্চাচ চাংজো দংফেং এগ্নিকালচাবেল মেচিনাৰী গ্ৰোপ কো. লিমিটেড (চি, জেদ, দি, এফ, এম) নং ১০ জিনি ৰোড চাংজো, জিয়াংচো, চাইনা-২১৩০১২ ।

২০) মেৰ্চাচ চিয়াম কুবটা ইণ্ডাষ্ট্ৰী লিমিটেড ১০১/ ১৯-২৪,মো-২০ নবনা কৰ্ণ ২০ ৰোড, থাইলেড ।

২১) মেৰ্চাচ কিচান ক্ৰাফট মেছিন টোলচ প্ৰাইভেট লিমিটেড ৩২/৫ চি দশৰাহালি ভিলেজ, দশৰা হালি মেইন ৰোড, এইছ. এ. ফাৰ্ম পোষ্ট অফিচ, হোবাল বাংগালোৰ -২৪ ফোন- ০৮০৬৪৫৬১৪৩৫, ০৮০২২৩৩০৩১৮ ।

২২) মেৰ্চাচ ভি.এছ. টি. টিলাৰ্চ টেক্সটাইল লিমিটেড, পি. বি.নং ৪৮০১, মহাদেবপুৰ পোষ্ট হোৱাইটফিল্ড ৰোড, বাংগালোৰ -৫৬০০০৪৮ কৰ্ণাটক ।

২৩)গড্ৰট এগ্নিকালচাৰ ওৱৰ্কচ জোনাগড় (ইউ. পি) ।

২৪) মেৰ্চাচ স্বষ্টীক ইঞ্জিনীয়াৰিং জি-৩২ (এম. আই. ডি. চি) এৰিয়া জলগাওঁ-৪২৫০০৩, মহাৰাষ্ট্ৰ ।

২৫) মেৰ্চাচ সন্তোষ ৱাডাৰ্চ এম. জি. ৰোড ভোড, বোলেন্দ চহৰ -২০৩০০১ (ইউ. পি) ।

২৬) মেৰ্চাচ মমতা আইৰণ ওৱৰ্কচ, নাৰ্চাৰী ৰোড, মহাদেব নগৰ পো. অ. দেবসাব ৩৯৬৩৮০, বিলিমৰা, গুজৰাট ।

২৭)মেৰ্চাচ শ্ৰী ৰাম এগ্নিকালচাবেল ইম্পিমেন্টছ, পো. অ. নাৰায়না গাচোন -৪১০৫০৪ টাল - জোনেৰ জিলা - পুনে (মহাৰাষ্ট্ৰ) ।

২৮) মেৰ্চাচ গোদাবৰী উদ্যোগ ২ ২৮.২৯ এম আই ডি চি ইণ্ডাষ্ট্ৰিয়েল এৰিয়া, গোলাপ চাউৰী, নানদেদ ৪৩১৬০২ ।

২৯)কাৰলা এগ্ন ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ, দুৰ্গা নগৰ, হিচাৰ ৰড আমবালা চিটি ১৩৪০০৩ (হাৰিয়ানা) ।

৩০)মেৰ্চাচ ভুবেনেশ্বৰী আইৰণ ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ, টি. বি. ৰোড কাকুৰ -৫৭৭৫৭৮ (কৰ্ণাটক) ।

৩১)এ.পি ষ্টেট এগ্ন ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ ডেভলপমেন্ট কৰ্পাৰেচন লিমিটেট হায়দৰাবাদ ৱাঞ্চ অফিচ- ইণ্ডাষ্ট্ৰিয়েল এষ্টেট, বেলাৰী ৰড অনন্তপুৰ (এ.পি)-৮৬২০০৩ ।

৩২)ডা.এম.পি এগ্ন ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ ডেভলপমেন্ট কৰ্পাৰেচন লিমিটেড পঞ্চানন, থাৰ্ড ফ্লৰ, মালভিয়া নগৰ, ভুপাল (এম. পি)-৪৬২০০৩ ।

৩৩)মেৰ্চাচ পৰাশ এগ্ন ইঞ্জিনীয়াৰিং ৱৰ্কছ, পষ্ট নং ডি-৯১ এম. আই. ডি.ছি. নগৰপুৰ, আহমেদনগৰ ৪১৪০০১ (মহাৰাষ্ট্ৰ) ।

৩৪)মেৰ্চাচ ৰোথৰা ফাইণ্ডেৰী আৰু মেচিন ৱৰ্কছ, প্লট নং-৩৫-৪০, ইণ্ডাষ্ট্ৰিয়েল এষ্টেট, নগৰ পুনে ৰড, আহমেদনগৰ -৪১৪০০১ (মহাৰাষ্ট্ৰ) ।

৩৫)মেৰ্চাচ ভাৰত চিলিং ৰোলচ ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ, এ-৭৪, এম. আই. ডি.চি. খামগাওঁ -৪৪৪৩০৩, জিলা -বোলধানা (মহাৰাষ্ট্ৰ) ।

৩৬)মেৰ্চাচ দানদেকাৰ ৱাদাছ, নিউ টিমবাৰ এৰিয়া, শিৱাজী নগৰ, ছাংগলী-(মহাৰাষ্ট্ৰ) ।

৩৭)মেৰ্চাচ কেৰেলা এগ্ন মেছিনাৰী কৰ্পাৰেচন লিমিটেড আখানি ইৰেনাকুলাম, কেৰেলা- ৬৮৩৫৮৫ ।

৩৮)মেৰ্চাচ ৱি জিয়াং চিফাং গ্ৰোপ কৰ্পাৰেচন, ৫৭, যং কাং ৱিজিয়াং জিয়াংচো । দি পিপলছ ৰিপাব্লিক অফ চাইনা-৩২১৩১৫ ।

৩৯)মেৰ্চাচ জিনিয়োন ষ্টাৰ টেক্সটাইল এণ্ড ইঞ্জিন মেনোফেকচাৰিং ওৱৰ্কছ নং ৩৮৫ জিয়ানচুং ৰোড জিনজিয়ান, জিনিয়োন ৱিজিয়াং, পিপলছ ৰিপাব্লিক অফ চাইনা-৩২১৩১৫ ।

৪০)মেৰ্চাচ চাংঝাও মেছিনাৰী এণ্ড ইকুইপমেন্ট এক্সপৰ্ট এণ্ড ইমপৰ্ট কোম্পানী লিমিটেড (এ.এম.ই.চি)২৯, এন হোৱাইটদে ৰোড, চাংঝাও পিপলছ ৰিপাব্লিক অফ চাইনা-৩২১৩১৫ ।

৪১) মেৰ্চাচ চানডং চাংলিন গ্ৰোপ, কুইংডাৰ এক্সপৰ্ট এণ্ড ইমপৰ্ট কোম্পানী লিমিটেড ২৫,জিয়নিজিয়ান গাৰ ৰোড, ই.ডি.টি.জেদ, কুইংডাৰ চিটি চাংডং,পিপলছ ৰিপাব্লিক অফ চাইনা ।

৪২)মেৰ্চাচ বাজাজ টেম্প লিমিটেড, পুনে - মুম্বাই ৰোড আকোৰদি পুনে-৪১১০৩৫ ।

৪৩) মেৰ্চাচ জিয়াংকু য়েডা য়ানচেং টেক্সটাইল মেনোফেকচাৰাৰ কো. লি (চি.জেদ.দি এফ এ. এম) নং ১০ জিনি ৰোড, চাংহাও, জিয়াংচো চাইনা-২১৩০১২ ।

৪৪) মেৰ্চাচ চিয়াম কুবটা ইণ্ডাষ্ট্ৰী লিমিটেড ১০১/১৯-২৪ মণ্ড ২০ নবনা কৰ্ণ ১০ ৰোড থাইলেণ্ড ।

৪৫)মেৰ্চাচ গুজৰাট এগ্ন ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ কৰ্পাৰেচন লিমিটেড আহমেদাবাদ -৩৮০০৫৫ ।

৪৬)হিমাগ্ৰী কো. ইম্প্লিমেন্টছ এণ্ড টুলছ জাচ, জাকুৰ ।
 ৪৭) ডিপাৰ্টমেন্ট অফ এগ্ৰিকালচাৰেল ইঞ্জিনিয়াৰিং, গভট অফ অসম, হাজাৰাপাৰ তেজপুৰ অসম (৭৮৪০০১) ।
 ৪৮)মেগনিফিচিয়েন্ট ইঞ্জিনীয়াৰ টি এছ ৩৬ ছিদকো ইণ্ডাষ্ট্ৰিয়েল ইষ্টেট, কুৰিছি, কইস্বাটুৰ - ৬৪১০২১ ।
 ৪৯)ইণ্ডিয়ান ইনষ্টীটিউত অফ চোগাৰকেন বিৰ্চাচ লক্ষৌ ।
 ৫০)মেৰ্চাচ চাইৰাম এগ্ৰিকালচাৰেল ইম্পিমেন্টছ এট পষ্ট নাৰায়ন গাওঁ টেল জোনাৰ পুনে-৪১০৫০৪, মহাৰাষ্ট্ৰ ।
 ৫১) মেৰ্চাচ ওৱেলফেব ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ, এটি এণ্ড পষ্ট- ধনুৰা, টালোক এণ্ড ডিষ্ট্ৰীক নন্দোৰ বাৰ (মহাৰাষ্ট্ৰ) ।
 ৫২) পাৰ্ফেক্ট টেক এন্টাৰপ্ৰাইজ ফাৰ্ম মেচিনেৰি এণ্ড ইম্পিমেন্ট চৰিতা বিহাৰ নিউ দিল্লী ।
 ৫৩) পুৰাট জেদ আই দিপাৰে, বন, বিপি ২৫-৮৫১১১ ।
 ৫৪) মেৰ্চাচ অলিত মেক প্ৰদাষ্ট, ইমাক মেস্বাৰ অব দি যামা গ্ৰোপ ভাই ই ফাৰ্মি -৪২০১১, বেগনল ইনপিয়ানু ইটালী ।
 ৫৫)মেৰ্চাচ ফ্লাইবিভাৰ এলোমিনিয়াম ইণ্ডাষ্ট্ৰী কো. লি ওৱাংনেটো ইণ্ডাষ্ট্ৰিয়েল যন, ওবাই ৰোজিয়াং, চাইনা-৩২০২১০ ।
 ৫৬)মেৰ্চাচ শ্ৰী বালাজী ইঞ্জিনিয়াৰিং ওৱকৰ্ছ, জি.এন.টি ৰোড, নিয়েৰ নবভাৰত পিকচাৰ পেলেচ,অংগল-৫২৩০০২ প্ৰকাশম (অন্ধ্ৰ প্ৰদেশ)।
 ৫৭)অসম এগ্ৰিল ইম্পিমেন্টছ ওৱকৰ্ছ, গ্ৰীল ৰোড জনতা নগৰ, লোধিয়ানা -১৪১০০৩ ।
 ৫৮)গ্ৰীন প্লেনেট-৩০ ৰাণী ৰাধী ৰোড নিউ দিল্লী -১১০০৫৫ ।
 ৫৯) আট্ৰীএটিকা নাচিন এগ্ৰীকল ভিয়া বেনেদেটঅ, ক্ৰক,৩/ দি-৪৭.০৩৯, চাভিগনানো,চোল ৰোবিকন এফ.চি, ইটালী ।
 ৬০)বি.চি.এছ ইণ্ডিয়া প্ৰাইভেট লিমিটেড মানগড়, কহৰা, মেছিৱাৰা ৰোড, কহৰা লোধিয়ানা- ১৪১১১২ ।
 ৬১) মেৰ্চাচ উষা ইন্টাৰনেছনেল লিমিটেড প্লট নং ৩, চেস্টৰ-৩২ ইণ্ডাষ্ট্ৰিয়েল এৰিয়া, গোৰগাওঁ পিন-১২২০০১ ।ফোন -৯১১২৪৪৫৮৩১০০, ফেক্স ৯১১২৪৪৫৮৩২০০,৯১১২৪২৮৮৩৩০০ ।

৬২) মেৰ্চাচ কিলোস্কাৰ অইল ইঞ্জিনছ লিমিটেড, লক্ষনৰাও ৰোড খাদকি পুনে-৮১১০০৩, ফোন০২১২-৩১০৩৪১, ফেক্স(০২১২) ৩১৩২০৮ ।
 ৬৩) মেৰ্চাচ উজালা পাৰ্পছ প্ৰাইভেট লিমিটেড এফ ৮৩ আ.আই.আই ছি. অ. ইণ্ডাষ্ট্ৰিয়েল এছিয়া, জিলা- আলৱাৰ (ৰাজস্থান) ভিৱাদি, ফোন নং ০১৪৯৩২২১৩৬০, ০৯২১৪২০০৮১৭ ।
 ৬৪) মেৰ্চাচ আমেৰিকান স্প্ৰিং এণ্ড প্ৰেকচিং ওৱকৰ্ছ প্ৰাইভেট লিমিটেড পো.অ. বক্স নং৭৬০২ এছ. পি হাউছ, বিজে পাটেল মাৰ্গ, মালদ মুম্বাই -৪০০০৬৪ ।
 ৬৫) মেৰ্চাচ ৰত্নগিৰি ইমপ্ৰেক্স প্ৰাইভেট লিমিটেড অন্নপূৰ্ণা হাউচ নং ১/১৪, ৭ ম ক্ৰচ নিউ গোনদাখালি, মহিশুৰ ৰোড, বাংগালোৰ -৫৬০০২৬ ।
 ৬৬)মেৰ্চাচ অষ্ট্ৰেলিয়ান এগ্ৰিকালচাৰেল মেছিনাৰি প্ৰাইভেট লিমিটেড জনচন ষ্টীট দুব এন. এছ. ডব্লিউ ২৮৩০, অষ্ট্ৰেলিয়া ।
 ৬৭)মেৰ্চাচ চিজিয়া স্প্ৰেয়াৰ কো. লিমিটেড চিজিয়া ইণ্ডাষ্ট্ৰী, জিলা হুআনজীয়ান চাইনা ।
 ৬৮) মেৰ্চাচ পাদগীলৱাৰ এগ্ৰ ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ ১৯২- বন্ধমান নগৰ, নাগপুৰ -৮৮০০৮ (মহাৰাষ্ট্ৰ) ।
 ৬৯) মেৰ্চাচ আদৰ্শ প্লান্ট প্ৰটেকচন লিমিটেড ৬০৪ জি.আই. ডি.চি ভিটহাল উদ্যোগ নগৰ, আনন্দ -৩৮৮১২১ (গুজৰাট) ।
 ৭০) মেৰ্চাচ ফগাৰছ ইণ্ডিয়া প্ৰাইভেট লিমিটেড ৩০৩, অওনাৰ ইণ্ডাষ্ট্ৰিয়েল ইষ্টেট, গেবৰিল ৰোড, মহিম মুম্বাই -৪০০০১৬ ।
 ৭১) মেৰ্চাচ ক্ৰিষ্টেল ফছফেটছ লিমিটেড, জি. আই-১৭, জি.টি. কৰ্ণাল ৰোড ইণ্ডাষ্ট্ৰিয়েল এৰিয়া আজাদপুৰ দিল্লী ।
 ৭২) মেৰ্চাচ নবযোগ কৃষি সাধন প্ৰাইভেট লিমিটেড বি.জে. পাটেল ৰোড মালাড মুম্বাই - ৪০০০৬৪ (মহাৰাষ্ট্ৰ) ।
 ৭৩) মেৰ্চাচ টাইবাও ফেংটিন মেছিন কো. লিমিটেড সঞ্জীয়া ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ টাইবাও চিটি, ৰোৰিয়াং প্ৰাভিষ্ণ চাইনা ।
 ৭৪) মেৰ্চাচ ষ্টীছ ওৱেল কোৱালীটেট প্ৰাইভেট লিমিটেড জি ৫৮ চেস্টৰ ৬ নইডা উত্তৰ প্ৰদেশ -৩০১০০১ ।

৭৫) মেৰ্চাচ বিনিট ইঞ্জিনিয়াৰিং কো. প্লট নং ১৪ বি পৰ্বতী ইণ্ডাষ্ট্ৰিয়েল ইষ্টেট মাৰ্কেটয়াৰ্ড চওক অপজিত আদিনাথ চচাইটি পুনে সতৰ ৰোড পুনে -৪১১০০১, মহাৰাষ্ট্ৰ, ফোন নং ৯৪২২৩৩১৩৭৯, ২৪২২৫৮০৬ ।

৭৬) মহাৰাষ্ট্ৰ এগ্ৰ ইণ্ডাষ্ট্ৰী ডেভলপমেন্ট কৰ্পাৰেচন লিমিটেড ৰাজন হাউচ, প্ৰভাদেবী মুম্বাই ।

৭৭) মেৰ্চাচ গুজৰাট এগ্ৰ ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ কৰ্পাৰেচন লিমিটেড জোহাপুৰ চাৰখেজ ৰোড আহমেদ নগৰ -৩৮০০৫৫ ।

৭৮) কৰ্ণাটক এগ্ৰ ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ কৰ্পাৰেচন লিমিটেড হেবাল বাংগালোৰ -৫৬০০২৪ ।

৭৯) মেৰ্চাচ ভাৰত ইঞ্জিনিয়াৰিং ওৰ্বকছ গীথে নগৰ জে. এ. এছ. দি. এ. এন -৩৬০০৫০ ৰাজকুট (গুজৰাট) ।

৮০) মেৰ্চাচ বিজয় ইঞ্জিনিয়াৰিং এণ্ড ইলেক্ট্ৰিকেলছ এট পোষ্ট নাৰায়ন গাওঁ টেল জোনাৰ পুনে -৪১০৫০৪ (মহাৰাষ্ট্ৰ) ।

৮১) মেৰ্চাচ স্মীতা ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ, ১৯১/চি, নিয়েৰ লোকমান্য হস্পিতাল চীনস্বাদ, জিলা পুনে- ৮১১০৩৩ (মহাৰাষ্ট্ৰ) ।

৮২) মেৰ্চাচ, ষ্টাৰ এন্টাৰপ্ৰাইজ, ০৩, আকাশ বিল্ডিং, বিবেকনগৰ আকোৰডি পুনে - ৮১১০৩৫ (মহাৰাষ্ট্ৰ) ।

৮৩) ইউ. পি ডিপাৰ্টমেন্ট অফ এগ্ৰিকালচাৰ ওৰ্বকছ চিনচাট লক্ষী (উত্তৰ প্ৰদেশ) ।

৮৪) মেৰ্চাচ, ওমকাৰ ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ প্লট নং ডব্লিউ-৫৭ এম. আই. টি. ছি. গকুল, চিৰগাওঁ কহলাপুৰ-৪১৬২৩৪ (মহাৰাষ্ট্ৰ) ।

৮৫) মেৰ্চাচ, বনজীত ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ ব্লক নং ৫৭ নিউ চপিং কমপ্লেক্স আহমেদনগৰ -৪১৪০০১ ।

৮৬) মেৰ্চাচ, চিন্তামনি ইঞ্জিনিয়াৰিং এ/পি কানোৰী, টেল কাৰভিৰ কলাপুৰ, মহাৰাষ্ট্ৰ - ৪১৬২৩৪ ।

৮৭) মেৰ্চাচ.কুমাৰ ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ ৮৬, কৰোৰ মেইন ৰোড নাভোপালায়াম ভেল্ট্ৰাম পাৰাপো (পি.অ) ইৰড (টি.কে) এণ্ড (ডিটি) -৬৩৮১৫৪, তামিলনাডু ।

৮৮) মেৰ্চাচ আৰ্চায় এন. জি. বাংগা এগ্ৰিকালচাৰেল ইউনিভাৰচিটি ৰাজেন্দ্র নগৰ, হাইদৰাবাদ-৫৩০০৩০ (অ. প্ৰ) ।

৮৯) মেৰ্চাচ গংগা ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ, কৃষি উপাজ মন্দি ৰ ওচৰত । এ.বি. ৰোড দিবাচ (এম. পি) ৪৫৫০০১ ।

৯০) গ্ৰীন প্লেনেট ৩০, ৰাণী ঝাঞ্চী ৰোড, নিউ দিল্লী -১১০০৫৫ ।

৯১) মেৰ্চাচ হোণ্ডা পাৰাৰ প্ৰডাক্স লিমিটেড সাৰনাথ কমপ্লেক্স ২য় মহলা (এম.পি.বৰ্ড অফিচ, লিংক ৰোড নং ১ চীবাজী নগৰ ভূপাল -৪৬২০১৬ (মধ্য প্ৰদেশ) ।

৯২) টি. এ. এছ. তিলক আকৃতি চাৰ্ভিচ-২ গৰ ষ্টীন প্লেছ, কলিকতা -৭০০০০১ ।

৯৩) মেৰ্চাচ আশা এক্সিম প্ৰাইভেট লিমিটেড ১০৬, ৰয়েল কমপ্লেক্স, ভুতখানা, চেতক, ঢেবাৰ ৰোড ৰাজকুট-৩৬০০০২ গুজৰাট ।

৯৪) মেৰ্চাচ ফিল্ড বদী ইকুইপমেন্টছ প্ৰাইভেট লিমিটেড পাটেল ফাৰ্ম অপজিত ৰালছন টায়াৰ্ছ গোডাউন, এন এইছ -৮ আহমেদাবাদ -৩৮২৪০৫ (গুজৰাট) ।

৯৫) মেৰ্চাচ গুৰু ৰিপাৰ চেল কৰ্পাৰেছন আকালছেৰ ৰোড -মগা (পাঞ্জাব) ।

৯৬) মেৰ্চাচ গনপতি ইঞ্জিনিয়াৰিং কোম্পানী ডি. নং ৯-৫-২৫ ফেক্টৰী এৰিয়া কানপুৰ-২০৮০১২ ।

৯৭) মেৰ্চাচ হোণ্ডা চিয়েল পাৰাৰ প্ৰডাক্টছ লিমিটেড প্লট নং ৫ চেফ্টৰ ৪১, গ্ৰেটাৰ নইডা ইণ্ডাষ্ট্ৰিয়েল ডেভলপমেন্ট এৰিয়া ডিষ্টিক গৌতম বুদ্ধ নগৰ (ইউ. পি) পিন -২০১৩০৫ ফোন নং ০১২০ ২৩৪১০৫০ ।

১১) কৃষি যান্ত্ৰিকীকৰণ উন্নীত কৰণ কৰিবৰ কাৰণে ভাৰত চৰকাৰৰ পদক্ষেপ :

ক) কৃষি যান্ত্ৰিকীকৰণত মানব সম্পদ বিকাশ:-

কৃষিখণ্ডত নিপুন প্ৰশিক্ষন দি মানব সম্পদ বিকাশ আৰু আত্ম নিযুক্ত কৰা ই হৈছে এটা প্ৰধান লক্ষ্য । এইটো কথাত ওপৰত দৃষ্টি ৰাখি কৃষি যান্ত্ৰিক প্ৰশিক্ষন আৰু পৰীক্ষন সংস্থান সমূহ বৃদ্ধিত (মধ্য প্ৰদেশ) ১৯৫৫ চনত, হিচাৰত (হৰিয়ানা)ত ১৯৬৩ চনত, গাৰ্লাদিনে (অনন্তপুৰ, অন্ধ্ৰপ্ৰদেশ)ত ১৯৮৩ আৰু বিশ্বনাথ চাৰিআলি(অসম)ত ১৯৯০ চনত স্থাপন কৰা হয় । তেতিয়াৰ পৰাই এই প্ৰতিস্থান সমূহে কৃষি যান্ত্ৰিকীকৰণৰ দ্বাৰা মানব সম্পদ উন্নীত কৰণ কৰি আহিছে । কৃষি যান্ত্ৰিক প্ৰশিক্ষন আৰু পৰীক্ষন প্ৰতিস্থান সমূহে কৃষি যন্ত্ৰৰ বিভিন্ন বিষয় যেনে- ইয়াৰ বাচনি, প্ৰচালন, মেৰামতি প্ৰতিপালন আৰু প্ৰবন্ধৰ ওপৰত প্ৰশিক্ষন আগবঢ়ায় । ইয়াৰ লক্ষ্য হৈছে যাতে কেন্দ্ৰীয়, ৰাজ্যিক চৰকাৰৰ, প্ৰাইভেট সংগঠনৰ অবসৰ প্ৰাপ্ত/অবসৰ হবলগীয়া প্ৰতিৰক্ষা বিভাগৰ লোকসকল, টেকনিচিয়ান, গ্ৰাম্য যুবক, কৃষক

আৰু কৃষি ইঞ্জিনিয়াৰীংৰ স্নাতক সকলৰ উপকাৰ হয় । ব্যবহাৰিক স্তৰৰ পাঠ্যক্রমত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা প্ৰশিক্ষণাৰ্থী সকলক প্ৰতিস্থানৰ ফালৰ পৰা ১২০০/- জলপানি দিয়া হয়, যাতে তেওঁলোকে খোৱা বোৱাৰ বাবদ খৰচ কৰিব পাৰে। তদুপৰি অহা যোৱা কৰিবৰ কাৰণে এটা সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ ভাড়া প্ৰকৃতাৰ্থত খৰচৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি দিয়া হয় ।

কৃষি যান্ত্ৰিক প্ৰশিক্ষণ আৰু পৰীক্ষন প্ৰতিস্থানৰ মানব সম্পদৰ উন্নীত কৰণ প্ৰচেষ্টাক সাফল্য মণ্ডিত কৰিবৰ কাৰণে আৰু ওচৰৰ ঠাই সমূহত সৰহ সংখ্যক কৃষক প্ৰশিক্ষন দি তেওঁলোকৰ কৃষি যন্ত্ৰৰ কাৰিকৰি জ্ঞান বঢ়োৱা, সঠিক আৰু ফলদায়ক ব্যবহাৰ কৰাৰ কাৰণে ৰাজ্য চৰকাৰৰ কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়, কৃষি ইঞ্জিনিয়াৰিং মহাবিদ্যালয়, ভাৰতীয় কৃষি অনুসন্ধান সংস্থা পলিটেকনিক আদিৰ পৰিচয় থকা প্ৰতিস্থানৰ জৰিয়তে বাহিৰৰ পৰা প্ৰশিক্ষন অনা হয় । এই প্ৰতিস্থান সমূহক প্ৰতিজন কৃষকৰ বাবদ প্ৰতিমাহে ৫২০০/- টকাকৈ বৃত্তিয় সাহায্য প্ৰদান কৰা হয়, যত ১২০০/- টকা জলপানি প্ৰতিজন কৃষকৰ প্ৰতিমাহৰ কাৰণে সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ যাত্ৰা ভাড়া বাবদ অতিবেছি ৩০০/- প্ৰতি কৃষকৰ কাৰণে খোৱা বোৱা আৰু থকাৰ বাবদ ১২০০/- প্ৰতিজন কৃষকৰ প্ৰতিমাহৰ কাৰণে প্ৰতিস্থানৰ খৰচ (ইয়াত স্থিৰ, প্ৰশিক্ষন সামগ্ৰী পুৰস্কাৰ খৰচ অন্তৰ্ভুক্ত) । ২৫০০/-টকা প্ৰতি কৃষক প্ৰতি মাহৰ হাৰত দিয়া হয় ।

খ) কৃষি যন্ত্ৰ আৰু সজুলি সমূহৰ মান নিয়ন্ত্ৰন:-

উন্নত আৰু গুণগত কৃষি সজুলি আৰু যন্ত্ৰপাতি সমূহে কৃষিৰ গ্ৰহনযোগ্য উন্নতি আৰু শস্য উৎপাদনৰ বৃদ্ধিত মুখ্য ভূমিকা পালন কৰে । সেয়েহে গুণগত আৰু প্ৰয়োজনীয় কৃষি যন্ত্ৰ /সজুলি সমূহৰ চিনাক্তকৰণ সৰ্বপ্ৰধান প্ৰয়োজন । নিৰ্মাতা সকলৰ বাবে প্ৰতিযোগিতা আৰু নতুন বজাৰ দখলৰ কাৰণে সজুলিৰ মান ও এটা লেখত লবলগীয়া কথা । কৃষি যন্ত্ৰ আৰু সজুলি সমূহৰ ভাৰতীয় অবস্থাত উপযোগীতাৰ পৰীক্ষন, প্ৰতিযোগিতা বাতৰি সম্পাদনৰ শিক্ষা, যন্ত্ৰ/সজুলিৰ তথ্য (মূল শিক্ষা) কৃষকক যোগান ধৰা বৃত্তিয় প্ৰতিস্থান সমূহক আচনিভুক্ত কৰাত সহায় কৰাৰ লক্ষ্যৰে কৃষি যান্ত্ৰিক প্ৰশিক্ষন আৰু পৰীক্ষন প্ৰতিস্থান আৱনয়নযোগ কৰি আহিছে । ইয়াৰ উপৰিও এই প্ৰতিস্থান সমূহে বি. আই. এছ প্ৰমান পত্ৰ দিয়াত সহায় কৰে, উৎপাদনৰ সাদৃশ্যৰ আহৰণ কৰি আই. এছ. অ/ অ.ই.চি.ডি

(ISO/OECD) ৰ বিবৰণত উৎপাদন ৰপ্তানি কৰাত সহায় কৰে, গোট পৰীক্ষন কৰি নিৰ্মাতা সকলক উৎপাদনৰ মান বঢ়োৱাত সহায় কৰে যাতে কৃষকৰ উপকাৰ হয় ।

বুদনি প্ৰতিষ্ঠান খন এখন ৰাষ্ট্ৰীয় স্তৰৰ অ.ই.চি.ডি (OECD) মানত টেষ্টৰ প্ৰশিক্ষন কৰা কতৃপক্ষ । বুদনি আৰু হিচাৰ প্ৰতিস্থান দুখন কেন্দ্ৰীয় মটৰ বাহন আইনৰ অধিনৰ বাধ্যতা মূলৰ পৰীক্ষন সমূহ কৰা হয়, যি বিলাক স্বয়ং চালিত যন্ত্ৰৰ বাবে প্ৰয়োয্য হয়, আৰু বুদনি প্ৰতিস্থানত ইঞ্জিনৰ নিৰ্গত গেছৰ স্তৰ পৰীক্ষন কৰা হয় ।

কৃষি সজুলি আৰু যন্ত্ৰপাতি চৰকাৰী আচনিৰ জৰিয়তে কৃষকৰা দিয়াৰ আগতে ৰাজ্য চৰকাৰক গুণগত মান নিশ্চিত কৰিবলৈ পৰামৰ্শ দিয়া হয় । এই কথৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি আৰু পৰীক্ষন চাহিদাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি পৰীক্ষণ কাৰ্য্য ৰাজ্য চৰকাৰে বিচাৰিলে কিছুমান প্ৰতিস্থানৰ জড়িয়তে যেনে ৰাজ্যিক কৃষি বিশ্ববিদ্যালয় আৰু ইঞ্জিনিয়াৰিং কলেজ, ICAR প্ৰতিস্থান, KVK বা অন্য অনুসন্ধান প্ৰতিস্থান পৰীক্ষন কৰাবলৈ ক্ষমতা হস্তান্তৰ কৰা হৈছে । এই নিৰ্দিষ্ট কৰা প্ৰতিস্থানে পৰীক্ষনৰ অন্ত মোকোলাই দিয়া ৰিপট সমূহ সকলো ৰাজ্য চৰকাৰে বিশ্বাস কৰিব পাৰে ।

গ) নতুন কৌশলৰ কৃষি যন্ত্ৰ জনপ্ৰিয় কৰা :-

কৃষি উৎপাদন কৌশল সমূহ যাতে কৃষকে সহজতে গ্ৰহন কৰিব পাৰে তাৰ উল্লেখ্য আগত ৰাখি আহিলা সমূহ সঠিক ব্যবহাৰৰ প্ৰদৰ্শন কৰা প্ৰয়োজন যাতে কৃষকে উৎপাদন আৰু উৎপাদকতা বঢ়াব পাৰে । এই লক্ষ্যৰে আচনি সমূহৰ পৰিচালন সংস্থা যেনে ৰাজ্য চৰকাৰ/স্বায়ত্ব শাসিত অঞ্চল আৰু চৰকাৰী সংস্থা যেনে-ICAR, SFCI সমূহক নতুন উন্নত ধৰণৰ কৃষি উদ্যান শস্যৰ সজুলি সমূহক নতুন উন্নত ধৰণৰ কৃষি উদ্যান শস্যৰ সজুলি সমূহ কৃষকৰ পথাৰত ব্যবহাৰিক প্ৰদৰ্শন তথা পৰিচয় কৰাবলৈ ১০০অ সহায় অনোমোদন কৰে ।

ঘ) কৃষি যন্ত্ৰ আৰু সজুলিসমূহ ক্ৰয় কৰিবলৈ উৎসাহ যোগোৱা ।

কৃষি যন্ত্ৰ আৰু সজুলি সমূহ কমদামত সহজলভ্য কৰাৰ উদেশ্যে সকলো ধৰণৰ কৃষি সজুলিত ২৫ ৰ পৰা ৫০ শতাংশ পৰ্য্যন্ত ৰেহাইৰ ব্যবস্থা কৰা হৈছে, যত অনুমোদিত ৰেহাইৰ চৰম সীমাও ধাৰ্য্য কৰা আছে। এই ৰেহাই কৃষি আৰু সহকাৰিতা বিভাগ যেনে কৃষি মেক্ৰে মেনেজমেণ্ট, ৰাষ্ট্ৰীয় খাদ্য সুৰক্ষা অভিযান আদিৰ জৰিয়তে দিয়া হয় ।

ঙ) কৃষি যন্ত্ৰ পাতিৰ কাষ্টম হায়াৰিং কেন্দ্ৰ স্থাপনত উৎসাহ যোগোৱা :-

আৰ.কে.ভি.ৱাই (ঢেছদ.প)আৰু মেট্ৰ মেনেজমেন্ট আচনিৰ জড়িয়তে কৃষকলৈ উৎসাহ যোগোৱা হয় যাতে প্ৰতিস্থিত কৃষি মেছিনাৰী বেংকে কৃষকক দামি সৰ্জুলি সমূহ সহজলভ্য কৰিব পাৰে ইয়াৰ দ্বাৰা দেশক সঠিক যান্ত্ৰিকীকৰণ কৰাত চৰকাৰক সহযোগিতা আগবঢ়াই। চৰকাৰৰ প্ৰচেষ্টা সমূহ হৈছে কৃষিযান্ত্ৰিকীকৰণত বিভিন্ন লাগতিয়াল আচৰাব যোগান ধৰা প্ৰয়োজনবোধ কৰা কৃষকক সেৱা আগবঢ়োৱা ইয়াৰ দ্বাৰা গ্ৰাম্য নিবনুৱাক লাভজনক আত্ম-সংস্থাপন দিয়া, ফল স্বৰূপে সঠিক সময়ত কৃষি কাৰ্য্য সম্পাদন কৰি উৎপাদন আৰু উৎপাদকতা বঢ়োৱা।

চ) শস্য চপোৱা কাৰ্য্যৰ পিছত প্ৰবন্ধক উন্নতী সাধন কৰা:-

শস্য চপোৱাৰ পিছত প্ৰবন্ধক উন্নতী সাধন কৰণ কৰিবলৈ হলে কৃষি উৎপাদন কৰা এলেকা সমূহত শস্য চপোৱাৰ পিছত শস্যবোৰ বেয়া নোহোৱাকৈ ৰাখিবলৈ প্ৰয়োগ কৰিব লগা কৌশল সমূহ স্থাপন কৰিব লাগিব।

ভাৰতীয় কৃষি অনুসন্ধান প্ৰতিষ্ঠান আৰু আত্ম সহায়ক গোট/কৃষক গোট বিলাক কৃষকৰ সহকাৰিতা সমাজ বেচৰকাৰী সংস্থা সমূহৰ সৈতে দুই পক্ষীয় বুজাবুজি কৰি চৰকাৰৰ ফালৰ পৰা ৪০ শতাংশ সাহাৰ্য্য দিয়া হয়। ৬০ শতাংশ উপভুক্তা সকলে বহন কৰি উন্নতী সাধন কৰিব লাগিব। কম মূল্যৰ পষ্ট হাৰভেষ্ট টেকনলজীৰ কৌশল/প্ৰকল্প স্থাপনৰ বাবে চৰকাৰী সাহাৰ্য্য ৪০ শতাংশ আগবঢ়াই যত পাৰমডিক প্ৰকল্প খৰচ ২ লাখ পৰ্য্যন্ত প্ৰত্যেক কৃষকে পাব পাৰে।

শস্য/অঞ্চল বিশেষে পষ্ট বাৰভেষ্ট টেকনলজীৰও প্ৰদৰ্শনীৰ ব্যবস্থা কৰা হয়। এই ব্যবস্থা ৰাজ্য চৰকাৰ AIRCP ৰ পষ্ট হাৰভেষ্ট টেকনলজী কেন্দ্ৰ ICAR ৰ KVK, CSIRৰ সম্প্ৰসাৰণ কেন্দ্ৰ আৰু ৰাজ্যৰ কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়ৰ জড়িয়তে কৰা হয়। প্ৰদৰ্শনীৰ কৌশল/সৰ্জুলি আৰু উপৰুৱা খৰচৰ বাবদ চৰকাৰে ১০০ শতাংশ খৰচ অনুমোদন কৰে।

বৃত্তীয় সাহাৰ্য্য ২৬০০/-টকাৰ হাৰত প্ৰতিজন কৃষকলৈ প্ৰতি সপ্তাহৰ বাবে ৩০০০/-টকাকৈ প্ৰতিজন উদ্যমি বৈজ্ঞানিকলৈ প্ৰতি সপ্তাহৰ বাবে ও আগবঢ়োৱা হয়।

এই সাহাৰ্য্য পষ্ট হাৰভেষ্ট মেনেজমেন্টৰ বিষয়ে কৃষক আৰু উদ্যমি বৈজ্ঞানিক সকলক প্ৰশিক্ষণ দিবলৈ নিৰ্বাচিত প্ৰতিষ্ঠান সমূহক প্ৰদান কৰে।

ওপৰত উল্লেখিত তথ্যৰ সম্বন্ধে সবিশেষ জানিবৰ বাবে তলৰ ঠিকনাত লগ অন কৰক

<http://www.agricorp.nic.in>

১২. কৃষি যান্ত্ৰিকীকৰণৰ কাৰণে দিব পৰা অধিকতম সাহাৰ্য্যৰ আৰ্হি

ক্র.নং	সৰ্জুলি/যন্ত্ৰৰ নাম	সাহাৰ্য্যৰ আৰ্হি
১	টেষ্টৰ	টেষ্টৰ (৪০ হৰ্চ পাৱাৰ লৈকে)ৰ মূল্যৰ ২৫অ, ৪৫০০০/- লৈকে সীমিত
২	পাৱাৰ টিলাৰ	১. পাৱাৰ টিলাৰৰ (৮ হৰ্চ পাৱাৰ আৰু অধিক) মূল্যৰ ৪০ শতাংশ ৪৫০০০/- লৈকে সীমিত। ২. কম ওজনৰ পাৱাৰ টিলাৰ (৮ হৰ্চ পাৱাৰৰ তলৰ পাহাৰীয়া অঞ্চলৰ বাবে) মূল্যৰ ৪০ শতাংশ ২৫০০০/- টকা লৈকে সীমিত।
৩	স্বয়ং চালিত ৰিপাৰ পেডি ট্ৰাঞ্চপ্লান্টাৰ আৰু তেনে ধৰণৰ স্বয়ং চালিত যন্ত্ৰ	মূল্যৰ ২৫% ৪০০০০/- টকা লৈকে সীমিত
৪	বিশেষ শক্তি চালিত সৰ্জুলি	১)বিশেষ শক্তি চালিত সৰ্জুলি যেনে পটেতু প্লান্টাৰ, পতেতু দিগাৰ, গ্ৰাউন নাট ডিগাৰ ষ্টীপ টিল ড্ৰীল টেষ্টৰ চালিত ৰিপাৰ ক্লিনাৰ ও গ্ৰেডাৰ, ড্ৰায়াৰ, ষ্টাবুল চেভাৰ, মবাই ফ্ৰট হাৰভেষ্টাৰ, পাৱাৰ ওইডাৰ মিনি ৰাইচ মিল, কাণ্টিপেকাৰ, অনিঅন হাৰভেষ্টাৰ (ডি-টপিং সংলগ্ন সৈতে) কেৰট হাৰভেষ্টাৰ, মটৰাইজ বানানা ফাইবাৰ, মেকিং যন্ত্ৰৰ ওপৰত এই বিলাকৰ মূল দামৰ ওপৰত ২৫অ আৰু ১৫০০০ টকা লৈকে সীমিত।

		২)জিৰ টিল চীড ও ফাটীলাইজাৰ ড্ৰীল ৰেইজৱেড প্লান্টাৰ, চুগাৰকেন কাটাৰ প্লান্টাৰ,বিংপিট ডিগাৰ পষ্টহল ডিগাৰ, ৰটাভেটৰ, ৰিপাৰ বাইণ্ডাৰ, হেপি চীডাৰ, ভেজিটেবুল ট্ৰাঞ্চ প্লান্টাৰ আৰু নিউমেটিক ভেজিটেবুল চীডাৰ ৰ মূল দামৰ ওপৰত ৪০% আৰু ২০০০০/- টকা লৈকে সীমিত ।
বি.দ্র- যিকোনো অতিৰিক্ত সৰ্জুলি যদি ৰাজ্য চৰকাৰে প্ৰস্তাব দিব বিচাৰে সেইবোৰ,কৃষি আৰু সহযোগিতা বিভাগে বিশেষ শ্ৰেণীত অন্তৰ্ভুক্ত কৰি লব ।		
৫	মানব চালিত সৰ্জুলি/ সৰঞ্জাম	মূল্যৰ ২৫% ২০০০/-টকালৈ সীমিত
৬	জন্তু চালিত সৰ্জুলি	মূল্যৰ ২৫% ২০০০/-টকালৈ সীমিত
৭	জন্তু চালিত সা-সৰঞ্জাম কঢ়িওৱা বাহন	মূল্যৰ ২৫%,৬০০০ টকালৈ সীমিত । জন্তুচালিত বিশেষ সা-সৰঞ্জাম কঢ়িওৱা বাহন সমূহ হৈছে । ক)মাল্টিটুলবাৰ/কেৰিয়াৰ/এপিকুলেটৰ (কমেও ৪টা সৰঞ্জাম) খ)প্ৰি-জাৰমিনেটেছ পেডি চীডাৰ ।
৮	শক্তি চালিত সৰ্জুলি (টেষ্টাৰ/পাৰাৰ টিলাৰ চালিত)	ক)প্ৰয়োজনীয় টেষ্টাৰ চালিত সৰ্জুলি যেনে এম.বি/ডিক্স প্লাউ, হেৰ, কাৰ্ণিভেটৰ চীড ফাটীলাইজাৰ ড্ৰীলৰ ওপৰত মূল্য ২৫% ১০০০০/- সীমিত । খ)শক্তি চালিত সৰ্জুলি যেনে-হেৰ, কাৰ্ণিভেটৰ আৰু চীড ড্ৰীল এটা চেট (সংহতি)ৰ ওপৰ

		২৫%, ১০০০০/- টকা লৈ সীমিত ।
৯	পাৰাৰ খেচাৰ (সকলো ধৰণৰ)	মূল্যৰ ২৫% ১২০০/-টকালৈ সীমিত
১০.	ডিজেল ইলেকট্ৰিক পাৰ্প চেট	ডিজেল ইলেকট্ৰিক পাৰ্প চেট (৭.৫ বি.এইছ.পি/৫ কি.ও লৈকে)ৰ মূল্যৰ ওপৰত ৫০অ, ১০০০০/- টকালৈ সীমিত
১১.	কন ওইডাৰ	প্ৰত্যেকজন কৃষকক ৩০০০ টকাকৈ সাহায্য বা সৰ্জুলি মূল্যৰ ৫০অ, যিহেতু কম হয় ।
১২.	উদ্ভিদ সংৰক্ষন সৰঞ্জাম	
১৩.	ক) মানব চালিত	মূল্যৰ ২৫% ৮০০/-টকালৈ সীমিত
	খ) শক্তি চালিত	মূল্যৰ ২৫% ২০০০/-টকালৈ সীমিত
	গ)টেষ্টাৰ চালিত	মূল্যৰ ২৫% ৪০০০/-টকালৈ সীমিত
	ঘ)এৰ ব্লাষ্ট স্প্ৰেয়াৰ	মূল্যৰ ২৫% ২৫০০/-টকালৈ সীমিত
১৪.	কমবাইণ হাৰভেষ্টাৰ (ওপৰত উল্লেখিত মূল্য ফ্ৰেমৰ সৰঞ্জামৰ বাহিৰে বৃত্তিয় সাহায্য তলত দিয়া সকললৈ বিবেচনা কৰা হব) কমবাইণ হাৰভেষ্টাৰ গৰাকী যেনে-কৃষকৰ গোট, পঞ্জীয়ন ভুক্ত সমবায় সমিতি কৃষি ক্ৰেডিট চচাইটি বহুমুখী কৃষি ফাৰ্ম সমিতি আত্মসহায়ক গোট	মূল্যৰ ২৫% ১.৫০ লাখলৈ সীমিত, যিহেতুই কম হব (এই কথা খিনিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি কৃষকে ৭ ৰ পৰা ৯ লাখৰ দামৰ কমবাইণ হাৰভেষ্টাৰ ব্যৱহাৰ কৰে ।

	<p>।এই গ্ৰোপ বিলাক কোনো বে-চৰকাৰী সংস্থাৰ অংশ হব নোৱাৰিব এই কমবাইণ হাৰভেষ্ঠাৰ কৃষি আৰু সহকাৰিতা বিভাগৰ দ্বাৰা অনোমুদিত আৰু বৃত্তি প্ৰতিষ্ঠানৰ বাহিৰৰ হব লাগিব ।</p>	
<p>মূল্যৰ ২৫% ১.৫০ লাখলৈ সীমিত, যিতুয়েই কম হব এই কথা খিনিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি কৃষকে ৭ ৰ পৰা ৯ লাখৰ দামৰ কমবাইণ হাৰভেষ্ঠাৰ ব্যবহাৰ কৰে ।</p>		

-----X-----